

JAN VYHLÍDAL:

Z hlučínského
a hlubčického
kraje.

LIDOVÁ KNIHOVNA

□ □ „DNE“ □ □

□ SVAZEK XX. □

□ CENA Kč 4.50. □

LIDOVA KNIHOVNA »DNE«.

Svazek XX.

Jan Vyhlídal:

Z hlučínského a hlubčického kraje

V Brně 1927.

Vydává v sešitech 48stránkových po 1 Kč
ve volných aspoň měsíčních lhůtách »Den«.

Pořádá Klement Dvořáček.

Několik slov úvodních.

To území z bývalého pruského Horního Slezska na sever a severozápad od Mor. Ostravy, jež k nám nedávno připojeno, slove podle okresního města Hlučín — Hlučínsko.

Hlubčickem (hlavní město Hlubčice) nazývá se jižní část téhož pruského Horního Slezska, položená na severozápad od Krnova, vražená jako klín mezi naše Osoblažsko a Hlučínsko.

Jak Hlučínsko tak Hlubčicko r. 1742 urvány koruně české a dostaly se mírem vratislavským pod jeho pruské.

Kraj tento odedávna obývali Moravci.

Nyní téměř po 180leté porobě — díky Prozřetelnosti božské — vrácena nám část uloupeného území, a to větší třetina kraje ratibořského — Hlučínsko; pět farností moravských prý k vůli hranicím zůstalo v Německu.

Území obsazeno naším vojskem 4. února 1920.

Z Hlubčicka nedostali jsme nic, protože naši experti při míru versaillském v Paříži nevěděli, že tam dle statistiky německé ještě žijí v 18 obcích Moravci. Kraj ten ztracený jest bohatší a lidnatější jak nabyté Hlučínsko. Čítá přes 70.000 obyvatel, a krajané naši v něm bydlící tím faktem odsouzeni na smrt. Nemají českých škol, inteligence, jen v kostelích krčí se moravština. Není nikoho, kdo by se jich zastal... Umírají opuštění pozvolna hladnou smrtí duševní. Dle náboženství přísluší pod arcidiecepsi olomuckou.

Na Hlučínsku napočítalo se 48.005 obyvatel, z nichž 39.209 Moravců a 7707 Němců(?) Město Hlučín obývá 3210 Čechů a 1452 Němců, 104 jiné národnosti.

Z toho kraje pocházejí črty »Z hlučínského a hlubčického kraje«. — Některé z nich budou bezpochyby poslední památkou na naše umírající bratry...

REDAKCE.

O povaze lidu moravského.

Nynější jednotlivé strany politické projevují veliký zájem, aby co největší počet obyvatelstva hlučínského se k nim přiklonil; úsilí však jejich nedaří se tak, jak by si přály — díky neobratné vládní politice pražské. Od 4. února 1920, kdy Hlučínsko nám vráceno, jež dle pruské statistiky obývalo tehdy asi 95 proc. Moravců, nyní téměř ze dvou třetin hlásí se k Němcům. Lepší se sice poměry, ale stará generace sotva se polepší...

Fakt tento stojí za úvahu a pobádá hledati příčiny; znalost povahy lidu moravského velmi nám napoví, kde kotví vina.

Obraťme pozornost k domorodým spisovatelům, jak kreslí povahu lidu svého.

1. R. 1875 vydal Fr. Urbánek v Praze brožuru »Die Čechen in Preussisch-Oberschlesien, hlas z Horního pruského Slezska od jednoho Slovana« (str. 18), v níž volá se o pomoc proti germanisování Moravců. Knížečka tato je vzácná, protože ani sám starý Urbánek, když byl po převratu na ni tázán, nevěděl, že jeho nákladem vyšla; složil ji najisto nejpřednější tehdejší vlastenec pruskoslezský, kněz Cyprián Lelek (nar. 20. října 1812, zemřel 23. dubna 1883), který udržoval literární styky s Moravou a Čechami.

V této publikaci čteme o »Charakteru a mravích« Moravců pruských toto:

1. Charakter těchto soukmenovců, tvořících nejzazší předhradí východní, jest částečně setřen více jak stoletou germanisací, než celkem zachovali si Moravci nejen typ slovanský, nýbrž i český.

Venkované jsou vytrvalí, pilní a šetrní dělníci, věrní služebníci, zřídka službu střídající, byť od nich se žádaly třeba přenesnadné úkoly. Obyvatelé městští jsou dobří, příčinniví řemeslníci, již dodávají své výrobky i za hranice.

Nejvíce hornoslezských Čechů zabývá se rolnictvím. Rolníci jejich neopožduje se za sousedy, by naopak, předčí je v pěstování lnu, cukrovky a ovocnářství. Češi vyrábějí výborné tvarůžky, jež v menších neb větších bedničkách rozepisují do celého Hor. Slezska pod iménem »Mährische Landkäse« (moravské homolky). Na polích pěstuje se pšenice, žito a zemáky; kolem Ratiboře výborná zelenina, jež vyváží se do Opavy, Těšína, Opolí, Nisy...

Čechy (Moravce) znají nejen v Hor. Slezsku, nýbrž i za hranicemi celého Slezska, ba i v Poznaňsku, Pomoránsku a Západních Prusích, jako obchodníky podomní lněným plátnem. S obchodujícími ženami a dívkami setkal jsem se ve všech zmíněných krajích, při čemž nakupovaly peří a ve Vratislavě a doma je prodávaly. Těší se všude dobře pověsti jako poctivé a zachovalé...

Na potvrzení řečeného vypravuji tuto událost: Na konec podzimku vracelo se pět nunvářů z Moravy a šest obchodníků plátnem do své domoviny, jimž na nádraží kandřinském (Kandrzyn) u Kozlí bylo delší dobu čekati. Mezi ob-

chodníky plátnem byly tři ženy, které přivázely několik centů peří z Poznańska; nunvářům jsem pomáhal ve Vratislavě proměnit 700 tolarů na rakouské peníze. Najednou povstalo na nádraží všeobecné vzrušení. Bohatému cestujícímu kupci ztratila se kabelka s penězi. Přítomný policejní úředník dal čekárnu zavřít. V místnosti hledáno, marně však, proto ustanovena prohlídka podezřelých cestujících. Jakýsi Sas volal: »Napřed revidujte slovácké vagabundy!« Tu zazněly se všech stran hlasy: »Slováci jsou poctivci. Moravští obchodníci plátnem nejsou zloději! To je hodný lid!«

Tu povstal nejstarší nunvář a mluvil dobrou němčinou: »Pán Bůh vám zaplat, dobrotiví pánové, že nás máte za poctivce. Rádi se dáme prohlédnouti, stojím však za své druhy, že z nich žádný ani jediného cizího fenýku nepřechovává.«

»To víme,« znělo odevšad. Hledali ještě jednou a ejhle, ztracenou kasetu našli pod stolem bufetu, kamž ji odhodil sklepník. Po tomto radostném sdělení jest mi bohužel něco smutného dodat: Ještě před 30 lety (1845) v

kraji obývaném Čechy v Hor. Slezsku mluvílo se všeobecně česky. Kostely měly dobré řečníky, kteří v ryzi češtině kázali. Věřící modlili se z českých knížek a zpěvníků. Zpěv byl vzorný, takže české písně a nápěvy razily si cestu mezi hnornoslezské Poláky. Na levém břehu Odry sta polských obcí užívalo českých kancionálů. Též staré české kazatelské a homiletické knihy měli v rukou, z nichž křesťanskou brali útěchu. Byl to zvláštní zjev, že v úplně polských farnostech po většině zpívalo se při bohoslužbách česky. — Nyní konstatuji, že za posledních 20 let staré české knihy ustupují...

Že Hornoslezané posud mluví česky, připočítávám za zásluhu církvi katolické, která mateřský jazyk v kostele a škole pěstuje. To se dá snadno dokázati, protože evangeličtí Čechové v Pr. Slezsku, aniž by odpor kladli, poněmčují se a již asi před 50 lety němčinu do kostela a školy zavedli. Tu i tam najdou se protestanté, kteří česky ještě mluví, ale i tito po většině touží po germanisaci. V katolických osadách však starí kněží pěstovali mateřštinu. Činili tak k vůli víře, protože ze skutečnosti

nabyli přesvědčení, že odrodilci zároveň s rodným jazykem odhodili viru. Poznámání dlužno, že hornoslezští Čechové daleko vzděláním převyšovali sousedy Poláky.

Jest se mi ještě zmíniti, že všechny staré listiny a kupní smlouvy až na konec minulého století psány jsou po česku, takže čeština ještě po zabrání českého kraje Prusy se v úřadech udržela. České školy musily býti výborné, že v celém Hor. Slezsku shledal ses po výtce s českými ökonomy, správci, lesníky..., podobně i čeští učitelé a varhaníci voláni do polských obcí...

Bohužel tutěž chválu nelze nynějším hornoslezským Moravcům vzdáti. U poláření nepozorovati racionelního pokroku, řemeslo pozbylo starého odbytiště, obchod textilním zbožím se menší; průmysl lidový paralysuje cizí konkurence. Staročeský charakter mizí, vzdělání nepokračuje, nýbrž hluboce klesá. Hornoslezští Čechové jsou tak obmezení, že při politických volbách spojují se s nepřáteli... Pro politiku nemají nejmenšího zájmu. Slovem: pouze vegetují.

Kdo zavinil tento stav?

Pokud lid v mateřtině byl vyučován, držel stejný krok se sousedními Němci, ba imponoval sousedům Polákům, že toužili tito po českých knihách a učitelích. Když však pruská vláda od 120 let potlačuje mateřský jazyk a všemožnými prostředky poněmčuje, klesá bývalé vzdělání Čechů... Potlačování mateřské řeči a odnárodnění připravují národům duševní a politickou smrt.

Jaká pomoc? Založiti populární časopis... Rozšiřovati české knihy. Když pobízel jsem jednoho faráře, aby založil českou knihovnu, stěžoval si: Je to zlé, když mezi českými knihami tolik proticírkevních, pseudoöliberálních se objevuje. Pokud české knihy nebudou prohlédnuty a pro obecní knihovny vybrány, nelze českých knihoven zakládati. Mnozí čeští vůdcové považují národnost za jediné štěstí národa a pracují toliko pro ni, a nepomýšlejí, že náboženství jest jediným pevným svazkem národa...«

Tak napsáno r. 1875.

2. V kalendáři »Svatá rodina«, vydaném r. 1903 v Hlučíně redakcí kněze

Josefa Hlubka (nar. 26. března 1872) dovidáme se dalších zpráv o rysech povahy našich Moravců: »Pruské moravské Slezsko zaujímá (r. 1903) jižní část okresu ratiborského a hlubčického. V okresu ratiborském jest to ona část, která patří k arcidiecési olomucké. V celku můžeme počítati daleko přes 50 tisíc moravského lidu v okresu ratiborském. V okresu hlubčickém máme některé moravské dědiny... Moravci tito zapomínají však na národnost pořád více a nemají skoro žádného spojení s děkanstvím Hulčinským...

Lid náš v celku není zámožný. Země jest sice úrodná, ale patří pánům. Dle hlavního zaměstnání můžeme lid náš rozdělití na: robotníky, mullaře (zedníky), hausíře, havíře, řemeslníky a sedláky...

Naši mullaři musejí si chléb vydělávati v cizím světě... Naši lidé jsou ve světě vítáni robotníci, že pracují svědomitě jako dobří katolíci, nejsou nakaženi duchem socialistickým. Kromě mullařů hledají v dalekém světě výdělek hausíři, kteří jsou hlavně doma v

Kravaři a Koutech. Kravařští hausíři začali »handlovati« nejprve s obrázkami(!), které se v Kravaři vyráběly. Později se začalo s jiným towarem (Kurzwaare a Schnittwaare), který kupovali a až posud kupují hlavně u židů ve Vratislavi. Často se stává, že muž i žena zanechají své děti rodičům, příbuzným neb i cizím lidem k vychování, ovšem za peníze a oni odejdou do světa...

Jako kravařská farnost vyniká svými hausíry, tak hulčinská svými havíři.

Řemeslnictví u nás klesá, tak jak to vidíme ve všech jiných zemích. Ještě smutněji než řemeslníkům daří se našim rolníkům. Zmínili jsme se již, že skoro v každé naší dědině jest panský dvůr a někde patří většina pole až ze dvou třetin pánovi. Větších sedláků, kteří by měli asi 100 juterek, jest u nás velice málo. Nejvíce jest tak zvaných polovičnických sedláků, kteří mají 20 až 30 neb 40 juterek... Naši sedláci mají obyčejně četné rodiny, a co pole přinese, spotřebuje se v rodině.

Ačkoliv v celku, jak jsme vyložili, lid náš nemá velkého bohatství, jest přece:

spokojený a tato spokojenost spočívá v živé víře a nábožnosti lidu našeho.... V neděli jsou naše kostely plné a lid náš jest hrdý, když má kostely pěkné.. I ve světě, kam mnozí naši krajané na celé léto musejí se svou prací se vystěhovatí, nezapomínají na své katolické povinnosti... Ku knězi jde důvěrně jako k svému duchovnímu otci a všude na cestách vítá ho zdvořile... Socialismus a sny o budoucím ráji nemají u nás přívrženců; náš lid má tolik zdravého rozumu, že rozeznává socialistický švindl od skutečnosti. Jen v hulčínské farnosti načichli někteří dělníci, pracující na Ostravsku...

Hluboká zbožnost našeho lidu klesá u mladšího pokolení. Lid náš miluje také svou mateřskou řeč, jakž to každý vzdělaný a citlivý národ činí. Na veřejnost to náš lid ovšem neukazuje, neboť ví, že u nás v Prusku se moravská řeč nenávidí a to jest slabostí našeho lidu, že má příliš veliký strach před žandrou (četníkem) a vůbec před světskou vrchností. Proto dělá tak mnohý náš krajan Němce, aby se mu od vrchností něčeho dostalo, anebo aby jemu vrch-

nost v něčem nepřekážela. Ale když se jedná o záležitosti srdce svého, tu lid rád užívá své mateřské řeči. On se v ní modlí, rád v ní zpívá nábožné písně a rád chodí na kázání ku knězi, který dobře zná řeč moravskou. Káže-li rakouský kněz, praví náš lid, že ten kněz kázal »po česku«, a vůbec, kdo mluví správně česky, ten jest v očích našeho lidu »Čechem«, kdežto ten, kdo užívá našeho nářečí, jest »Moravcem«. Náš lid vůbec myslí, že moravská a česká řeč jsou rozdílné a v knihkupectví žádají někteří jen moravské knížky a ne české, a nemohou toho pochopiti, když jim knihkupec vysvětluje, že česká a moravská řeč jest jedno. Náš lid čte rád »švabachový« tisk a nazývá knihy švabachem tištěné »moravskými«, kdežto latinkou tištěné »českými«...

Pravili jsme, že lid náš má velikou úctu a důvěru ku knězi, a to také proto, že mezi vzdělanými jest to jedině kněz, kterýž s lidem v jeho řeči obcuje a této řeči se zastává. Jiní vzdělanci by rádi co nejspíše řeč lidu našeho vyhubili a jmenují náš lid posměšně »Wasserpolsken«. Často a i v úředních listinách

nečiní rozdílu mezi polskou a moravskou řečí a mnohé úřady považují nás za Poláky. Na jiné straně jeden vládní assessor před volbou r. 1898 pojmenoval nás »Großtschechen« a že toužíme po samostatném království českém. Obojí jest nesmysl, my nejsme ani Poláci, ani Großtschechen. Při své moravské řeči jest náš lid vlastenecký. Ctí a miluje svého krále, naši synové jsou na to pyšní, že byli pruskými vojáky, vlastenecké slavnosti konají se u nás s radostí a ani se nám nezpomní někam za hranice pohlížeti.

Ačkoli mnozí vzdělanci jmenují náš lid nevzdělaným neb neschopným, přece tomu tak není. Děti se učí ve škole dobře a lehko se naučí náš lid německy, kdežto mnohý Němec bydlí mezi námi mnoho let a nemůže se naučiti moravské řeči. Ředitel gymnasia v Ratiboří vyjádřil se jednou, že nejlepší žáci na jeho gymnasiu pocházejí z moravských dědín.

Co se týká povahy našeho lidu, prozrazuje v celku dobrosrdečnost a nenajdeme tolik zlomyslnosti a zarytosti, jak u jiných národů.

Vytýkati musíme našemu lidu slabost

charakteru, bázlivost, oddanost opilství a časté žaloby k vůli maličkosti. Tyto chyby vyskytují se ovšem jen částečně a lid se dá snadněji přivést na cestu pokání jak jinde. Povahu našeho lidu poznáme ještě lépe z jeho obyčejů.

Co o tom zde následuje, vyjímáme ze spisu P. Vyhlídala: »Čechové v Pruském Slezsku«.

Pisatel této charakteristiky žije v Pr. Slezsku a jistě, kdyby dlel na Hlučínsku, opravil by některé své úsudky. Nastaly jiné poměry, jiná mentalita lidu. Na př. pozoroval by, jak Moravci při sčítání lidu hlásí se za »dajč-katholisch« (Němec-katolík); jak z obavy, aby děti neztratily víry, dávají je soukromně vyučovati německy; jak domáhají se v kostele moravském německého zpěvu (Koberčice), ba i veřejně revoltují pro německý zpěv (Křavaře, Hlučín) atd.

Zjevilo se Hlučínsko jako malé vydání Slovenska. Proč? Odpověď téměř táž, jako na Slovensku.

Jak Hlučínští dostali šest trhů.

Hlučínským chtěly úřady odebrat jakési právo — už se neví ani jaké. Hlučín se zdvihal, pobouření rostlo, a tu burmistr musel zakročít. Svolal shromáždění, aby starší obce tu věc rozvažovali; od samé starosti prý ztratil paruku. Konečně našla se pomoc: nejmoudřejší měli jít — ještě nebylo ajzimbány — k samému císaři pánu.

Tři byli zvoleni; na cestu dostal každý pecen chleba, mandel tvarůžků a 5 rýnských.

A jak ti přišli do Klimkovic a tam našli dobrých kamarádův a tam se jim podobalo, tu jedli, pili a hráli, až byl poslední český tam ten. Včil se teprv vzpamatovali: co budem robit, bez peněz zlé cestování a do Vídně daleko?! Nadarmo nebyli nejmoudřejší z obce, věděli si pomoci.

Za týden vrátili se zpátkem, celé proceství přišlo jim naprotivo a někteří z nich troubili a bubnovali jak v největší svátek,

až uvedli je do radnice, kde mezi radou města na ověnčených stolicích je posadili.

Pak burmistr je slavnostně uvítal a tu z těch tří vyslanců ten nejmoudřejší ujal se slova a řečnil: »Všecko je přijato a vyřízeno. Jak jsme přišli do Vídně a šli jsme tam ulicí kole takého velikého domu — jak je celá strana našeho rynku — tu právě hleděl císař pán z okna a kouřil fajku. Jak nás uzřel, radostně zvolal: „Ale hleďte, naši milí Hlučínští jdou“ a obrátiv se na císařovnu Marii Terezii, pokračoval: „Stará, stará, pojd' hej, jsou tu naši milí Hlučínští,“ a hned nám letěl po schodech naprotivo až se mu hlava třásla a pěkně nás vítal a prosil, ať jdem ene s ním navrch do jízby, že jeho roba též na nás čeká.

Tuž jsme šli. Císařovna nám otvírala dveře a císař nás představoval: „To jsou moji milí Hlučínští! Co byste rádi?“

A tuž jsme povídali, co nás bolí a poprosili též, kdyby nám povolil pár trhů ročně.

„Ale co by ne, třeba šest jarmaků budete mít — ostatní všecko musí zůstat při starém. Budete jistě hladní po také cestě, stará máš něco v troubě?“

„To tak, abych neměla pro milé Hlučínské! Ludčkové, posaďte se na lavku kole peca,“ a hned paní císařovna nesla nám kafe v koflíkách — podobných kalichům

— a nutila, abychom jedli a též koláče zakušovali. Ach, ty koláče byly sladší jak od pernikáře! Potom nás obsloužila ještě šunkou a přinesla celou mísu huků.

Když jsme se dobře napapali, ukázal nám císař své prince a princeznu, byly to švarné děti, jak andělíčci!

„No, Jozefku,“ pravil císař tomu nejstaršímu z nich, „skok, dej jim pac a přivítej jich slušně, jak budeš velky a poslouchat, to tě ráz vezmu do Hlučina . . . To je pěkné město, takého ještě neviděls!“

A věil vám ukážu hospodárku: To byly chlévy a stodoly, jak u nás domy, a hnoja na dvoře měli, že ho nemá tolik celý Hlučin! Bravci ve chlévcích mohli vážit na čtyry centy, ovce byly velké skoro jak my, a o kravách a koních ani nebudu mluvit, to se nedá vypovědět. Z jedné krávy nadojí každým rázem dvě konvy mléka a jeden kůň uveze sto centů . . . To se, páni, musí vidět!

Císař pán nám všecko potvrdil, že má zůstat při starém a ještě nám přidal šest trhů ročně . . . A potom jsme se poroučeli, podali jsme panu císařovi a paní císařovně ještě ruku a císař pán, směje se, řekl: „Pozdravte nám na sto rázů našich milých Hlučinských!“

(Vypravováno dle »Katoľ. novin«.)

Nechtěli „ajzimbánu“.

Bylo to za těch časů, kdy ajzimbány učily se jezdit a poštovský pacholek když někdy přivezl dvě tři písma — poštámistr nevěděl si rady, a za okamžik rozneslo se to po celém městě a měšťané celí vylekani 14 dní mluvili o tom, co to ene bude, zda vojna či konec světa.

A tuž jedenkrát přivezla pošta do našeho města naráz tři písma: jedno panu farářovi až z Vídně, druhé z Vraclavja staršímu soukenického cechu, a velikánské písmo pro pana burmistra od vysokého úřadu.

Když to písmo poštovský odevzdával panu poštámistrovi, tu se on tak dolekal, že hned museli poslat pro doktora a ten mu předepsal cosí na pocení a dva rázy denně ho navštěvoval.

Jak se dověděl p. burmistr, že má na poště veliké písmo, s celou městskou ra-

dou vypravili se po svátečně přístrojeni pro písmo.

Burmistr písmo zaraz otevřel, a když ho četl, všichni zbledli, dva padli na zem a doktor a balbýr měli s nimi mnoho roboty.

V tom písmě stálo, že do města měla přijíždět ajzimbána (železnice).

Slyšeli o ní cosi, že to hrozná potvora a hrubě škodlivá, že z tlamy pouští oheň, smrad hrozný.

Radové bez slova promluvení se rozešli, teprv za týden chtěli se sejít do kupy...

Jenom těch sedm dní přečkat! Ženy plakaly a bědovaly, děti křičely a hospodáři seděli smutní v koutku za pecem, žádnému nechtělo se ani jíst ani pít.

Přišel ten rozhodný den. Na radnici sebraly se ty starostlivé hlavy, šedivé i holé, ani burmistra nepozdravivše, se radové posadili.

Počaly porady.

Slova se ujal zkušený radní, který po jarmakách už mnoho světa prošel, moc viděl a ten měl vyložit, co je ta ajzimbána.

»A tuž slyšte! Znáte mne, jak tu stojím, že nevěřím v žádné bajky ani strašidla. Nechtěl jsem tomu ani věřit, co mi lidé ve světě o ajzimbáně povídali, až jsem se přesvědčil na své vlastní oči: ta ajzimbána

— to jest ten jancikrist, který má přijít na svět.«

Posluchači při té řeči pomkli stolky více do zadu a hleděli ke dveřím, jestli ten jancikrist už neleze k nim.

»Já jsem ho viděl«, pokračoval radní, »na to nikdy nezapomenu, to byla ta nejstrašnější chvíle mého života a toho bych nepřál ani tomu největšímu nepříteli. Tuž vám jedu k večeru z jarmaku samičky sám jak prst, tma byla jak v pivnici (sklepu) a já rozvažoval jak se časy horší, neboť útržek vezl jsem skrovný. Naráz slyším strašné pískání, že mi celou noc v uších znělo, já hledím, odkud to přichází, a hle tu vidím tak na tři sta kroků proti sobě dvě ohnivé oči veliké jak kola u vozu a slyším hučení jak ve mlýně... Obrátil jsem koně, kůň hmal jako vztekly a to za mnou. To tučelo a syčelo, už to dmuchalo na mne svůj dech, sáhalo po mně — —, přezehnám se — —, uteklo to pryč. V nejbližší dědině zůstal jsem na noc, dál jsem nemohl — a vykládám, co jsem zažil.

A ten hospodář, co jsem u něho nocoval, pravil, že též už to dobře zná, že ti lidé se umluvili s jancikristem, že on jich chce rychle vozit jak když letí kulka z kanona... Že ta ajzimbána je sám jancikrist,

že má takové ohnivé oči, roh, z kerého také balvany jak oblaky kouří — —, že vozí všecko: lidi, dobytek i tovar, a má hromadu vozů přivázaných na ocasu. Za to vození že mu lidé musí dáti každý den dospělého člověka, a toho sežere. Napřed mysli, že mu dají jenom žebráky, ale včil to už přišlo na ty vykrmené pány, ti mu lépe chutnají... Oni by se ho včil rádi zbyli, ale on se nedá, už též vypálil některá města, bo on plije oheň...»

Tu si vzpomněli radové na doškové střechy svého města a už v duchu víděli oheň na střechách.

»Tuž co?« pravil burmistr.

»Deputace ať jde úřad prosit, ať ta ajzimbána k nim nejezdí, že raději budou platit dvakrát tolik daně«, křičeli jedním hlasem.

Tuž půjdem.

Úřady se daly uprosit a včil ajzimbána vyhýbá se městu, a páni radové chodí na bánhof (nádraží) pěšky. (Z Benešova.)

R Ů Z N Ě .

Cypríána Lelka modlitba za vlast.

Známa jest modlitba za vlast Václava Beneše Třebízkého, ale málo povědoma modlitba taková kněze Cypríána Lelka, bývalého vůdce pruských Moravců, Lelek svým časem byl pruským Moravcům vším: buditelem, učitelem, knězem, spisovatelem, zakladatelem knihoven, sběratelem národopisného materiálu, dobrodincem, těšitelem utlačovaného lidu atd. Že malá větevka těchto Moravců po převratu nám vrácená, posud se zelená, náleží lví podíl z toho tomuto neohroženému bojovníku.

Kdyby Cypr. Lelek nebýval knězem, jistě celý národ by působnost jeho znal; ale nyní jest módou zásluhy kněží o národ umlčovati, aneb aspoň umenšovati.

Cyprián Lelek narodil se v pohraničném městečku Benešově 20. října 1812, byl na konec života lokálem ve Vodce neda-leko Hlubčic. Zemřel náhle 26. dubna 1883 v Hlubčicích po vykonané sv. zpovědi, kam za tím účelem se odebral.

Profesor Fr. Čaň, probíraje po něm pozůstalé knihy, darované museu Matice Opavské, přišel na jeho modlitbu za vlast v knize »Proprium officiorum divinatorum«. Modlitba psána vlastní rukou Lelekovu. Takové prosby, jaké obsahuje modlitba, mohly vytrysknouti jen z nitra naplněného horoucí láskou k Bohu a uhnětemu lidu. Lelek jistě každodenně touto modlitbou obracel se k Bohu, aby nedal zahynouti dobrému lidu moravskému.

Hlas modlitby jeho částečně vyslyšen; škoda, že vinou naší diplomacie díl Hlubčicka, obývaný částečně Moravci, v němž i Vodka, bývalé působiště Leleko-vo, posud úpí pod nesnesitelným jařmem pruským a propadá očíhledě zuřivé germanisaci...

Modlitba.

Všemohoucí, věčný Bože, vzhledni mi-lostivě na národ náš utrápený a rozptý-

lený a sešli k němu Duchu sv., aby poznal cesty Tvé a konal svatá přikázání Tvá. Já ti příslibuji zdržovati se všech marných rozkoší a veselostí, ani jedinou myšlenkou zlou Tebe urážeti nechci a při tom v potu tváře pracovati jest mé pevné předsevzetí. O Bože, přijmi tuto oběť mou a vzhledni laskavě na národ můj, aby konal vůli Tvou a skrze to lidstvo celé šťastné učiněno bylo. — Amen.

(»Op. Týd.,« 1886, č. 81.)

Nezdá se vám, že tato vroucí vlaste-necká modlitba Lelekovu hodí se i pro naši dobu, a že mohla by přidána býti do našich modlitebních knížek?

Proste, bude vám dánol

*

Časem svým našel jsem v rukopisech Lelekových tyto rady pro knihovníky školních knihoven; jsou zajímavé a snad i upotřebitelné, proto je dodávám:

»Přesvědčení, že žáci vědomostí ve škole nabyté častokráte zapomínají, že mnohý umění ve škole s velikou prací sobě osvojených ani neužívá, ani užítí

příležitosti nemá, spolu také i povinnost svatá rozum při outlé mládeži osvěcovat a srdce k zbožným skutkům nakloňovat: toto vše i jiné příčiny přivedly mne k tomu při zdejší oldřichovské škole aspoň počátek malé knihovničky pro školní mládež založiti. Následující knihy věnuji: ..... Má vůle a zbožné želání jest, aby se tyto knížky vždycky v rukách nacházely, aby je dívky s chutí a s radostí čítaly. Proto žádám, aby každý přečítav nějakou knížku, své jméno vlastní rukou do jednoho při každé knížce příštího lístku napsal, spolu také i čas zaznamenal, přes který ta knížka u něho v jeho rukách byla. Starším, kteří ani do nedělní školy nechodí, jenom tehdy povoleno buď čítati, jestli peněžítými příspěvky ku knížek rozmnožování nápomocní budou. Má také vůle jest, aby třetina těch knížek také i v Služovicích i v Nebošticích k čítání se vynacházela. Velectěným pánům: školnímu revisorovi, panu rektorovi, pánům úřadům osadním rozmnožování a zvelebování této knihovny na srdce kladu.«

Knihovnu tuto založil Lelek, když byl kooperátorem v Oldřišově.

Príslovi o Bohu.

1. Pambu ma sedym komurek, a ešče z jednej něrozdal.
2. Duvěřuj v Boha, un se o tebe stara, - un živi vrabce, krkavce, komara.
3. Dufej v Boha, Buh ti pomuže, - dy ně z bidy, aspoň od nuze.
4. Choťby chtěly špatne časy nam urodu zmařit, - nechmy jen stareho hospodařa hospodařit.
5. Da Pan Buh zajička, da tež travnička.
6. Komu Pan Buh, tomu všeci svati; - komu čert, tomu všeci kati; - komu djabel, tomu všeci rohati.
7. Pan Buh ma na každěho kyj.

Proč přestal lopat (pít)?

Chlap vracel se v sobotu z roboty s velmi lehkými kapsami. Kráčel rozveselen, celý svět jakoby s ním se těšil.

Ptáček v lesíku na halouzce však se mu smál: »Idě z Polskej a něněse nic, nic, nič!«

Po něm chytil notu druhý pták: »Přetutal, přetutal, přetutal (propil)!«

Rozhněván, nablížíuje si přes souseudův dvůr domů a tu pes ho vítá: »Blank, blank, blank!«

Sotva se dostal na vlastní plac (dvůr), houser zasyčel, zatřepal křídlo a řval: »Chachar, chachar, chachar!«

Buchl dveřmi a přestal prý lopat, aby se mu ptáci a zvířata nesmála.

*

Viděl strašidlo.

K panu faráři přišel na poradu chlopek: »Co mam robič, velebny pane, bo se mi už kolkorazu v noci zjevilo strašidlo, take hrozne!«

»Pijete, stryku, též kořalku?«

»Někdy tež nějaký ten kelišek vyutnu na zhartovani (utvrzení) v životě.«

»Tož, víte co? Vytutnite ještě jeden a uzříte druhé strašidlo.«

»To ní, velebny pane, ja mam jednoho dost.«

*

„Čarodějník“ v Bořutině.

Před nedávným časem vrátil se od vojska mladý muž, který tu nyní provozuje svoje »čáry«. Založil se v krčmě o čtvrtku piva, že dovede koho chce tak počarovati, že ho musí následovati, kam mu poručí. U některých už ten »kumšt« vyvedl. Celý Bořutín nyní je »pobantovaný«. Pravda je, že učenci vynalezli takovou moc, tak zvané »hypnotisování«, kterým někdo jiného může uvést do jakéhokoli spánku, takže tento mluví a činí bez vědomí to, co onen velí. Když však člověk nemá vůle poslechnouti a nepodrobí se těm jistým přípravám (na př. poslouchati tikání hodinek anebo hleděti na nějaký lesklý předmět a p.), pak onen nemá žádné moci. Když ale onen chlap se chlubí, že prý dovede svými »kumšty« i pana faráře kam chce zavéstí — jen když nemá štoly — aneb že prý celou mašinu převede oněmi »čáry« přes stodolu do dolu, pak jsou to blázni, jako takoví kumštáři sami jsou blázni.

»Katol. Nov.«, 1893, č. 3.

*

„Něsmím do školy, bo mam
mozgry.“

V Bělé ve vánoce (1894) roznemohlo se jedno dítko pana rektora na šarlach. Proto nebylo školy.

To byla radost pro děti, že »ferie« týden déle trvaly, tu jich plno na čundruvce (klouzačce) se utěšovalo. Pan dochtur i pan rehtur přísně přikazovali, aby děti chránily se před »cugem«, bo by to byla jejich smrt.

Ale co robí mladá krev?

Ferie už přestaly, ene někteří marodi zůstali doma. Pan farář šli do školy ve školní čas a tu zřeli na zmrzlém kamplu (močále) — byla sibiřská zima — synka bez čapky, v tenkém kabátku, s hýlem pod nosem, bosky klzat.

»Pochvalen buď Ježíš Kristus,« pozdravil školník, hledaje čapku na hlavě.

»Na věky, amen,« děkovali paterek.

»Čemu nejsi ve škole?«

»Velebny paterku, já něsmím do školy, bo mám mozgry,« a klzal se dál.

Nic se mu nestalo.

Dobra skura je nejlepší doktor.

Dopis z Darkoviček.

(1894.)

(Kozel s věncem; krádež; bále; opilství.)

Zase máme co nového psátí. Jistá osoba dala kozlovi věnec. Což divu, že ji ho sežral. Tak často zanedbávají rodiče a hospodáři svou svatou povinnost, svědomitě se starati o to, co se s dítkami a s čeledí děje.

26. ledna ztratila se sedlákovu rež ze stodoly; zloděj snad se brzo zradí.

U nás byly tři bále: tovaryšský, hospodářský a haviřský. Chvála Bohu, rvaček nebylo žádných; jenom jeden opilý voják už tančiti nemohl, chtěl dom, ale což:

Prask sebou venku do šterku, že nos svůj měl hned na maděrku; a když přec zas se sebral, dál po šoseji (silnici) se bral, úzkou cestu mu zdála se být, slabých noh, počal sem a tam se klonit.

(»Katol. Nov.«)

Ukázka pravopisu a slohu.

(Předsedkyně spolku sv. Terezie, vychodivší pruskou německou školu v Kravařích, z níž i latinka odstraněna, aby se děti neučily české knihy čísti, napsala r. 1898 tento list latinkou, jež opisujeme doslova.)

Z Kravaře 2. 7. 98.

Mnoho wažený welebny Paterku!

Dufam že mi nievezmete za zle že se opowážim tichto paru slof z Prozbu přislač.

Jak wam us snač znamo že my ze spolku swatej Therezie mame w Ponděli 4ho swuj Wýlet proto we Jmenu všech členuf was prosim upřimnie a srdečnie biste bil tak laskaf a učinil nam tu weliku Radosč a s nami společnie wilečel nejprf ku Panenze Mariji Hrabinske potom všezi do Lessa na Huby a Borufky. Jest to niejen žadosč nasse ale i nassich welebnych Panuf bich waz welebny Paterku zazwala, take su us zazwani Paterek Harazim a Paterek Card, ten nisto přijede.

Jezli bi ste wažený Paterku mjel niejaku Prazi to waz srdečnie prosime poniechejte to inemu Paterkowi a udělejte swemu Krawarskemu Lidu, ktery was welize miľuje tu radosč.

Mssa swata bude sluzena v Hrabyni o 9 Hodinie. V Polednie bude w tom Hostinzy společne Kaffe a potom na ti Borufky možno do Scharlottenthal. Tak waz ešče raz pieknie prosim biste byl tak laskaf a niewimluwal se nam, nebo waz istotnie očekawame.

Z uztu ponieženíe liba Ruku

A. A . . . . .

we Jmenu Spolku.

Spravedlnost jest ene v nebi.

Stryk: »Před rokama naleželi smy pod krysu (kraj) jinu. Tuž v obci svolal hromadu fojt a chtěli smy se dat do žaloby všeci kole teho, že naši pan farař nemáu plat v pořadku jak inši. Našli smy se mandata a šli smy na gericht (okresní soud), ale přepadli smy, bo na světě něni take spravedlností jak v nebi.

Chot (byť) by člověk kolkorazu (koli-
krát) měl recht, tuž přecej nic nědo-
kaže.«

Kázání.

Tětka: »Něvim, čemu (proč) u nas v
Kravařu zavádaju (1896) německé kře-
stanske cvičení do kostela? Že pan fa-
rař Mais umňu malo moravsky? Tuž ať
se nauču. U nás vždycky paterci robili
moravske kazani; ene tak dva, tři razy
pro tych panuv kazalo se německy. Dy
paterek odpravuju »naboženství« po
německu, to jako za nic počítam, jako
bych v kostele něbyla.«

Kdyby stařenka ta ještě žila, co by
tomu říkala, jak němčina násilím se ve-
drala za pomoci úradů a škol do mno-
hých kostelů!

Dle informací z r. 1898 kázávalo se v
těchto kostelích na Hlubčicku a Hlu-
činsku takto:

V Hlučíně jen pátou neb šestou
neděli německy, jindy česky; ve filiál-
kách vždy česky.

V Hošticích jen česky.
V Benešově česky.
V Hati česky.
V Píšti česky.
V Křenovicích dvakrát česky,
jednou německy.
V Bolaticích česky.
V Plšti německy, jen pětkrát do
roka moravsky, prý pro služebné.
Ve Vehovicích jednou česky a
jednou německy.
Ve V. Petrovicích čtvrtou neděli
německy.
V Bavorově střídavě, nebo třetí
neděli moravsky.
Ve Štěpánkovicích česky.
V Buslavicích česky.
V Oldřišově třetí neděli německy
k vůli panským úředníkům.
V Nasile třetí neděli česky.
V Jakobovicích střídavě.
V Branicích udržuje se ještě mo-
ravština v kostele; dvakrát se káže ně-
mecky a třetí neděli při ranní moravsky.
Zajímavá by byla nynější statistika.

Škola.

Zapsáno 6. března 1898:

V Hlučíně 6 tříd, šest učitelů, z nichž dva neumějí česky.

V Dlouhé Vsi tři učitelé, dva neumějí česky.

V Ludgeřovicích šest učitelů, dva neumějí česky.

V Koblavě tři učitelé, dva neumějí česky.

V Kravařích 8 učitelů, dva neumějí česky.

*

Hlučinské školdozorství má (r. 1897) 36 škol, 7836 žáků a 98 učitelů, z většiny pocházejících ze severních německých krajů. Na jednoho učitele přijde průměrně 71.1 dětí. Židovských žáků na všech těchto školách je toliko 15.

Okres hlubčický má 204 učitele, 22 učitelek, 3 dozorce.

Okres ratibořský má 320 učitelů, 10 učitelek, 3 dozorce.

Všech učitelů na obecných školách v Horním Slezsku jest 4106.

Katolické noviny odbíralo r. 1898 18 učitelů domorodých. Kdo tyto noviny předplácel, vydával se nebezpečí pronásledování od pruských školních úřadů. Později počet učitelů-odběratelů klesl na 3.

Nynější (1927) stav školství na Hlučínsku: Počet českých škol obecných 43, tři školy jsou německé.

Dle kategorie:

3 školy jednotřídní, 3 školy dvou-třídní, 16 škol trojtřídních, 4 školy čtyřtřídní, 11 škol pětítřídních, 4 školy šestitřídní, 2 školy sedmitřídní, 1 expositura v Heneberkách, 6 škol občanských, 9 škol mateřských.

Při obecných školách ustanoveno 131 učitelů a 60 učitelek, z nichž 16 pochází z Čech, 102 z Moravy, 69 ze Slezska, 3 z jiných zemí. Obecné školy navštěvuje 3438 chlapců a 3632 děvčat; průměrně připadá na jednoho učitele 37 žáků.

Na občanských školách působí 25 učitelů, 4 katecheti, 4 učitelky ručních prací a 3 učitelé vedlejší pro němčinu. Průměrně na třídu 37 žáků. Do mateřských školek chodí na 500 žáků.

Spolky.

Sít různých spolků na pruském Moravsku byla hojná; úřadovalo se v nich více německy jak moravsky. Jen »Katol. dělnický spolek« ve Lhotce u Hlučína prohlásil se za jediný moravský telegramem zaslaným 23. srpna 1896 do Dortmundu: »Katol. děl. spolek ve Lhotce u Hlučína, jediný moravsky mluvící v Německu, přeje jedním ve shromáždění katolíků v Dortmundě, především pro sociální otázku hojného božího požehnání.«

*

„Patak, česky, talarek (široký).“

Nestačilo 178 roků poroby, aby Moravcům vyrvána byla vzpomínka na starou příslušnost k českému státu. Moravci žili ve státě německém, ale penězům německým dávali staré české názvy:

P a t á k, to bylo 2½ feníku = 3 rak.
haléře; 15 feníků = 6 patáků.

G r o š byl 12½ feníku; 25 feníků činilo 2 groše.

Na »české« počítají Moravci do dneška. Pět »českých« to bylo půl marky, jeden »český« 10 feníků.

»T a l a r e k neb široký« to byly 3 marky.

*

Kroj.

Starší žena: »Ten lud jest včilej hrubě pozdviženy, něchce chodit v stare modě. Ja vždycky povědam: Ty roby, co něnosu kapturku (bílych čepečků na hlavě), to su takove mulky — nic vert.«

■ ■ ■

Z LIDOVÉ POESIE.

Lidová poesie mezi Moravci na pruském Opavsku druhdy valně kvetla, neboť Cyprián Lelek, přední buditel Moravců (* 20. října 1812, † 23. dubna 1883) nasbíral pro Sušilovu sbírku přes 600 písní bez nápěvů, z nichž Sušil vybral pouze 20.

Od r. 1872, kdy čeština vyhnána ze škol a úřadů, moravské písně prchaly, jak vyplašené holubičky z kraje, kde se jim dříve tak dobře dařilo. Ve školách počali učitelé učití německým písním, ba i české popěvky při výročních obyčejích dětem přísně zakazovali, dokonce přestupníky zákazu tělesně trestali.

Lid žil pouze z tradice, přestal nově písně tvořit, však zásoba tato pone-

náhlu vysýchala, takže r. 1903 redaktor kalendáře »Svaté rodiny«, vyšlého v Hlučíně, P. Josef Hlubek, uvádí tento seznam písní moravského lidu, jež se obyčejně zpívají:

Andulko, mé dítě.

Červená růžičko, co se nerozvíjíš.

Dej, Bože, Barboře.

Hájek jako mléko kvetl.

Horo, horo, vysoká jsi.

Já mám koně, vrané koně.

Když jsem plela len.

Loučení, loučení.

Na té louce zelené.

Jak viděti, jsou to písně importované, domácí žádná.

R. 1907 dostala se mi do rukou sbírka písniček Anastasie Tománkové, služky z Petřkovic. Počátky písní, prapopisem odchovanky pruské školy zní:

1. Na Hranizi Mjesta nemezkeho stojí tam skwostný Hrad.
2. Gdisch ja sem schel jednu na schpazirku.
3. Teče voda spod Jabora.
4. Gdisch sem nebyl doma, stala se mi schkoda.

5. Lučení, lučení; to jest přetesčka wjez.

6. Wýkwetla mi bila ruže,
ja ji tírhat nebudu,
míloval sem hesku Holku,
wiz mílovatz nebudu.

7. V Birne (Brně) jest překrásný do-
meček,
v Birne jest překrasny dum,
gdíšch sem jel wokolo,
serze mje bolelo,
särehtal muj braný (vraný) kuň.

Než i za těchto přemutných dnů ro-
dili se veršovci, kteří skládali příleži-
tostné básničky, k nimž někdy vyhledá-
vali starší nápěvy. Jaké to příležitosti
byly, řeknou skladby lidové, jež dále se
podávají.

Modlitby a písně.

(Doplňky k »Našemu Slezsku«, II.)

Ježíši s Marií — matičkou svou,
já vám poručím tělo i duši svou;
ďc boku, do srdce, do pěti ran svých,
Ježíši s Marií, skryjte je v nich.

Ó Kriste Ježíši, vem pod ochranu,
duši i tělo do svého domu,
neboť v Tvém domu jest božská moc,
Ježíšku, dej nám všem dobrou noc.

Přijmi, dobrý Bože, díky srdce mého,
že Jsi mne dnes chránil ode všeho zlého.
Chraň mne této noci anděly strážnými,
aby mně nedali strašiti sny zlými.
Až pak ráno vstanu hnedky na úsvitě,
chválit Tebe budu, chci být dobré dítě.
Přimlouvej se za mne, Panno nejsvětější,
svít mi ve dne v noci — hvězdo nejjasnější!

Dy já jdu spáti,
nemám si co stláti.
Postelu si vanděliju (evangelium)
a křížem se přikryju.
Ty satane, přeč ode mně, tebe se já nebojím,
já mám andělička strážce — ve všech bojích
obstojím.

Když ráno slunečko schodí (vychází),
Panenka Maria se svým Synáčkem chodí.

Vede ho na ranní kázání, z ranného kázání na
velkou mši svatou,
z velké mše sv. na nešpory, z nešpor na moře.
Na tom moři jest bílý kámen,
sám Kristus Pán sedí na něm,
počítá svatých svých pět ran, co mu židé dali,
a octem vymývali.

Přišel k němu Petr a Pavel,
ptali se ho: Není ti zima, Pane?
Není mi zima ani horko.
Svatý Petře, choď po světě, povídej starému
— bohatému:

Kdo se tu modlitbu modlit bude, rajske vrata
bude
mít otevřené a pekelné — zavřené. Dvanáct
andělů k němu
přijde, činit může, co třeba bude.
Pro matčinu dušičku s nimi půjde, s ní se
radovat velmi
bude; pro tatíčkovu a sestřinu, při tom ještě
kteru jinou.

Amen.

Když křesťana potkám, pozdravení mu dám:
Pochválen buď Ježíš Kristus!

A při pracování jest moje zpívání: Pochvá-
len buď Ježíš Kristus!

Dokonám-li práce, volám děkujícíce: Pochvá-
len buď Ježíš Kristus!

Cokoli požívám, za to díky vzdávám: Po-
chválen buď Ježíš Kristus!

Když z rána procitnu, tak mluviti počnu:
Pochválen buď Ježíš Kristus!

Potom se oblékám a modlit začínám: Po-
chválen buď Ježíš Kristus!

Jak zvoniti slyším, velmi se potěším: Po-
chválen buď Ježíš Kristus!

Slovo Tělem bylo pro mne učiněno: Po-
chválen buď Ježíš Kristus!

Přijdu do kostela, vzývám svého Pána:
Pochválen buď Ježíš Kristus!

Rozdává v tom domě Bůh svou milost
hojně: Pochválen buď Ježíš Kristus!

Při pítí též zvolám, a Pánu čest dávám:
Pochválen buď Ježíš Kristus!

Na Tě jak vzpomenu, střídým jistě bu-
du: Pochválen buď Ježíš Kristus!

Pošle Bůh dobrý čas, pozdvihnu vděčný
hlas: Pochválen buď Ježíš Kristus!

V neštěstí přec doufám, zpívat nepřestá-
vám: Pochválen buď Ježíš Kristus!

Ležice v nemoci, volám ve dne v noci: Po-
chválen buď Ježíš Kristus!

Když mne Bůh miluje, všechno vždy dobře
je: Pochválen buď Ježíš Kristus!

Skrz dobré skutky Pán chce býti milován:
Pochválen buď Ježíš Kristus!

Kdykolivěk zhřeším, slzami odprosím; Po-
chválen buď Ježíš Kristus!

K spaní se ubírám, ještě k nebi volám:
Pochválen buď Ježíš Kristus!

A tak v každou dobu, zpívám až do hro-
bu: Pochválen buď Ježíš Kristus!

Ať země i nebe chválí, Bože, tebe: Pochvá-
len buď Ježíš Kristus!

Až na věky věkův, Amen.

(Z Hlučinska i jinde známá.)

Ach, hříšník jsem největší, co sobě počítí mám,
jsem zbavený potěšení, pokoje v srdci nemám,
svědomí mne hrubě hryze — dobrotivý Ježíši,
já to — já jsem to ten hříšník — všech hříšní-
ků největší.

Vstal jsem rychle z lože svého a to ranního
čas,

nepozdvih jsem, o můj Kriste, k Tobě svého
hlasu;

ďábla slavil, zlořečením hned z rána jsem
pozdravil,

tak Tvé rány, o můj Kriste, hned jsem znovu
obnovil.

Polepším se, dobrý Kriste, hřešiti dnes přestanu,
na jazyk dám pilný pozor, aj křestan dobrý
budu.

V tom širém poli kostelík stojí, o milý Bože!
V tom kostelíčku tři stoly stojí, o milý Bože!
Za prvním stolem Pán Ježíš sedí, o milý Bože!
Za druhým stolem svatý Jan sedí, o milý Bože!
Za třetím stolem — Panna Maria, o milý Bože!
Před Kristem Pánem svíce horaju, o milý Bože!
Před svatým Janem andělé hraju, o milý Bože!
Před pannou Marií růže vykvítá, o milý Bože!
A z tejto růže ptáček vylítá, o milý Bože!
Není to ptáček, to je Syn boží, o milý Bože!
jenž pro nás umřel na svatém kříži, o milý
Bože!

Kdo tu písničku třikrát vyzpíve, o milý Bože!
tomu Pán Ježíš vše hříchy smyje, o milý Bože!
Který ji ene zbožně posluchá, o milý Bože!
tomu Pán Ježíš třicet odpuští, o milý Bože!

(Variant u Sušila, str. 47, v »Hanáckých
dětech« str. 19—20.)

Autor zajímavých »Hlučinských
pamětí« (1926) pan Karel Kyas, u-
přímný přítel Moravců, uveřejnil v leto-

ším »Věstníku Matice Opavské« (str. 53—56) črtu o »Hlučinských psaných písních« duchovních, jež otiskl ze sešitku, pocházejícího od neznámého písmáka na počátku druhé polovice minulého století. »První píseň v sešitku psána jest ozdobným gotickým písmem, druhá švabachem; píseň o sv. Barborce psána pěknou latinkou, poslední jest Salve Regina. Písně ty jsou zajímavý jazykově, neboť obsahují četné slezské a místní provincialismy.«

Písně tyto byly již předtím dvakrát otisknuty bez nářečových zvláštností od Josefa Hlubka ve »Sbírce oblíbených písní našeho lidu« (Hlučín 1900, 1902) a píseň o sv. Barborce po třetí v »Úplném kancionálu« (1914) bez nápěvů. Původ jich je hledatí asi v tak zvané »kramářské literatuře«, valně na Hlučínsku rozšířené. Byla by záslužná práce, kdyby odborníci zapsali méně známé nápěvy k písním v citované sbírce obsaženým, pokud staří zpěváci (starší bratři) žijí. Protože první píseň v pojednání V. M. O. na několika místech asi pro porušený text je jinak čtena, podáme ze »Sbírky« čtení jiné ve spi-

sovné řeči, aby hlavně ve verši šestém a osmém smysl slov byl jasný.

1. Otce věčného moudrost, pravda, láska vnitřní, Kristus Bůh-člověk jak jest po hodině jitrní od známých učedníků svých jest byl opuštěn, a od nevěrných židů vydán, vysmán, zmučen.

2. V první hodinu Pán byl k Pilátovi veden, tu naň žalujíc svědčil falešně nejeden. Na rukou svázaného upoličkovali, jasnou v nebi tvář jeho božskou uplivali.

3. V třetí hodinu zkríkli: Křížuj, křížuj, křížuj jeho; v šarlatový oblekli plášť usmívavého. Na hlavu jeho vtiskli trnovou korunu, kříž k místu umučení nes na svém ramenu.

4. Ježíš v šestou hodinu byl ukřížovaný, žádné nemaje viny s lotry jest počtený. Žlučí a octem, žízniv, v mukách byl napájen, Beránek hříchů čistiv, přerouhavě zhaněn.

5. V hodinu devátou Ježíš Kristus umřel. Eli volav, Otcí sám duši svou poručil. Ostrou kopí rytíře byl proklán bok jeho, země pohnuti bylo, slunce se zatmělo.

6. S kříže tělo složili v hodinu nešporní, matce jej v lůno dali, stejnou sílu božství. Taková od života smrt jest podstoupena, aj, jak koruna slávy leží poraněna.

7. Při kompletní hodině pochováno bylo tělo Páně, naděje života příštího, pomazáno jest mastmi, písma se skonala, dejž, by v naší paměti tvá smrt vždy zůstala.

8. Ty hodiny, jež zpívám s snažnou pobožností, Tebe, Kriste, vzpomínám s horlivou víděčností, aby, jenž trpěls muky pro mé milování, byl mi ku potěšení v života skonání. Amen.

Píseň hlučinská k sedmibolestné Panně Marii.

Ve chrámu Páně hlučinském jest kaplíčka P. Marie sedmibolestné, již rádi zbožní katolíci hlučínští navštěvují a mnohá světélka k počtě její zapalují, jež zvláště za večera prozařují, jako by mluviti chtěla, že starosilivé oči dobré Matičky bdí ustavičně nad městem svých četných ctitelů...

Úcta tato jest ode dávna a dědí se z pokolení na pokolení, dostupuje v roce vrcholu na Veliký pátek, kdy Matka sedmibolestná stála pod křížem na Kalvárii...

Tedy kaplíčka a celý chrám hlučinský naplňuje se bolem, vycházejícím z písně složené k této pobožnosti. Skladatelem jejím byl domácí rodák, jméno jeho neznámo, a dědila se opisy jsoucími v rodinách u veliké vážnosti. Aby i mladší pokolení snáze se jí naučilo, otištěna byla r. 1898 v č. 14 a 15 »Katol. Novin« a roku 1900 a 1902 ve »Sbírc« oblíbených nábožných písní našeho lidu, sestavené od kněze Josefa Hlubka. Jak z textu patrno, písnička složena pro bratrstvo sedmibolestné Panny Marie.

Píseň tato zní:

1. Společnými hlasy k tobě voláme, v našich nedostacích tebe vzýváme, panno přemilostná, matičko bolestná, panno Maria!

2. Městečka Hlučina a obyvatelé předl tebou zpíváme, patř na ctitele! Slyš naše volání, sedmibolestná paní, panno Maria!

3. Tvých sedmi bolestí si rozjímáme, a s útrpností srdce jich vzpomínáme, skrze ně v soužení popřej ulehčení, panno Maria!

4. Radost, již s přemilým synáčkem měla, sedmkrát v žalost se proměnila, sedmkrát velice zranil meč tvé srdce, panno Maria!

5. Plesalo tvé srdce plné radosti, když si poslaného na svět s výsosti, syna porodila a panna zůstala: Panno Maria!

6. Ta pak radost v žalost se proměnila, hned jak Simeona řeč jsi uslyšela: srdce tvé bolestné meč ostrý pronikne, panno Maria!

7. Druhá opět bolest tě obklíčila, když zlost Herodesa ustanovila syna zahubiti, tebe zarmoutiti, panno Maria!

8. V tom tedy zármutku, přesmtná matka, po andělském ve snách napomenutí s synáčkem utíkáš, k Egyptu pospícháš, panno Maria!

9. Však těš se maličko, panno přemilá, již zlost Herodesa smrt proměnila, již jest obhájený syn, tvé potěšení, panno Maria!

10. Než pak nová bolest Marii souží, když plná bolesti po synu touží; ztratila synáčka — přesmtná matička. Panno Maria!

11. Mezi příbuznými maň se vyptává, po Jerusalemě ho vyhledává; bolest

nad bolestí — nemůže nalézt syna Maria.

12. Nermuť se, matičko, živ jest syn milý, v chrámě nalezneš mezi doktory, otázky předkládá a písmo vykládá, panno Maria!

13. Přestaň tedy, pláče zanech, kvílení, neb's nalezla syna - poklad ztracený, již máš poslušného, tvé vůle pilného, panno Maria!

14. Než zas jiná bolest srdce proniká, k hoře Kalvarii Ježíš pospíchá, křížem obtížený, ach, jak ztrápený, panno Maria!

15. Nemáš ještě dosti zlosti, tyran-ská — veřejně zvolala slova židovská: Ukřížuj, ukřížuj, ukřížuj, umřít musí syn tvůj, panno Maria!

16. Již přesmtná máti, již není k bytí, má syn tvůj na dřevě kříže umřítí, vydal ortel Pilát, nemůže se jinak stát, panno Maria!

17. Ach, ulev bolesti, Bože nejvyšší, již na dřevě kříže rozpjatý visí — synáček, jediné tvoje potěšení, panno Maria!

18. Slyš volajícího, matičko milá, s kříže hlas vydává, smutná novina;

již se s tebou loučí, Janovi poroučí,
panno Maria!

19. Již jest dokonáno, již víc nemluví,
pohleď, matko, vzhůru, nakloniv hlavu,
již duši vypustil a tebe opustil,
panno Maria!

20. Naříká matička pod křížem stoje,
a kdož ji v zármutku, kdož polituje?
Plačte s ní andělé pro smrt Spasitele,
panno Maria!

21. Slunce od zármutku již se zatmívá,
země skrz třesení hroby otvírá,
všecko mevinného želí Pána svého, panno
Maria!

22. Tvá pak, matko, bolest více se
množí, když se kříže snatý v lůně tvém
leží Syn tvůj usmrčený, ukrutně zmu-
čený, panno Maria!

23 Bolest pak poslední tobě nastala,
když ho ku pohřbu nésti viděla; již
jest pochovaný, od tebe vzdálený, pan-
no Maria!

24. Nám tedy, matičko, svým ctitelům,
města Hlučinského obyvate-
lům, skrze bolesti, rač dáti milosti pan-
no Maria!

25. Než víme, že tvoje, panno pře-
milá, u Syna, kteréhož na svět zrodila,

platné jsou přimluvy, jež archa úmlu-
vy, panno Maria!

26. Mocnější než Esther, jejíž přimluva
u velkomocného krále Asvera
před zlostí Amána lid svůj ochránila,
panno Maria!

27. Nad udatnou Judit mnohem jsi
silnější, i nad Abigael jsi rozšafnější,
krotíš hněvivého Krista, syna svého,
panno Maria!

28. Protož k tvé ochraně se utíkáme,
v tvém svatém Bratrství všichni vzý-
váme: živu býti umřít, sebe za matku
mít, panno Maria!

29. Vzhledni tedy na své dcery a
syny, pryč odvrát všeliké škodné pří-
hody, na duši i na těle ochraň své ctite-
le, panno Maria!

30. Též i našim předkům, bratrům i
sestrám Bratrstva našeho buď nápo-
mocná, dej ať jim neškodí oheň očis-
cový, panno Maria!

31. Nám pak při poslední hodině
smrti, když bude duše mít ze světa jíti,
ukaž se milostná a buď nápomocná
panno Maria!

Amen.

Kromě této lokální písně zpívá se na celém Hlučínsku dle »Sbírky oblíbených nábožných písní« (1902 v Hlučíně) na 70 jiných mariánských, z nichž uvádíme dvě, užívané při poutích do nejbližších oblíbených míst: Hrabyň a Frýdku.

Píseň k Panně Marii Hrabyňské.

1. Kde jsi, Matičko Hrabyňská, kde tě hledat mám? Kdybych já byl na tisíc mil, stálcou tesknost mám: Ach, kým tam mám jeskyňku, z které bych každou chvíli mohl sobě vyhlídati na svou Matinku.

2. Ach, kým mám křídla orlice! Snes bych se vzhůru, abych mohl uhlídati hrabyňskou horu, tam bych já se obcerstvil, smutné srdce potěšil, když bych Matičku Hrabyňskou s Ježíškem spatřil.

3. Poněvadž letět nemohu, poběhnu prudce, tam před trůnem velebnosti složím své ruce, na kolena pokleknu, zdrávas Maria řeknu, vzhlédni na mne na hříšníka, srdečně řeknu.

4. Když již z daleka Matičko já k tobě půjdu, od cesty jsa unavený — dbát nic nebudu, na hory si pohlédnu, srdečně sobě vzdechnu: zdrávas Matičko Hrabyňská, tak si oddechnu.

5. Krásná růžičko bez trní, uslyš křesťany, přijmi od nás pozdravení, tobě skládaný, pomáhej nám z úzkostí svou přesvatou milostí, Matičko Svatohrabyňská, uslyš nás všechny!

6. Neboť velké soužení v světě snášíme, v nouzi, velkém nedostatku pozůstáváme. Všecko zlé se k nám valí, pomáhej nám v tom boji, Matičko Svatohrabyňská, neb jsme my tvoji.

7. Hladu, velkých nedostatků nedopust na nás, bídy — všelikých úzkostí, přimluv se za nás mocná orodovnice, křesťanů spomocnice, Matičko Svatohrabyňská, znáš naše srdce.

8. Máme toho mnohý příklad v Hrabyňském chrámě, kteří útočiště měli k Marii Panně, dost s velikou bolestí, jen když mohli dolézt, od ní se zdraví vrátili s velikou radostí.

9. Nejen samé nešťavé Maria hojí, byť sebe větší hříšník byl, necht se nebojí k Marii přistoupiti, ji o milost prositi, zajisté že potěšení v srdci ucítí.

10. Protož dovol přistoupiti k Tobě, Maria, tvoje nohy políbíti, Matičko milá: supliku ti podávám, prosím, vyslyš, co žádám, moje ponížené srdce darem podávám.
11. Největší žádost k tobě mám, Matičko milá, bys mou duši svou milostí opatrovala, nemám než tu jedinou, od Boha mně svěřenou, tobě ji, Maria, dávám pod ochranu tvou!
12. Při tom také svoje tělo ti odevzdávám, ochraň je od všeho zlého, prosím a žádám, žehnej naše obchody, odvrť neštěstí — škody, zhlad' kacírstvo v našich zemích, bludné podvody.
13. Posledně tebe prosíme, Matičko milá, abys naši republiku v ochraně měla, posiluj bojující, přispěj jim ku pomoci, všechny naše nepřátele poraz svou mocí.
14. Když se přiblíží hodina — ta smutná chvíle, že duše naše od těla loučit se bude, ach, přijmi ji v své ruce v té poslední hodině, Matičko Svatohrabyňská, žádám ze srdce. — Amen.

Píseň k Panně Marii Frýdecké.

1. Na Frýdecké hoře krásná, pěkná růže přelíbezná voní, každý dychtí po ní, ta všeckým pomůže.
2. Andělé jí hrají, překrásně zpívají líbeznými hlasy: Maria, krásná jsi, čest — chválu vzdávají.
3. Kdo ten hlas uslyší, k Marii pospíší, sepne svoje ruce: Chvala Krista matce, u ní se potěší.
4. Pomoz mi, Maria, k tobě se dostat, tobě dnem i nocí s Kristovou pomocí: Čest — chválu vzdávati.
5. Mládenci a panny, pojdte také s námi, budeme zpívati, čest — chválu vzdávati, té Frýdecké paní.
6. Matičko Frýdecká, popřej své milosti, aby poutníčkové s horlivou vroucností mohli sem přijíti.
7. Kdo Marii žádá, hned každému ráda přispěje ku pomoci, brání ve dne v noci, v úzkostech pomáhá.
8. Můj milý poutníčku, sbírej fialečku, panny, též mládenci, uvíjejte věnce, uctíme Matičku.

9. Když věnec uvijem, dávati ho budem: Každé srdce čisté, matičce Frýdecké, darovat jí budem.

10. Matičko Frýdecká, prosíme pro Boha, pomáhej nám v úzkosti, do věčné radosti, Panenko Maria!

11. Matičko Frýdecká, budiž pozdravena, spolu s Kristem Pánem, též se svatým Duchem, až na věky. Amen.

*

Dramatické nábožné písně.

Více jak před třiceti lety počalo mladší duchovenstvo z Opavska každoročně pravidelně voditi Moravce z obou břehů Opavice na sv. Hostýn a Velehrad. Poutí tyto udržely se do dneška a vůdcem jejich stal se neúnavný horlítel pro Hostýn a Velehrad Antonín Suchánek, děkan v Komárově u Opavy. Putování to bylo s velikým užítkem pro Moravce, neboť nejen že povzbuzovalo a utvrzovalo jejich náboženské vědomí, nýbrž též národní, zvláště u Moravců z Pruského Slezska, nynějšího našeho Hlučínska.

Když po prvé připutovali jsme k Panně Marii Hostýnské, tehdejší nezapomenutelný strážce svaté hory, P. Jan Cibulka, srdečně nás uvítal a při kázání zmínil se i o lásce k řeči našich předků, vykrvácevsích pod touto horou. Po kázání přistoupila jedna paní z Opavy smýšlení odroditelského k vůdci průvodu, říká: »Netýkalo se kázání též těch, kteří nejsou Slovany?«

»Ctěná paní! Račte se optati svého svědomí, to vám odpoví, co a jak,« zněla odpověď.

Poutí tyto těšily se rok co rok větší oblibě, počet poutníků rostl, že se blížil až k půl třetímu tisíci. Zvláště Hlučínsko vysílalo veliký počet účastníků.

Osvědčený znalec lidu našeho, zmíněný P. Cibulka vyjádřil se tehdy o Slezanech, zavítavších na pout: »Slováci jsou horliví a neúnavní poutníci, ale Slezané jsou nad nimi, ti po celou noc bdí, zpívají, modlí se, až za ty tři dny úplně se vyčerpají...«

Možno si mysliti, že při těchto pobožnostech značný úkol vykázán »zpěvákům« (starším bratřím), kteří zároveň s kněžími poutí se účastnili, někdy se

jich sešlo kol desíti i více a ti pak závodili, chtějíce jeden druhého překonati.

Z těchto duchovních zápolení uchoval jsem si vzpomínky, jak dva zpěváci z Hlučínska předváděli dramatické písně, v nichž vystupovali Kristus Pán, Panna Maria a hříšné duše. V první písni hlas Pána Ježíše zpíval sám zpěvák, pak předzpíval duším odpovědi a ty je zpívaly za ním; v druhé písni dalo se totéž, jenže zpěváka, zastupujícího Marii, doprovázely dvě děvuchy.

1. píseň.

1. Hlas duše: Když pak přijde můj Pán Ježíš ke mně v slzách zemdlené, zmoh' se můj zármutek příliš, kdo mi pomůže ztrápené? Pane, dlouhý čas prodlíváš, mé žalosti si nevšímáš, hořký kalich mám pít, přijď mi ho osladit.

2. Hlas Pána Ježíše: Chotí má, proč si stěžuješ na kalich svých těžkostí? Jestli mne věrně miluješ, vypij jej k mé libosti; láska v trápení záleží, s láskou úzkost o závod běží, rád trpí, kdo miluje, láska úzkost spojuje.

3. Hlas duše: Jiným není žádný kříž znám, nevědí o žalosti, já pak stále

kříž na kříž mám, nevím nic o radosti; jiným se povůli děje, štěstí se vždy na ně směje, já pak, že's potěšení, přec zůstávám v soužení.

4. Hlas Pána Ježíše: Kterým štěstí pochlebuje, jejich život pouhý květ, vůli rozkoš podrobuje a ve všem jim slouží svět; kterým jesti ve všem blaze, budou někdy platit draze, krátká jest světská radost, po ní pak věčná žalost.

5. Hlas duše: Jestli možná, když se tlačí na mě všechny úzkosti, že ani oddechnout v pláči nelze a v truchlivosti, už mé srdce nestačuje, po kříži kříž následuje, mám snášet, nežalovat? aní si nestěžovat?

6. Hlas Pána Ježíše: Tak máš ke mně špatnou lásku, tak málo mě miluješ, že mých muk jen malou částku od sebe odvrhuješ? Ten, kdo miluje srdečně, vše trápení snáší vděčně; pravé lásky nemá nic, kdo nechce trpět víc.

7. Hlas duše: Ach, uznávám, jsem slabá nésti tento těžký kříž, nech ho vezmou na svá záda jiní a zkusí tu tíž; nech, Pane, ať si pohovím, neb já věrnou

pravdu povím; samé mi to soužení sněsti už možno není.

8. Hlas Pána Ježíše: Hledíš s otcem válčit, dítě, mlč! Mé vůli se poddej, vem to břímě na se hbitě, že tak chci — dost na tom měj. Co ti jest medle po jiných? Nes svůj kříž na ramesnou svých. Mlč! a pojď, mě následuj, chceš-li ať jsem ženich tvůj.

9. Hlas duše: Trpět stále není hračka, ach, není to snadná věc! Mám já se o to pokusit, bez potěšení to zkusit, už mě jenom, Pane, zprošť, bo jsem už trpěla dost.

10. Hlas Pána Ježíše: Jen se o to čerstvě pokus, dobrý díl máš k vybrání, učin jednou hrdinský kus, a buď kříži poddaný, nech ať já s tebou zacházím, jak se mi zdá — sem tam házím; pro lásku mi k stanu svol, když ti je vol neb nevol.

11. Hlas duše: Když má být tak, nech už je tak, staň se, Pane, vůle Tvá. Už já na svět nedbám za nic, Ty sám budeš rozkoš má. V kříži Tě chci následovat, Tě upřímně milovat, a rozkoše se odříkám, když Tě, můj Ježíši, mám.

12. Hlas Pána Ježíše: Tak jest dobře, tak chci mítí, tak jsi mé milé dítě, v nebi ti chci nahraditi všecko, co zde souží tě; trp v světě, jak jsem já trpěl, když jsem tě vykoupit chtěl, budeš mít věčnou radost pro zdejší časnou žalost.

2. píseň.

1. Všichni: Pochválený budiž od nás Kristus Ježíš, od světa celého, ode mne hříšného.

2. Od cesty zemdlený, v hříších unavený, v celém světě nemám žádné potěšení.

3. Celý rok jsem toužil po tomto místečku, abych moh' spatřiti hostýnskou Matičku.

4. Šťastně žji přicházím k tvojí residenci, u tebe, Matičko, najdu snad pomocí.

5. Anděli můj strážný, buď opatrovníkem, u nebes Královný mým orodovkem.

6. Uděl mně, Maria, nad hříchy zkroušenost, hříšné ruce spínám, vyslyš moji žádost!

7. Panna Maria: Co zde pohledáváš, proč nařikáš sobě, ubohá dušičko, již přicházíš pozdě.

8. Hříšná duše: Hledám zde milosti již dávno ztracené, u Tebe, Maria, příznávám se Ti věrně.

9. Panna Maria: Proč pak mne zde hledáš, dřív's o mně nevěděl? O tom místěčku kdo ti pověděl?

10. Hříšná duše: Slyšel jsem povídat již dávno o Tobě, že přijmeš každého, kdo jen přijde k Tobě.

11. Panna Maria: Já přijímám toho, kdo má srdce čisté, tebe ale neznám, zbloudilý hříšníče.

12. Hříšná duše: Již jest veta se mnou, žalostná novina, odpověď dostávám: Maria mne nezná.

13. Panna Maria: Mnohokrát's přislíbil, že mne chceš milovat, do nejdelší smrti hříchu se varovat.

Slíbu jsi nedržel, hříchy páchal zase, přijde trest na tebe, věz, v nedlouhém čase.

14. Hříšná duše: Před chrámem

já na zem poníženě padám, přijmi mne, Maria, přijmi mne, Maria, důvěrně Tě žádám.

U dveří chrámových prosím poníženě, vyslyš mne, Maria, jako dítě věrné!

Vím, že nejsem hoden skrze hříchy svoje, Matičko, Maria, líbat nohy Tvoje.

V čtení svatého Bernarda jsem našel, že jistě od Tebe žádný prázdny nešel.

15. Panna Maria: Odejdi, hříšníku, vrať se do své vlasti, nejsi hoden přijmout ode mne milosti.

16. Nařikání hříšné duše:

Tak již všecko marno moje nařikání, nejsem k Tobě připuštěný, nebes Paní.

Kdež sobě hledat mám přítele věrného, kdo by mne potěšil tak velmi smutného?

K komu se uteču, kam se obrátím, když já Matku boží skrze hříchy ztrácím.

Zdvihám ruce k nebi, prosím vás, vy svatí, oni též nechtějí hříšníka slyšeti.

Co sobě mám počít, kam se obrátit mám, když ani přítele k sobě nenalézám.

Když já si rozvážím mladost svého věku, ach, jak jsem já sloužil jen hříšnému světu!

Hříšník jsem veliký, Boha se obávám, protož Tě, Matičko, za přímluvu žádám.

Po Tobě jsem toužil, vzdýchal ve dne v noci, ach, jen Ty, Maria, můžeš mně spomoci.

Mé srdce omdlévá velikou lítostí, neb mne pryč odhání Matička milostí.

Ach, kam se nešťastný nyní obrátit mám, snad svoje slzy darmo já vylévám!

17. Panna Maria:

Přestaň již bédovat, křesťanská dušičko, já jsem přec tvá Matka, poslyš mé slovíčko:

Dost již mařikání tvého jsem přelechla, vím, že se tvá duše hříchů svých lekla.

Věř, že milost boží přivedla sem tebe, hřešit přestala, starala se o sebe.

Hříchu se odřečni, čiň pravé pokání, Bůh ti zde i věčně dá své požehnání.

Nespouštěj se Boha, jeho příkázání, budeš mít lehké poslední skonání.

Pak po smrti dojdeš života věčného, kdežto Bůh odmění každého věrného.

18. Hříšná duše:

Ach, Matičko moje, na kolena padám, radostí velikou nyní k Tobě volám: Zdravas, Královno, Matko milosrdenství atd. (Všichni se hlasitě modlí.)

Tisíckrát buď zdráva, Matičko Ježíše, žes mně otevřela bránu věčné říše.

Raduj se, duše má, již jsi vyslyšena, neb jest k nebi tobě brána otevřena.

Vypros mně, Maria, dar Ducha svatého, ať se vždycky chráním hříchu smrtelného.

Ať jsem živ na světě podle vůle boží, ať to vše k spasení mojí duše slouží.

Když dojde hodinka mého putování, stůj při mně, Maria, v posledním skonání.

Pros za mne, Maria, abych se radoval, Boha v nebi věčně s Tebou oslavoval.

Příležitostné veršovánky.

Když v pustém kraji oko naše uzří
prostínek květy, s radostí na nich spo-
čine a jimi se potěšuje; takovými mi
připadají veršovánky lidu moravského
z těch dob, kdy líbá jeho mateřština od
krutých Prusů byla pronásledována a z
veřejného života vylučována.

Nasbíral jsem tato roztroušená kvítka
z tehdejší pustatiny a podávám je tuto
čtenářům v kytičce svázané.

Báseň na oslavu posvěcení chrámu Páně v Kravařích

ke dni 15. listopadu 1896 od Josefa Hlubka.

1. Ó, buď vítán, ty šťastný dni,
tak dlouho očekávaný,

s toužebností vyhlídány,
s radostí nyní dočkaný.

2. Oko září, srdce plesá
nad radostí neslychanou,
Pánu Bohu díky vzdává
za milost neobyčejnou.
3. Mnoho let nesmírné práce
šťastně nyní uplynulo,
dílo velké mezi námi
konečně se dokonalo.
4. Chrám velebný, chrám nádherný
zdvihá se ku nebes výši,
jeho stavbou, jeho krásou
právem se věcil farnost pyří.
5. Již přichází pozhnaný,
jenž se běře jménem Páně,
by posvětil ono dílo,
nás uvedl do svatyně.
6. Ó, buď vítán, veleknězi,
zvédni u nás svoji berlu,
posvěť, posvěť náš nový chrám,
našich obcí drahou perlu!

7. Zasněž Bohu naši stavbu,
vyplni nám vroucí přání,
ulož v ní milostí Boží,
uděl nám své požeňání!
8. Dnes na tomto svatém místě
s celou naší myslí dlíme,
při první svaté oběti
spolu se obětujeme.
9. Na to svaté, drahé místo
chceme vždy rádi spěchatí,
zde v trápení a všech křížích
potěchu, pomoc hledati.
10. Zde také nezapomíná
v Bohu se vždy radovati,
za milosti, dobrodiní
Jemu své díky vzdávati.
11. Buď nám povždy, nový chráme,
přemilostný Boží stánek,
abychom i v tvojem stínu
spalili sladce věčný spánek.
12. Ó, nechť vždy kravařský kostel
všemu světu hlučně hlásá,
že se kravařské farnosti
ten den stala velká spásal

Na počest kardinála Bauera,
zavítavšího na Hlučínsko roku 1908 v měsíci
červenci, od prostého dělníka.

Velebněz se k nám ubírá,
Kristův posel důstojný,
ovcím svým, Pane, otvíráš,
svatý pramen přehojný.

Ubírá se v zbožném klidu
od města Olomouce,
hold jemu dělnictvo vzdává
od břehu Opavice.

Toto jako v jednom sboru
na hlas Jeho poslouchá,
stoje ke Krista praporu,
věřit se neostýchá.

Buď nám vítán, vůdce duší,
velebnězí náš milý!
Přines, přines těch duším,
jež již zemdlené byly.

Vítej, kníže, v naší vlasti,
Tobě berlu Pán popřál,

račiž na nás ruce klásti,
by nám svého Ducha dali!

Budiž vítán, o Pastýři
oveček svých horlivý,
nechť se ruce Tvé rozšíří,
dají nám požehnání.

Vztáhni ruce velekněžské
též i na nás, dělníky,
žehnej v tomto boji těžkém
Kristovy bojovníky.

My nadšeně jedním sborem
půjdem za Tvým praporem,
ten kříž, který se na něm stkví,
povede nás k vítězství!

Tobě, Kristův náměstníku,
zní náš svorný vroucí ples,
všeho zdaru Ti a vzniku
vyprošujem od nebes.

Přijmiž náš hold, naše přání,
jež k nohám Tvým skládáme,
uděl nám Svě požehnání,
o to vroucně žádáme!

(»Katol. Nov.«, 1908, č. 29.)

Při svěcení praporu

Spolku katol. dělníků pod ochranou sv.
Josefa v Lhotce u Hlučína
přednesla roku 1897 děvushka Glumbiková
tuto básničku:

Lhotka, Hoštálkovice,
celý kraj náš z okolice
raduje se pospolu.
Spolek náš svůj prapor světlí,
a my jeho věrné děti
voláme: Buď sláva mu!

Celá řada statných mužů,
spolku svého věrných členů
hledí včil na prapor svůj.
Z jeho obrazu svatého,
církvi svatou svěceného,
kyne požehnání mu.

To znamení má přinést
svojich členů ku vítězství,
dává zmužilosti jim.
V boji za práva, za víru
bude jim prapor posilou,
v tom znamení zvítězí.

Svornost, přátelství a věrnost,
to jest toho spolku pevnost,
to ať prapor znamená!
Nechť vždy s novou horlivostí
každý plní povinnosti,
pak Bůh požehnání dá.

Tak nechť tento prapor h'ásá,
že ten den se stala spása
tomu spolku ctěnému.
A my všichni shromáždění,
celým srdcem k rozloučení
voláme: Buď sláva mu!

(Bezpochyby složil P. Jos. Hlubek.)

Soukenická abeceda,
již zpívali soukeníci při práci:

A, a, a, miserja nová,
mezi námi se počíná,
hříchy naše jsou příčina.
A, a, a, miserja nová.

Be, be, be, tresce Bůh s nebe,
neúrodou a drahotou

a všelijakou jinou psotou.
Be, be, be, tresce Bůh s nebe.

Ce, ce, ce, náš Hospodine!
Mnohý od velké starosti
do hrobu položil kosti.
Ce, ce, ce, náš Hospodine!

De, de, de, řemeslo zle jde;
nemůže postavu prodat,
musí za vlnu handlovat.
De, de, de, řemeslo zle jde,

Ka, ka, ka, špatná muzika.
Jedni od radosti skáčou,
druzí doma hladem pláčou.
Ka, ka, ka, špatná muzika.

En, en, en, zkázal nám buben:
kdo je dlužen kontribuci,
že dostane eksekuci,
En, en, en, zkázal nám buben.

Eř eř, eř, že je pravda věř:
že páni soukeníci
jsou všichni v eksekuci.
Eř, eř eř, že je pravda věř!

Es, es, es, máme se jak pes.
Ve školách je vše německé,

na becírku cizinecké.
Es, es, es, máme se jak pes.

Ze, ze, ze, hrubě jest nám zle:
ráno ene vodanečka (vodová polévka)
a v poledne kobzolečka (zemáček).
Ze, ze, ze, hrubě jest nám zle!

(Z Hlučina.)

Zlaté „vesele“ (svatba).

(Složil Julius Šebesta r. 1899.)

Let padesát je právě tomu,
kdy ve chrám Boží dva šli z domu,
by před tváří Spasitele
slíbili si věrnost, lásku cele.

Dav hostí provázal je pestrý
v chrám Páně. Bratří, sestry,
rodiče též svědky byli,
snoubenci co si slíbili:

Vše dobré, zlé též spolu nésti
a svornosti dát jenom kvěsti;
předmět též byl jejich slibu:
stříci se i ďábla vlivu.

A za pomoci Pána Boha
ty strasti, protivensství mnohá
padesát let nesli právě,
činíce vše k Boží slávě.

Než dobrého dost v tomtéž čase
též udělil Bůh k jejich spáse:
zdar i štěstí, požehnání
v každém jejich počínání.

Dnes stojíte tu zase oba,
a jakkoli vás těla mdloba
jako balvan těžký tísní,
ret váš pootevřen k písni
i k modlitbě i díkůvzdání.
Ať v chrámu svící plápolání
obrazem je proseb vřelých,
rovněž díků vroucích, sterých.

A vaše děti, vaši vnuci,
ti připojí se k prosbě vroucí,
budou prositi: Bože svatý,
vylej na nás i naše chaty
své požehnání v míře hojné
a chraň nás, duše bohabojné,
před úrazem, hrůznou strastí,

Dej zdraví stálé, léta blahá
těm oslavencům. Nebes vláha

spadniž na jich staré skráně;
veď je, Bože, k nebes bráně!

Nuž, ve chrám jděte oslavenci
a okrášlení stáří věnci,
průchod dejte slíbu znovu:
V lásce žítí chceme spolu,
dál dobré, zlé též chceme nésti,
dál svorností jen dáti kvěsti.
Chraň nás, Bože, v každé době,
uveď nás po smrti k Sobě.

(»Katol. Nov.«, č. 28, 1899.)

*

Vzpomínka na padlého syna z Malanek u Hlučina.

Vzdálený od své vlasti, od svých milých,
padl na východním bojišti za císaře
a vlast mušketýr Rudolf Hendrich
v 20. roku věku svého. O zbožnou
modlitbu prosí jeho matička Františka
Hendrichova.

Synáčku drahý, na Tebe myslím jen,
že jsi Ty v potu tváře své
pro mne pracoval den co den.

Já ještě myslím na Tebe,
když jsi se ode mne ubíral,
a v mojím náručí mne těšil,
slzy utíral:
Neplačte, drahá matičko, že musím odejít Vás,
já doufám, drahá matičko, že se vrátím zas!
A toho dočkati jsem si přála,
ale moje naděje mne zklamala,
teď po trapném, hrozném boji,
odpočiň sobě v pokoji.
A když zazní poslední truby hlas,
tenkrát se, synáčku, shledáme zas!
Dřimej prozatím libý sen
a lehká Ti budiž ta cizí zem!
A na Tvůj hrob místo kytičky
přijmi modlitby Tvé drahé matičky!

(»Katol. Nov.«, 22. srpna 1915.)

*

Odpust roku 1895 v Kravařích.

V den svatého Bartoloměje
vše veselo, vše se směje,
radost září v každé tváři
v přemilém našem Kravaři.

Přízeň z blízka i z daleka
na ten den již dlouho čeká,

lid okolní i kramáři
všichni táhnou ke Kraváři.

Protisocialistická písnička.

(Složila děvucha z Rovnin u Hlučína roku 1907.)

»Z R o v n ě n u H l u č ě n a. I u n á s n e c h y b ě s o c i a l i s t ů, k t e ř ě s e r á d ě z j ě n ý c h s t a v ů v y s m ě v á j ě. T u s p r á v n o u s o c i a l i s t i c k o u p ě s e ň z p ě v á j ě u n á s u ž n ě k t e ř e d ě t ě. P o n ě v a d ž m ě t a p ě s e ň d o p a l u j e, v ě n u j ě s o c i a l i s t ů m n a t u s a m u m e l o d ě i t y t o v e ř s e:

Na tu vaši píseň, páni socialisté,
něco vám odpovím, pravdu to zajisté.
To vaše vzdělání, to za nic nestojí,
mnohý socialist v noci ženu honí,
Nežli také spisy, jako vy čítáte,
lépe sobě lehnout a dobře vyspat se.
Rolníků netupte, neb co byste jedli,
kdyby oni zemi neobdělávali?
Z jiných stavů vy se nevysmívajtě,
do větších bláznů není jak socialisté;
nebt svoje peníze těžko vydělají

a červeným vůdcům za služby dávají.
Oni vám slibují tu straku na kole,
a ty jim to věříš, o ty hloupý v...!
To se to rozvažte, svůj život napravte,
bohumským bantřím už více nevěťte,
Mnohý nechce více, jen osm hodin práce,
osm hodin spátí a osm slepatí (píti).

(»Katol. Nov.« č. 37, 1907.)

Kaféjové písničky.

Úkolem spolků sv. Terezie jest starati se o ozdobu chrámů Páně. Pokyn k jich založení v arcidiecési olomucké dal arcibiskup Theodor. Na bývalé pruské straně bylo jich hojně zřízeno. Jednou za rok scházivaly se členky čili »Terezky« a posud se shromažďují k valné hromadě, při kteréžto příležitosti strojivaly si kaféjovou svačinu a zazpívaly si. Lidová básníci skládali pro ně kaféjové písně.

1.

Když večer nastává
a den se chýlí,

starostí ubývá
v radostné chvíli,
srdce se raduje, mile prozpěvuje:
Svatá Terezie, svatá Terezie!

Když milí přátelé
v lásce, svornosti,
ke stolu vesele
sednou k slavnosti:
Pane! tu dobře žít a spolku věrný být.
Svatá Terezie, svatá Terezie!

I když spolek práce
moc vyžaduje,
káfé a koláče
vše nahrazuje.
Rade (rády) pracujeme, pak se veselíme.
Svatá Terezie, svatá Terezie!

Práce naše žehnej,
patronko svatá,
Tě sledovat popřej,
ctnostmi bohatá!
Bychom chrám krásily i duši zdobily.
Svatá Terezie, svatá Terezie!

2.

Sešly jsme se s radostí
ku spolkové slavnosti,

abychom se těšily
a pospolu bavily.

A což může těšiti,
víc nás ženské baviti,
jako káfé rozmilé,
po kterém vždy toužíme.

Kafečko naše milé,
vitáme tě té chvíle,
ovlaš srdce, potěš nás,
nyní i po každý čas.

Piva, vína nechceme,
šnapsu nenávidíme,
toť pro mužských záhuba
a pro ženských výstraha.

Kafé sladké, a bílé
činí ženské spanilé,
hlava při něm vždy lehká
a mysl přec radostná.

A když ještě koláče
ženská ruka napeče,
a ku kávé přichystá —
toť hostina bohatá.

Když moc práce nás čeká,
ženská se jí neleká,
jen když kafe v teplotě
přes celý den na blotě.

Maso, pivo, cigáry —
to pro mužských lahůdky;
koláč, kafe nebo čaj,
to pro ženské zdejší ráj.

Proto, sestry rozmilé,
píjte, bo se zas naleje,
píjme kafe, pijme ho,
až do rána bílého.

Písně tyto složeny asi před 25 lety.
Někde při kafejových schůzích hrálo se
i moravské divadlo.

3.

Večer krásný, večer hezký,
připraví nám Terezky.
Za to my jim děkujeme,
mnoho dobrého přejeme.

Spolek ten nechť jistě zkvétá,
jako povčil, dlouhá léta.

Pán Bůh popřejž požehnání
všemu jejich namahání.

(Josef Hlubek, 4. října 1896.)

4.

Ještě kafejová píseň přival-
né hromadě spolku sv. Terezie
v Bořutině r. 1910.

(Josef Hlubek.)

Radostná zas přišla chvíle,
Terezky se scházejí,
oko hledí na ně mile,
k slavnosti přicházejí.

Vítám vás, sestřičky,
z Bořutína, celého,
vítejte, dcery, matičky,
volám ze srdce věrného!

Strom vánoční mezi námi
září krásně ozdoben,
on nám zármutek zahání,
hlásá: Kristus narozen!

A ten Kristus, co v Betlémě
k nám v chudobě sestoupil,
posud neopustil země,
w svatostánku se ukryl.

Tomu Ježíšku zdobíte
obydlí a Jeho chrám,
Jemu se zbožně klaníte,
On to nejlépe ví sám.

Kéž ten milostný Ježíšek
přijme služby vaše rád,
kéž u těch svých jeslíček
nepřestane vás žehnat!

Nebes dary: pokoj, milost,
v hojné míře popřej vám,
též i zdraví, štěstí, čilost,
račiz uděliti vám!

Tak jest mojim blahopřáním
na Nový rok, sestry milé,
přijměte i díkůvzdání
za práce uplynulé!

V novém roce s novou pílí
plňme své povinnosti,
pracujmež jen k tomu cíli:
Čest Kristu ve Svátosti!

Pro ženicha duše svoji
nic nesmí být těžkého,
On vám též za to přistrojí
dům života věčného.

Po práci a namáhání
přišly jste ku zábavě,
přeji dobrého chutnání
ku koláčům, ku kávě!

(Přednesla Anastazie Nováková sestram Te-
rezkám, jich ve spolku 280.)
(*Kat. Nov. č. 3, 1910.)

5.

Píseň kafejová, složená od
p. rektora Kolibaja z Hlučina
r. 1898 pro spolek sv. Terezie.

Rozmilé kafečko,
občerství srdečko;
líbezná, příjemná
jest vůně tvá.
Kafe chutná přece každému,
ráno, po polednu,

kafe chutná přece každému,
Terezkám zvlášť!

Vždyť musí byt sladké,
z kože smetánkové,
též oči ať točí
povrchu se.
Kafe chutná přece atd.

A ještě jest lepší,
když koláč jest větší,
a pokrán (pokrájen), posypán
cukrem též jest.
Kafe chutná přece atd.

Rade ho stařenky,
ale i panenky;
však stydí se lidi,
že rade ho má.
Kafe chutná přece atd.

Ale i mužové,
rovněž mládencové
mu přejí, sahají
také po něm.
Kafe chutná přece atd.

A proto, pijme ho,
a nechme jiného,

co škodí, uvodí
do hřichu nás.
Kafe chutná přece atd.

Zpíváno poprvé v Hlučíně při 10letém jubileu
ženského spolku sv. Terezie, v listopadu roku
1898.

*

Moravci v Bottropu.

Vestfálsko patří k nejprůmyslovějším
zemím v Německu, neboť z obyvatelstva
asi polovina zabývá se průmyslem. Není
divu, že v tak průmyslové zemi třeba
hojnosti dělnictva, kterého však nemůže
dodatí provincie, proto tam proudí od-
jinud. Z Ratibořska před válkou usadilo
se tam na 1000 Moravců.

Podnebí ve Vestfálsku je nepříjemné,
v hornatých krajinách drsné, v nížinách
vlhkých vanou studené severní větry.

O těchto vystěhovalcích psáno širě r.
1910 v »Pod perutěmi pruského orla«
(str. 81—86). Poslední dobou v »Našín-
ci« č. 124, 1926, misionář P. Ferd. Po-
korný T. J. podává o nich zprávy a zá-

roveň písničku moravského veršovce Klapetka.

»V Bottropu je mnoho Moravců z Hlučínska. Mají katolický dělnický spolek »Sv. Cyril a Metod« (103 členové) a moravské růžencové bratrstvo (250 členů). Tam jsem mluvil v naplněném prostranném kostele jako v nějaké dědině na Moravě. I zevnější dojem byl takový domáci: ženy ve vlňáčích, písně z kancionálu olomuckého. Ke konci misie byl slavný průvod s mnoha družičkami. Přítomný msgr. Kalan byl až k slzám dojat. O Česích a o republice české neradí slyší.

Hrají občas české divadlo, na svou hlavní slavnost 15. července připravují nyní »Pasačku z Lurd«. Milují své Hlučínsko a své moravské nářečí. Zpívají rádi svou píseň, již jim složil jejich lidový básník, bývalý předseda zdejšího spolku, pan Klapetek:

- 1 Na hranici stojí tam městečko, Hlučín jest
jméno jeho,
hory, lesy, úrodné nívy leží tam kolem něho,
čerstvá voda teče v Ostravici řece do moře
dalekého.

2. Nedaleko tohoto městečka stojí malá
vesnička,
kostelíček stojí na pahorku, mlýn klope
u rybníčka,
je tam chalupenka, malá stodolenka, je tam
moje kolébka.
- 3 První sladká líbezná slovíčka když jsem
počal lalati,
byly ve druhé řeči mateřské, učila mne jich
máť.
V nich jsem si zazpíval a také modlíval
v moravské vlasti.
- 4 Vlasti drahá, vlasti přemilá, na tebe si
vzpomínám.
Vzdálena jsi ode mne mnoho mil, kde já tady
přebývám.
Ve Vestfálské zemi leta se mi mění, kde si
chleba dobývám.
- 5 Řeč mateřská jest má řeč moravská, kterouž
vládne jazyk můj.
V této řeči, Tebe, Bože, chválím teď přes
celý život svůj.
Chci Ti díky vzdát i Tebe milovat, věčný
Bože, Pane můj!
- 6 Až já jednou s toho světa půjdu, až mne
země pokryje.

napište na mém hrobovém kříži, co si mé
srdce přeje:
Zde leží Moravan, milostiv mu buď Pán
a popřejž mu pokoj!»

*

Veršovci Šimon Peřich a Josef Ludwig.

V »Kamol. novinách« dvakrát, a to v č. 13. 1896 a v č. 23. 1923, otištěna je píseň kaplana kravařského Šimona Peřicha, složená k slavnosti posvěcení nové školní budovy v Koutech, konané dne 17. října 1830.

P. Šimon Peřich kázal tehdy dle zpráv Karla Kyase v českomoravské řeči na slova Písma: »Nechte maličkých a nebraňte jim ke mně, neboť jejich jest království nebeské.« (Mat. 19, 14.) Dětský sbor zpíval novou píseň i »Pokrop mne ysopem, Pane!« před svěcením školy.

Uvážíme-li, že Peřich žil za doby, kdy teprve kladly se základy k novodobému básnictví českému, usoudíme, že verše Peřichovy nejsou bez ceny. Pe-

řich časem stal se ředitelem učitelského semináře v Horním Hlohově.

P í s e ň :

Vyslyš, Otče milý s nebe,
dítky své milé,
když věrně žádají Tebe
v dětinské síle;
bys dnes dům tento posvětil
a naše srdce obměkčil
k uctění Tvého jména,
v němž klekají kolena.

Svaté má byt to stavení
zvláště křestanům,
v němž dle Tvého nařízení
nebes občanům
budoucí spoluúdobé,
co planí, malí stromkové
štěpení mají býti,
hodní Tobě sloužiti.

My zde máme Tě poznati,
Otce milého,
učíť se následovati
smírce našeho,
mrtvíť k hříchu náklonnosti,
mrtvíť k hříchu náklonnosti,

bychom se Ti zalíbili
a světu se hodili.

Ach! jak dnes srdce plápolá
plné radostí!
Ach! jak vroucně k nebi volá:
Otče věčnosti!
Buď školy opatrovníkem,
buď rodičům zástupníkem,
jež mnoho podstoupili,
než nám ji vystavili.

Dej jim za to zdraví stálé,
dej chuť k dobrému,
by nutili dítky malé
k domu školnému.
Dej milost všem ředitelům,
trpělivost učitelům,
by nás hodně ovičili
a v nás si zalíbili.

Tak bude škola štěpnice
štěstí našeho,
bude světu pokladnice
lidu dobrého,
bude zřídlo vonných ctností,
z něhož běžet ku věčnosti
sladké se naučíme,
až se s Tebou spojíme!

Amen.

Dne 24. října 1867 (dle K. Kyase)
světíl farář oldříšovský Jan Knopík s
kooperátorem Malíkem a buslavským
lokalistou P. Janem Rothrem, velkým
vlastencem moravským a rodákem slu-
žovickým, novou školu ve Služovicích.
K této slavnosti složil učitel Josef
L u d w i g dvě písně, jež zpívali žáci
s průvodem houslí. Učitel dal písně vy-
tisknouti a rozdal lidu, aby lid je též
mohl zpívatí.

Píseň I. slavného posvěcení školy služovské.

Přiblížil se pro nás den radostný,
neb se nám dnes světi dům skvostný,
jaká radost v srdci se veselí,
že jsme té milosti dosáhli.

Bratří, sestry, s Pánem Bohem začnem,
Boha o pomoc prositi chcem,
naši píseň prvněkrát zpívejme,
Boha Otce při tom vzývejme.

Jako ze sna již jsme probudili,
nové síly opět nabyli,
vznikla k Tobě, Bože, láska vnitřní
v své jasnosti jak záře jitřní.

Znovu kráčíme k cíli našemu,
žehnej to učení v tom domě,
Bože, bychom v té útlé mladosti
nabyli moudrosti v hojnosti.

By však to školní cvičení
cestu klestilo nám k spasení,
Ty, jenž mdlobu naši seznáš,
osvěť, sil nás, Bože Otče náš!

P í s e ň II.

Co dnes se zde činí,
že se zpívá nyní
v tomto domě,
že staří i mladí
všichni zde přichodí,
vesele zpívají
a též hrají?

Jestliž to den krásný
a pro nás radostný,
Bože, daný!
Ten dům náš cvičení
bývá dnes svěcený,
o radost veliká
nás proniká.

Slavní dobrodinci,
dítěk přítelinci

jsou přítomní.
Oni se starali,
o nás pečovali,
grunt ten položili
v jménu Ježíši.

I naši rodiče
měli mnoho práce
v tomto létě,
ústem ujímali,
jak mohli dávali,
placení neželi
jen z lásky k nám.

O, Bože s výsosti,
popřej Tvé milosti
učitelí!
Ať to naučení
v božím požehnání
co růže vykvete
z toho domu.

O tak srdce vzhůru
k anjelskému chůru,
pozdvihněmež!
Ať ti dobrodinci,
dítěk přítelinci
dlouho žijí všichni,
prozpěvujež!

Bože všemohoucí,
ach, uděl Tvé moci
nám s milostí!
My se šťastni víme,
proto zanočíme (zanotíme):
Bohu chvála buď dnes,
po všečen čas!

Jest na první pohled patrné, že toto veršování, napsané po 30 letech od koutské písně, nedosahuje výrazu písně Peřichovy. Učitel Ludwig byl dobrý hudebník. Jako učitel ve Velkých Hořticích řídil hudbu při první »slovanské zábavě se zpěvem, divadlem a tancem«, pořádané dne 1. února 1864. Když se v roce 1875 uprázdnilo místo učitele v Chlebičově, odešel tam Ludwig. Zemřel 19. srpna 1876 vodnatelností ve věku 48 let.

Oslavná báseň na Kravaře.

Nejmenovaný veršovec (P. Josef Hlubek) uveřejnil r. 1895 v č. 33 »Katol. novin« tuto báseň na Kravaře:

1. Tam, kde v Opavském údolí příroda vši
krásou dýše,

a hor řetěz převelebně vspíná se do nebes
výše,
tam, kde Opavský tok volný rodmou zemi
ovlažuje,
a pohled ten sladkou slastí srdce lidské naplňuje:
Tam se pěkně rozprostírá, Kravař milý, do-
mov můj!

2. Tvoje jméno, obci drahá, zní v mých uších
vždy tak sladce,
rozechvívá k tvému zpěvu všechny struny
mého srdce;
zrak toužebně k tobě zírá, citů proud mi
nitrem chvěje,
a rtů šepot v tom nadšení mile, tiše taktó
pěje:
Zde jest slast a radost tvoje, rodiště mé,
Kravař můj!

3. Zde na sladkém matky klíně žití ráno mi
svítalo,
krásné mládí jako růže roztomile rozkvítalo,
zde mi nejprv libé zvuky mateřtiny sladce
zněly,
a již v mladé srdci vroucí lásku u ní roz-
nitily.
Proto brzo jsem tu poznal poklad drahý,
domov můj!

4. Když pak vážná žití léta od vlasti mne
odloučila
a cizina domov jiný na časy mi upravila.
a mých přátel celá řada život často osladila,
přec hluboce jsem vždy cítil, že to není
domov můj!

5 Na kravařských krásných sadech duše
znovu vždy ožila
a památná všechna místa radostí ji naplnila;
ó, jak volně srdce bilo uprostřed mojih
nejdražších,
ó, jak mocně cítilo, že radostí není sladších.
Než jest vlast a domov milý, rodné místo.
Kravař můj.

6 Když však běžím o samotě krásným parkem
kolem zámku
a naslouchám líbeznému, na stromech šumí-
címu vánku,
tu tak šustí, jako žalost otců dávno již
zesnulých,
kteří svým potomkům pějí o časech minulých:
Boje kruté musil nésti Kravař — milý
domov náš.

7. Ano, bouře temné, milá obci, často tebe ob-
klíčily,
břímě těžké, jho poddanství, otcům milým
uvalily,

hrozné vzpoury s tvými pány blahobyt tvůj
zakopaly,
na tvá drahá, svatá práva stále krutě
doléhaly.
Ó, jak smutný byl tehdy osud tvůj,
ó, obci má!

8. Avšak spěte tiše věčný spánek, otcové, po
trapném žití.
krásněji již nad Kravařem tyto časy slunce
svítí,
pi'ným snahám synů věrných z jiné strany
Pán Bůh žehnal,
odvážným jejich podnikům v širém světě
zdaru zjednal;
proto stále více zkvétá, domov milý,
Kravař náš.

9. Kéž by také mezi námi láska k domovu
zkvétala,
svornost pevná bratrů rodných přátelsky
vždy spojovala,
kéž by práv a zájmů obce každé srdce se
ujalo
a před celým světem mužně, upřímně vždy
projevil o:
Kravař můj jest chloubou moje, domov milý,
touha má.

Za nynějších smutných, rozervaných poměrů v Kravařích básník jistě své nadšení pro rodnou obec by zmenšil.

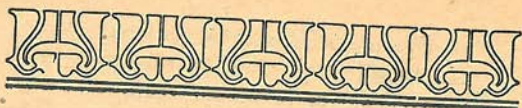
Pěsnička o sedlácích Koberských.

- 1 Koberice, šumné město, to bych něbyl řek,
chalupečky malunečké, to je pořádek?
Zahradníci — panici, komorníci — šlechtici,
a sedláci-něboráci (ubožáci) němají koní.
2. Jeden praví: co mi po nich, němám jim co
dát,
druhý praví: co mi po nich, třeba (třeba) jich
fytrovat,
třetí praví: třeba voza, zpravit ho němoha.
Šindo, bryndo, bryndo, šindo pro hospodára.
- 3 Jak mu třeba do role jeti, to nemá pluha,
jak mu třeba do lesa jeti, to nemá voza.
Pořád sedí v hospodě, o práci nemá péče,
gořalky plné sklenice, až se stola teče.
- 4 A když přijde milá nedělíčka,
aj, pl'a by se dobrá gořalička.
V pondělí já ji též rád piju,
v úterý já ji nevyležu,

ve středu labuju a sobě statkuju,
ve čtvrtek třeba dluhy platit,
v pátek se třeba se ženum vadit,
v sobotu zas začínám robít.

(J. Weigel z Koberic)

Uctívání sv. panny Barborky.

O životě sv. panny Barbory, kteráž odedávna na Východě i Západě požívá zbožné úcty, nemáme písemných svědectví soudobých, ani vůbec spolehlivých zpráv ze starobylosti křesťanské; i jest nám zůstatí při tom, co vypravuje podání. Z různých legend podáme jádro z martyrologia římského. Sv. panna mučednice Barbora narodila se z bohatých rodičů v Nikomedii, stala se proti vůli otce Dioskura křesťankou, zavázala se slibem ustavičného panenství a zůstala křesťankou, domluv a hrozeb otcových nedbajíc.

Otec sám vydal ji pohanskému soudci, který jí dal ukrutně zmučítí a odsoudil na smrt. Sám otec vykonal rozsudek, setnuv jí hlavu mečem, ale hned za tu ukrutnost usmrčen bleskem. Stalo se to za pronásledování císaře Maximiana (235—238).

Sv. Barbora ctí se jako patronka proti náhlé a nenadále smrti, jest patronkou umírajících, proti bouři a požáru a čítá se proto ke 14 svatým pomocníkům. Je dále patronkou dělostřelců a horníků.

Obrazy její dávány na zvony, jimiž se zvonilo proti mračnům, na prachárny a zbrojnice. Na válečných korábech francouzských a španělských býval obraz její nad komorou, v níž choval se střelný prach a komora sama zvána »Barborkou«.

U našeho národa sv. Barbora od dávných dob byla ctěna, jak svědčí psané legendy o ní a různé lidové veršování. Nejvelkolepějším pomníkem nábožné důvěry a úcty k této patronce šťastné smrti honosí se Kutná Hora, jesti přední klenot tohoto starého českého města, chrám sv. Barbory, svatyně po stránce umělecké druhu svého na světě jediná.

Vyobrazuje se s korunkou na hlavě, s kalichem, — nad nímž hostie — v ruce jedné s palmou a mečem v ruce druhé, majíc vedle sebe věž. Spanilý obraz této světice od slavného Karla Škréty chová se v klášterním chrámu johanitském v

Praze a pěkná socha na mostě Karlově
od Jana Brokova z r. 1705.

*

Do kalendáře obřadů lidových ve
Slezsku vřadí dlužno obyčej chůze
Barborek; o dva dni později chodily na
př. ve Slavkově dvě Mikolajky — Miku-
lášky.

Zvyk choditi s Barborkou byl znám i
v Čechách na Nymbursku. (Č. L. r. V.)

Ten večer před sv. Barborou chodily
v Pustějově, v Lukavci a jinde Barbory.
Obyčejně byly dvě, oblečeny jsouce
v bílé punčochy, bílé »leknice« (sukně),
bílé kabátce; na hlavě měla jedna z nich
věnec červený nebo zelený, od něhož vi-
sela dlouhá pentle; druhá mívala kar-
kuli (bílý čepeček), od níž visela též
dlouhá šňůra. Opásány byly též šňůrou.
Metličkou v ruce zaklepe jedna na okno
a tím příchod oznamuje. Davši křestan-
ské pozdravení, zve hlasem změněným
dítky k modlitbě slovy: »Říkaj! Říkaj!«
Po Otčenáši odpovídají dítky k jiným
otázkám: Kolik jest Bohů? Svátostí?
Kdo stvořil svět? Kdo vykoupil? Kdo
posvětil? Poslouchají-li dítky matky,
učitele?

Dítě hodné dostane sušeného ovoce,
ořechů a pod., i poručí se mu, aby po-
stavilo misku, na níž rodiče do rána
něco nakládou. Neumělo-li větší dítě se
modlití, zavolá sv. Barborka čerta, ře-
tězem obvinutého, jenž čeká v síni. V
Lukavci Barborky česají si vlasy do
tváře, aby děti jich nepoznaly. Hodné
dítky dostanou »paskudy« (mlsy) a jiné
maškrtky, nehodným se vyšlehá metlou a
dostanou naloženo šípek, kostek slivo-
vých nebo smrkových šíšek, aby dítky
poslouchaly. Lukavské matky jim slíbují,
že v tamním kostele sv. Barbory pozvou
Barborky. (Vlastivěda slezská, 140 až
141.)

Barborka chodila ještě v letech deva-
desátých ve Slatině. Bílá to ženská, za-
oděná bílou plachtou a počínala si ve
světnici jako sv. Mikuláš.

Úcta sv. panně Barborce prokazována
byla v celém českém Slezsku, zvláště
však v revíru uhelném, jako patronce
havířů; v její úmrtní den, 4. prosince,
konaly se slavné bohoslužby a uhloko-
pové slavili jej jako poloviční zasvěcený
svátek. Skoro všichni znali modlití se ně-
jaké říkání k této svätici, jež, bohužel,
mizí. Z říkání těchto uvádíme:

Svata pani Barborka rano stavala, do knih hleděla. Co tam viděla? Svatu mon-stranci, svičky při ni hořely. Anjele zpí-vali, dušičku měli. Komu ji dali? Pa-nence Mariji. Panenko Maria, nědej ku mně zlemu duchu přistupiti, dy ja budu umíratí! Přístup sama se svym Synem, až na věky věkuv. Amen.

(Z Čabyšova.)

Svata pani Barborko statečna, od Tebe je prosba věčná. Neděj umřít bez zpovědi; ani oběti oltařni. Přijmi dušič-ku, spolu tělo, aby s Tebom místo mělo u Boha věčného, bez trapaní, přijmi du-šičku mu ku spasení.

(Z Jaktáře.)

Barborko, panenka svatá, pro Kristovo jméno statá, slyš nás, my k tobě volá-me, nebť tě za patronku máme.

My tě ctíme, velebíme, tak jak může-me a víme, ač my toho nejsme hodní, učiň, bychom byli hodní.

Tys nad hvězdy svíce jasná, nad rů-žové kvítí krásná, nad lilium více bílá, o panenka roztomilá.

Zde na zemi máš svou chválu, ale v nebi věčnou slávu, sám tě Kristus koru-noval, do nebe k sobě povolal.

Když mluvil slovy sladkými: Přijď, panno, přijď nevěsto má, chci se nad tím smilovati, kdož tebe bude vzývati.

Přebýváš v věčné radosti, potěš nás v naší žalosti, i všecky, jenž tě milují, a sluhové tvoji slují.

Pro svou bolest a své muky, podej nám k ochraně ruky, nedopusť náhle umřítí, bez pokání z světa jíti.

Když budem mít umíratí, rač přítomní při nás státi, tak jak jsi při mnohých stála, ďablům škoditi nedala.

Popřej nebeského chleba, neboť ho tehdaž bude třeba, chleba — to nejdraž-ší tělo, jež pro nás na kříži pnělo.

Odvrať všecky zlé příhody, až přijdem na věčné hody, při té poslední hodině, o vyslyš nás, Hospodine!

Panenko svatá, andělská, vypros nám lásku u Krista. by jsme s Kristem Pá-nem byli, Boha i tebe chválili. Amen.

(Z Hlučinska.)

(Ze »Sbírký oblíbených nábož. písní našeho lidu v Hlučíně« 1900. Věstník Matice Opavské, 1925—1926, str. 56, Fryčájův kancionál.)

V »Katol. Novinách« (1898, č. 51) přeložil nejmenovaný veršovec z Hlučína modlitbu horníků štýrských ke cti sv. Barborky:

Sv. Barboro, ty panno ctnostná,
tobě jest mé tělo a duše svěřena.

Jak v tomto životě, tak i v poslední hodině
života mého,

pomoz mi v nesnazi a neopouštěj ubohého.

Příspěj mi a pomoz z nebezpečí mně hrozícího,
abych šťastným byl: přijmouti Boha svého,

Přímluv se u Boha všemohoucího, abych tolik
získal

a v Jeho svaté milosti skonal.

Nebeský Otče, velký Bože můj,

na přímluvu sv. Barbory vždy při mně stůj!

Když se duše má od těla odloučí,

vezmi ji v milost svou boží.

Uvediš ji do království svého.

a vysvobodíš ji od ohně věčného. Amen.

(Z Hlučína.)

Na sv. paní Barborky děvuchy třeshnové ratolesti staví do vody ve sklepě, které jim rozkvetou o Božím Narození. Kdo se přes takovou halouzku v kostele

při mši sv. podívá, uzří u oltáře, když jdou lidé na ofěru, která je čarodějnicí.

Idě-li huš na sv. Barborku po ledě, idě na Boží narození po vodě.

Prší-li a padá-li sníh na sv. Barborku, urodí se na sadě.

Vánoční svátky v pruských Velkých Petrovicích.

Velké Petrovice — pruská osada ne-
daleko Ratiboře — obývaná z větší části
lidem moravským, nápadně se poněm-
čuje, nevíme jak dlouho za nynějšího
prudkého tlaku německého udrží se
moravskou, myslíme, že škola s osmi
třídami převezme na se úlohu kata
Herodesa . . . , proto každá památka na
ni bude vzácná.

Vánoce, tato nejsvětější ze všech
nocí má svou vilii (vigilii), to jest
š t ě d r ý d e n . O tom naši Petrovští
věří, že co se komu dnes přihodí a jak
se mu dnes vede, tak že se bude míti
přes celý nastávající rok. (Mí se jednou,
jak jsem ještě byl malý, v ten den
poštětilo, pěkný obraz »pochňapať«,
dostal jsem strašné »hyby« a tak

podle víry měl jsem celý rok obrazy
chňapať a hyby dostávat; to první se
mi již nevydařilo, ale to druhé každý
den, a tak já též to věřím.)

Rodiče na Štědrý den nejenom sami
se přísně postí, ale i děti k postu při-
držují, aby uzřely zlatého »beránka«.
Tím štedřejší za to jest »štedrá veče-
ře«. Pilně při tom dbá otec, aby celá
rodina modlitbu k večeři společně ko-
nala a vráz (za jednou) k stolu sedla;
neboť v kterém domě, praví otec, ve
štedrou večeři spolu neříkají (nemodlí
se) a k stolu nesedají, tam celý rok
jest jídlo i domácí pořádek pomotaný a
nespořádaný. Večeře jest sprostná, ale
hojná; abys dostal chuť, tož ti ji pro-
zradím: voďanka (polévka), hrách se
zelím (tomu jídlu se říká »polský za-
junc«), žitné slišky s makem a máčka,
která všecky kořenky a ctnosti míti a
přes celý oktáv styknouti (vystačiti)
musí. Sprostné jídlo více se podobá
chudobě Spasitele v Betlémském chlévě,
než hojný stůl drahých jídel.

Po večeři dostane každý domácí 4
ořechy a 4 jablka, z nichž to se pozná-
vá, jak se komu v každém čtvrtroku

povede. Při večeři jest úplné ticho, neboť nyní nastává ta »svatá noc«, »vážná noc«.

Náš sprostný lid praví, že celá příroda, která v ráji pro hřích Adamův zakleta byla, v tuto noc skrze narození Spasitele na okamžik jest z této kletby zproštěna a zase v rajský stav navrátena. I povídají ve Štědrý den rodiče, co zázračného se nyní děje, jak včil zřídla studená tajemně mluví, dobytek ve chlévě o rodině si vypravuje, jak zrnka, která v tu dobu do země se vloží, v stromy urostou, které se štěpiti nemusí atd. Víme, že jsou to jenom povídačky. Ale tato pobožná mysl a sprostná víra neškodí, a nemůže se to přirovnati k těm obyčejným hříšným pověrám. Nechť žije dále tato nevinná mysl v lidu, jsouť to jenom paprsky jasnosti z této každému křestanu posvátné noci.

Ve svatý den, den Božího narození, jest ticho v domě i po dědině, každý dobrý křestfan cítí to velké tajemství narození Spasitele

V den sv. Štěpána hospodáři a pacholci své pytle sbírají a »vandrují«

pryč; některý večer potom ani svého domu nemůže najíti. V dřívějších časech v ten den a následující se koleda odbývala. (Chodili i kněží po koledě.) To byla útěcha velkých i malých. Dítky si s radostí na ulici, ve škole i v kostele, jedno po druhém povídaly, co mu »velebný pán« při koledě pravili, jak ho pochválili, jaký obrázek dostal. Kněz měl příležitost do života každé rodiny nahlédnouti, zde potěšení, tam napomenutí uděliti. Otec vydával počet, jak jeho famile k svatým svátostem přistupovala.

Která hospodyň celý rok jízby nešla (nečistila) a do žehnáčku svěcené vody nenalila — na ten den každá koutek vymetla a všecko v pořádek uvedla, neboť velebný pán byli přísny a některému nedbalému otci potichu český (peníze) darovali, aby do své jízby žehnáček koupil.

Večer v tyto dni chodí mladá chasa do sousedů a přátelů na koledu, a zde se zpívají ty pěkné moravské písně, které nikdy nezapomenou. Škoda jenom, že někdy se též mnoho rozpustilosti při tom děje. Šťastivé a požehnané

svátky každému čtenáři přeje —
Petrovský.«

(»Katol. Noviny«, 1895, č. 51.)

Koleda z Velkých Petrovic.

Jozef, můj kochany Jozef!
Juž hodzina juž nastala,
že se ma Ježiš narodzil,
můj kochany,
Panno, moja sličná panno!
Do čeho ho položime,
dy kolibečky němame,
sličná panno.

(To se opakuje při každých dvou strofách.)

Do čeho ho povinėme,
dy povijačka němame?
To do mojich do fěrtušků
a do tvojich do pasečků.
Což se to tam v polu bělí,
nejsu to z něba anděli?
Klašterne to panny idu,
co dzicjatko vitač budu.

Koledy z Hošťálkovic.

Hošťálkovice u Hlučína (asi 1200 obyv.) po převratu připojeny k naší republice. Osada tato úzce hraničila s rakouským Slezskem, proto germanisace tak hluboko do ní nezaryla své spáry.

Uchovaly se v ní staré zvyky a obyčeje i z těch dob, kdy ještě pan rektor Herrmann chodili po koledě. Koledy, které zpíval p. rektor, nejsou prostonárodní, více umělé, pro místní potřebu složené, až na tu národní pro děti:

»Ty svatý Štěpánečku,
co to neseš v tom žbánečku?«
»Já nesu koledu,
upad' jsem s ní na ledu.«

Koleda pro všechny.

1. Koledovat přicházíme a dobře se mít
budeme,
Napřed vzdejme Bohu chválu, poklonu,
čest nemalou!
Pochválen buď Ježíš Kristus!
2. Kdo chce ten rok štěstí mít, může nám
koledu dáti,
netřeba tak mnoho, když jest něco stří-
brného.
3. Dobrá zde koleda bude, každý se po
kapse škube.
Hle, bratře, dobývají, co hodného nám
dají!
4. Když koledu budem bráti, budeme se
radovati,
a pěkně děkovati, že nám ráčili dáti.
5. S Pánem Bohem zůstávají, naši milí mi-
lostpáni,
necht jim Pán Bůh požehná, co nám je-
jich ruka dá.
6. Amen. Ještě se vrátíme, a rukou jim po-
líbíme,
že vzhlednout mají na nás, snadno na rok
přijdem zas.

Pro hospodáře.

1. Koledujeme, přizpívujeme,
doufáme, že ne nadarmo
děláme naše lermo.
Každý groš dostaneme,
do kapsy ho schováme.
2. Malá jest škoda, když nám kdo co dá,
mnoho my nežádáme,
groš neb dva dostaneme;
Pán Bůh vám to mahnadi,
my tomu budem rádi.
3. Hle! Dobývají, jisto nám dají,
jen vesele, bratře, křič,
až dostanem ještě víc,
potom budem děkovať,
až koledu budem brať.
4. Ach, nebavte nás, máme krátký čas,
dejte, co máte dáti,
budem se ubíratí,
na přesrok zas přijdeme,
koledu vám vrátíme.

Pro děvuchy.

1. Poslouchej, děvuško, co koledujeme,
a tobě, děvečko, vinšujeme,

abys dostala milého,
bohatého i švarného,
na ten nový rok!

2. Jen podle možnosti, můžeš nám co darovat,
budem tě před světem dobře vychvalovat:
žeš robotná, virtka (hospodárná), švarná,
made všecko chvalitebná.
Tak se hned vydáš!

3. Jestli nám co daruješ za koledování,
»český« (peníz) neb více za naše zpívání,
nestane se ti žádná škoda,
neb se ti stane náhrada.
Tak se hned vydáš!

4. Která nic nedaruje, štěstí sobě sepsuje
(pokazí),
a jakživ se nevydá,
choť by chtěla i žida.
Jakživ se nevdá!

5. Která nám přece co dá, zajisté se hned vydá,
dostane rolu, statek,
stodolu, šest kravjátek,
bude se dobře míti,
při tom Boha chváliti.
Amen.

Pro mládeňce.

1. K tobě též přichodíme,
žeš štědrý, dobře víme,
budeme ti koledovat,
všecko dobré vinšovat.
2. Jestli nám co daruješ,
tak ti vinšujeme též,
abys bohatou dostal,
takou chceš, dobře víme.
3. Jak nám nic nedaruješ,
vinšujeme ti zrovna,
aby tě tvá žena
vždycky za vlasy rvala.
4. A jestli nám přec co dáš,
na svém místě nepoznáš,
že co jsme ti vinšovali,
že toho dostat máš.
5. A jen sobě přemýšlej,
která kde ta bohatá,
potom na nás vzpomínej,
přiveze měch zlata.

Pašijový týden v pruských Velkých Petrovicích.

Ze 46 farností arcidiecése olomucké, rozprostírajících se v Německu, sluje jedna Velké Petrovice, poblíže Ratiboře, asi s 2600 obyvateli, s 8 třídami německé školy a s kostelním jazykem (dle »Catal. cleri«) českým a německým. Z této osady, která nyní rapidně se propadá do prohlubně germanisace, podávám popis pašijového týdne, jak jsem jej našel v »Katol. Nov.« 1895 ze dne 13. dubna; bude asi jednou pomněnkou na zapadlý hrob... Pochází snad z péra děkana Tomáše Kamrádka, bývalého faráře ve Velkých Petrovicích.

Květná neděle. »— Tu táhnou malí a velcí chlupci ku kostelu, »palmy« na dlouhých kyjích pěkně a kumštovně šňúrou obvinuté v ruce; netrvá dlouho, to celé pres-

byterium vypadá jako živý les. Jeden přes druhého vyzdvihuje své kyčky (hůlky), neboť jest svěcení »bahnět« (jívových ratolestí), a tomu víra lidská připočítá velkou moc. Svěcený bahnět se schovává doma na zvláštní místo, za kříž anebo obraz Panny Marie, do roha nebo nade dveře, aby žádný nečistý anebo zlý duch k domu neměl přístupu. Ve chlévách též má tento bahnět svou moc objeviti; proto hospodyně do každého okna a okenka postaví křížek ze svěceného bahněte v zeleném trávníku. I člověka chrání od všelijaké nemoci a bíd. Proto jak přijdeme v Květnou neděli domů, dá otec každému v rodině 3 kočičky z bahněte, které polknouti musí; ony ho mají opatrovati před omdlením a bolením krku. Kdo je nemůže samé pohltit, omaže si je máslem. — Též proti blesku a krupobití má ten bahnět býti ochranou; a jak se pole zelenají, postaví se křížičky z něho na role, aby tyto od moci zlého ochráněny byly.

V Zelený čtvrtek, jak se při »Gloria« zvoní, běží ti, co doma zůstali, na zahradu a chvějí ovocnými stromy, aby mnoho ovoce tento rok nesly.

Na Velký pátek skoro ráno každý, kdo blízko naší řeky bydlí, bosky se v ní myje,

a potom lehne na tvář ve své zahradě a modlí se pět Otčenášů a Zdrávasů na památku umučení Krista Pána.

Málo který hospodář zanedbá ve Velký pátek všechny své koně v řece okoupat, praví lid, že budou přes celý rok neštěstím ochráněny.

V Bílou sobotu, jak se zase »zvony rozvážou«, padnou domácí v zahradě na tvář a tak dlouho leží, až zvony přestanou. Jeden obyčej v tu Bílou sobotu není pěkný, to jest, že pijáci, kteří se přes celý svatý půst od kořalky zdržely, hned večer po Vzkříšení se zase opijou. Ano, některý jest tak stálý, že si přes půst postaví plný litr pálenky mezi okno a hledí na ni a nevezme jí do huby; ale jak se zaspívá v sobotu »Alleluja«, již v příkopě leží; to není pěkné ani u nás, ani kde jinde.

Naproti tomu však máme v **pondělí velíkonocní** pěkný obyčej. Odpoledne toho dne se každý hospodář na ozdobeném koni dostaví ke kostelu. S křížem a korouhvemi, za nábožného zpěvu a zvonění všech zvonů táhne potom na 80 jezdců přes dědinu, jak pravíme »za Bohem«, ku svatému kříži (kosteliček). Tu jest požehnání, a zde okrášlí korouhve na novo zelenou ozimínou. Potom zase táhnou podél polní hranice, a z

druhé strany se navrátí. Celá dědina jim jde naprotiva a doprovazuje jich ke kostelu. Zde odevzdají hospodáři koně služebníkům a chlapcům, a slavná oběra a požehnaní v kostele ukončí tento obyčej. Jak se potom domů navrátí, to napočnou »pleco«, t. j. pecen chleba a v něm uzená šunka aneb klobásy zapečené. Moc z toho nezůstane na druhé dni; ale že to tak dobře chutná, není žádný div, neboť u nás mnohé rodiny drží dobrovolně přísný půst, že od černé neděle až do velké noci žádného masitého pokrmu nepožívají. Za starého p. rektora mívali jsme ještě jedno vyrazení. Když přinesli v travnicích vejce, svíce, maso atd. a rozložili na krchově k svěcení, to se na pavlači troubilo, hrálo, bubnovalo a zpívalo, až kostel břínčel, alleluja!

A tož vám též vinšuju radostné svátky!«

Jako doplněk k tomuto popisu přinesly »Kat. Nov.« dne 19. dubna 1895 tyto zprávy od J. B.: »Sotva že v Bílou sobotu se zase »rozvážou zvony«, hledí synci kladivkem na všechny prahy u dveří, zatím co se zvoní, udeřiti; aby škoury (škvoři) ze stavení utekly.

Svěcení pokrmů stalo se po »velké mši«, ovšem slavné. V procesi šlo se na krchov: kříž, korouhve, umbela, ministranti všickni,

kostelníci s kadídlím a se svčcenou vodou, kněz v nešporníku. Tam byl celý jarmak v travnicích rozestřený: křen, med, vejce (krošenky = kraslice), koláče, buchtý, máslo, »pleco«, jak to všecko v agendě stojí a staří křesťané v obyčeji měli.

Pamětihodno také jest požívání těch pokrmů svčcených. Před »obědem« vzal otec rodiny kořen křenu, a ukrojil z něho pro každého stolovníka tři plátky, které medem pomazal, řka: »Křen sám v sobě jest trpký a hned nemožný k požívání, s medem pak chutná každému. Křen znamená kříže a trápení, které trpké jsou; med však jest milost a pomoc Boží. Přidej ke kříži med milosti Boží, a bude tobě snadný život. — Potom se odloupaly vejce, a šlupiny byly odneseny do zahrady, tam kde nejméně rostlo, by skrze šlupiny svčcených vajec úrodná se stala půda země. Vejce však se pro každého rozdělila s upozorněním, že vejce jest památka na zmrtvýchstání. Podobně jak z vejce mrtvého, které se podloží slepici pod křídla, vylihne se kuřátko veselé, tak též tělo mrtvo člověka do hrobu uložené, vstane z mrtvých na soudný den oslavené. — Po třetí se rozdává při stole sedícím koláč. Koláč jest duše každého svátku. Co jsou svátky bez koláčů? On tedy znamená

radost nebeskou. Jest však okrouhlý, neboť musí býti každý dokonalý, kdož chce přijíti na věčné spasení. Po sněžení koláče se přinese polévka, a pak oběd se začne.

Pleco se požívá v pondělí velikonoční po »koňské procesii«, a hledí se to co možná bez nože požívatí na památku učedníků, kteří šli do městečka Emaus a poznali svého Mistra »v lámání chleba«.

Buchtá neb svčceník se požívá v provodní neb Bílou neděli na večer s mlékem, na památku svlečení bílých šatů novokřtěných křesťanů na začátku našeho křesťanství. V Bílou sobotu byli křtěni a oblékli bílé šaty, které nosili až do Bílé neděle. To byla slova každého, rozšafného, zbožného hospodáře ve Velkých Petrovicích před obědem na velikonoční svátky; a bylo kázání velebného pána v kostele pěkné — na kázání »tatulka« před obědem doma radostně poslouchaly dítky — truc velikého hladu . . . Vdp. farář Buron však pěstoval takové křesťanské obyčeje s velikou láskou pastýřskou. Dejž mu Pán Bůh radost věčnou!»

Konec masopustu, ostatní masopust.

Masopust — podivná to složenina!

Mnozí si lámali hlavu, jakým způsobem vznikla. Jungmann ve svém slovníku říká, že jest to »vlastně den, v který se maso pouští, t. j. naposledy jí, podle latinského carniprivium. Slove tak obyčejně několik neděl a zvláště tři dny před postem, v kterých lidé rozličné kratochvíle strojí, jako tance, hody atd.«.

Masopust jest tedy doba veselá, doba svateb, plesů, smažení koblihů, v níž zvláště v poslední tři dny před popelcem rozpustilost dostupuje vrcholu. Těmto třem dnům praví na Opavsku »koněc masopustu, ostatní masopust«, na Těšínsku též »ostatky«.

Vojáci a chasa těší se na konec masopustu jako na největší svátky roku.

Ostatní masopust slavival se rozpuštěleji jak nyní, a to již za pradávných dob, vždyť podle starých letopisů král Albrecht při masopustních radovánkách s omladinou vratislavskou tak se rozveselil, že si nohu zlámal, a král Vladislav roku 1477 v neděli masopustní tak se zapomněl, že tancoval s chlupatú kramářku a před ním Martin Nedorůstě postavník (svícen při pochodňovém tanci) držal. (Č. Zíbrt.)

Jak se koněc masopustu ve Slezsku slaví, vyložila mi děvůška z Podvihova u Opavy: »Na koněc masopusta v nedělu byva u nas bal. Balovnice obleču kartunove šaty, tež opentlene idu, tež někere po bilu. Kera idě po bilu, tej se chlapci vysmivaju, že muší s holanem tančit. Nechoď po dědině žaden prosit krepke a jinše zbiraniny, co by v krčmě měli co ješt, to by bylo žebractvo pro hospodářa. Děvuchy ty se mušu samy u krčmařa postarať o jídla jako na bale.

V pondělí maju odpočinek a v utery, ešli dobra shoda, to ma svoboda (svobodná mládež) věnek. Slychavam, že věnek vyhání na vyměnek. Tež se vyhání peníze z kapse.

Ale to je poslední veselost, bude pust, bude čas v kapse dost.

Ale co su tu za hlupy lude? Ešče na škaredu středu se zajdu na přídky. Ach, to něni žaden pust, ony baby myslu, že jak se něnajeđu, že už to je pust. O něni pravda, že je to pust pravý; musí první den i od besed postít, dy ani nas male školniky matička něpustili se s druhyma poveselít; ně tu stare baby. Dyby se zpoměly, že su prach a popel, tuž jistě nešly by nikde, držely by se svojeho peca a přadly doma. To neni žaden pořadek, dost možu se nabešedovat, jak su vesele dni. Pust jest i od bešed i od přidek. Doma přast, říkat (modlit se) a neklebetit.«

Ve Slatině chasa chodí v pondělí ostatkové s »djablem«. Někdo z chasy dá se omotáti slamou, opásáti řetězem — a djabel ustrojen. Mimo djabla dva mladíci dají si larvy na tváře, oblekou se do obrácených kožichů, títo dávají domácím, kam přijdou, kořalku. Ještě jiní dva přístrojení za roby vybírají dárky do košů. Muzika (housle, harmonika, trouba) provází komonstvo djablovo. Dárky (maso, vejce, slaniny) v hospodě se proují.

Ve Slavkově u Opavy vodili medvěda. Chlap se ovázal hrachovinou, zvonkem zvonil a sbíral dary, jež v krčmě s druhými utratili.

Na Těšínsku ve Skalici pochovávali v úterý ostatkové barboru zavinutou v hrachovině.

Stryk Kozel z Malenovic vylíčili mi zvyky ostatkové taktó: V neděli ostatkovou byl ustanoven »posudek« čili hromada celé obce; v hospodě tancovala mládež. V pondělí přišli sousedé a muzikanti do fojta a krčmář s trunkem. Jak byli s posudkem hotovi, dostali úřadové počastnou. Hospodyně nachystaly jim maso, koláče, buchtý. V malé jizbě stál velký a malý stůl. Za veliký zasedli úředníci — sedláci, a za malý — pasekáři a chalupníci. Každý dostal jídla do sytosti. Na velké útraty žaden nenařikal, neb každý něco sežil, nebyl ani jeden vynechán, který do fojta přišel, okrom který byl nemocen aneb který se nedostavil.

V úterek fojt konal posudek, t. j. přijímal a rozsuzoval žaloby v té největší spravedlnosti a přisnosti. Jeden po druhém přichází a rozsudky přijímá.

Přišlo též na kmotříčka, kterému fojt sloužil (stál za kmotra).

Kmotříček byl cosi žalovaný a fojt praví: Milý kmotříčku, včile musíme na chvílku kmotrovství odložit. Dejte mu pět kyjem do zadku. Dostal je, však je zasloužil.

Když přichodil úterek k popelci, tak se staří pustili k muzice. To si můžete pomyslit, že všecko oživlo, když už byl masopust na konci. Tu gazdové a hospodyně tancovali, co který mohl nejvýše vyskočit — vyskočil, aby se mu vysoký oves urodil. A tak to šlo k půlnoci popelcové, ale na popelac se nepřekročilo. Ráno šel každý do kostela, ale muzika jim v hlavě hučela, že jí ani popel na čelo nasypáný nézahnal. Cestou z kostela gazdové se pozastavili do hospody, aby popel smyli, ale cestou domů volalo to v srdci: Vale, marný světě, vale ti dávám — — —

Obyčeje a pověry o svátku Jana Křtitele.

U jiných světců a vyvolených božích slaví se v církvi onen den, ve kterýž se narodili pro věčnost, dokonavše život vezdejší a zvítězivše nad světem, jen památku sv. Jana Křtitele oslavujeme v den jeho narození, protože tento veliký předchůdce Páně »byl naplněn Duchem svatým ještě v životě matky své«.

Tohoto muže Spasitel vychválil jak žádného jiného, když o něm pronesl tato slova: »Aj, já posílám anděla svého před tváří tvou... Amen, pravím vám, že mezi syny lidskými nepovstal větší nad Jana Křtitele.« Není proto divu, že takové oblíbě těšil se Jan Křtitel u našich předků, vůbec u Slovanů, Germánů i románských národů. K tomu jistě dále valně přispělo, že oslavu narození tohoto syna Zachariáše a Alžběty církev po-

ložila na 24. červen, kdy téměř v týž čas slavíván letní slunovrat.

Z obyčejů svatojanských poměrně větší díl zabírá večer a noc před svátkem, z nichž nejznámější u nás i ve Slezsku jest pálení ohňů svatojanských.

Ve Slezsku posud místy pálení toto se koná.

Za soumraku mládež s třískami, roštím neb otýpkami ubírá se na rozcestí neb na vyvýšené místo, aby tam složila oheň. Když plameny vyšlehují, účastníci zapalují si od něho škrtačky, t. j. otřelá pometla a vyhazují je — chybají (Janovice) do vzduchu, aby co nejvýše vyletěla. Čím výše, tím déle budou na světě.

Když oheň ochabl, tříkráte se přeskakoval a přeskakující modlili se ke sv. Janu Křtiteli, aby je ochraňoval od bolavých nohou a sbíranin (Podvihov). Opalky škrtaček braly se domů a zastrkovaly do zelí, aby housenice jemu neškodily. Dříve se při tomto pálení zpívaly písně, z většího dílu vážného obsahu.

Jak se na Hlučínsku pálily tyto ohně, popsáno v »Katol. Novinách« (č. 25, 1896):

»Já už mám čtyry metly na sv. Jana,« povídá Francek.

»A já tři též mám schovány a dvě ještě dostanu od stařenky,« chlubil se Hanýs.

»To si ale budem frunkat, jak si je zapálíme!«

»No tof!«

»Na horách na večer před sv. Janem,« pokračuje pisatel, »zapalují sobě bečky s kolomazem, aby ty ohničky daleko bylo vidět, i aby to daleko svítilo v noci. V rovině ti větší synci si dělají vyrazení, že se starými metlami a škrtačkami ozbrojeni vyjdou si na nějaké volné místo v poli, metly zapálí, jimi otáčejí a pak je vyhodí, který výše do vrchu. V ten čas pobere se kdekterá škrtačka, a proto, když nějaký tovar má odbyt, říká se: má odbyt jako staré metly před sv. Janem. Tyto ohničky a světélka na den sv. Jana (slunovrat letní) bezpochyby jsou původu pohanského atd.«

Že četné zvyky, pověry spojeny jsou se slavností svatojanskou, plyne odtud, že lidé se domnívali, že v noc před sv. Janem Křtitelem síly přírodní nabývají větší moci, v zelinách se probouzí zá-

zračná síla a bytosti nadpřirozené provozují kouzelnou moc. Že taková víra již před věky u nás byla, dosvědčuje literární památka »Mastičkář«:

Letos den svatého Jana,
činil jsem tuto masť z tymiána,
přičinil jsem k tomu rozličného koření,
v němž jest silné božie stvoření.

Proto ve svátek ten trhávaly se některé zeliny, že lépe účinkují. Ve Slezsku, pokud nám povědomo, jedna rostlina poznačena jménem sv. Jana, t. j. Mech sv. Jana (*Lycopodium clavatum*), jehož suchý kořen se na prášek tluče a zasypávají se jím odpařeniny a jest užitečný proti zlé nemoci, zvané koltun. Vypravuje se, že zvláště podivnou silou nadáno bývá kapradí, jež jen jednou za rok kvete, a to o půlnoci svatojanské; květ jeho prý září jak zlato. Kdo má květ z kapradí, rozumí řeči zvířecí a má ve všem štěstí.

V Čechách pytláci v den narození sv. Jana Křtitele sháněli se po barvínku a brotanu a odvarem z nich vyplachovali ručnice, aby se při střelbě nikdy nechýbilo, kdežto na Opavsku o půlnoci svato-

janské chodívali na trojhraničnou vodu a tam, co první uźřeli, zastřelili a krví se pomazali, pak že jich myslivci nechytanou a kulka nezraní.

Některé legendy druží se k tomuto světu.

Na Hlučínsku známa legenda o původu svatojanského chleba. Když sv. Jan Křtitel žil na poušti, nedostatkem kořínků a kobytek zlačněl, že pohyboval se jako slabý stín. Sotva dovlékl se do stínu starého stromu, klesl na zem. Strom, stářím zkomírající, neměl ani jediného plodu, jímž by velikého světe posílil. Tu milosrdenstvím hnut, z posledních zbylých sil vydal sytné ovoce, jež z ohnuté haluze utřhl si Jan a počerstvil se jím. Od té doby strom plodil stále nové ovoce, jemuž se říká svatojanský chléb.

Jindy zase zajordánský kazatel hlásáním pravd nebeských a křtem lidí, v zástupech k němu přicházejících, unavil se tou měrou, že svalil se do trnitého keře a způsobil si četné rány, z nichž krůpěje krve kanuly na zem. Z těch kapek krve vyrostly svatojanské jahody.

I svatojanská muška, již pěkně popisuje báseň Erbenova:

A tu v trávě a tu v kvítí
na mé štěstí prostřed sadu
křídlatý se hmyzek svítí,
zlatý zpředu, lesklý vzadu

děkuje za své jméno sv. Janu Křtiteli.

Dle legendy z Hlučínska sv. Jan našel na poušti na zemi malinkého červíčka. Světec, aby jej nerozšlápl, vzal jej do ruky, prohlížel si jej a pak posadil na kvítko. Div divoucí! Sotva se dotkla svatá ruka broučka, proměnila se barva jeho ve zlatou a tvoreček vznesl se do vzduchu, aby jako malá hvězdička oslavoval sv. Jana.

Jest zajímavé, jak Václav Kosmák líčí původ svatojanských mušek (Ztracená, str. 247): Když sv. Jan zemřel, pochovali ho a lidé chodili k jeho hrobu se modlit. Císař Julián zakázal schůze ty, ale to neodstrašilo nábožné. Proto rozkázal ukrutný císař tělo svět-covo spálit, což se stalo. Když katané popel z mrtvoly do všech úhlů rozhazovali, lítaly jiskry, jež Pán Bůh proměnil v ohnivě mušky.

Z legendičky z Těšínska (Sedliště) dovidáme se, proč ptáček po sv. Janu

Křtíteli přestanou zpívat: Když předchůdce Páně na poušti nedaleko řeky Jordánu kázal, nahrnuly se k němu nesmírné zástupy posluchačů. Aby všichni jeho slovům rozuměli, pokynul okřídleným pěvcům, aby přestali. Ti na slovo poslechli a svým mláďatům řekli, aby po svátku narození sv. Jana Křtitele též nezpívala.

V jiné lidové zkazce varují se matky, jimž zemřelo dítě, aby nejedly před 24. červnem jahod a třešní, sice by Panenka Maria, rozdávajíc v nebi dětem jahody a třešně, dítě její minula, řkouc: »Tvá mlsná matka už tobě tvůj podíl snědla!« a dítě by bolestně plakalo.

Nadpřirozené bytosti v noc svatojanskou, jak podotčeno, mají prý plnou svobodu, proto čarodějnice na škrtáčkách se na křížovky sjíždějí a sněmují, a jak mohou, škodí lidem. (Dobrá.) Kterýsi ovčák takovou robu-čarodějnici viděl, jak sbírala užitky z obilí do drchty (plachty na trávu), při tom říká: »Sbírám požitky, ale ne všecky.« Ovčák k ní přiskočil, uchytil ji za cípek a vlekl po přílohu (polí), volaje: »Sbírám požitky, a všecky.« Roba neměla pak nic a tak jí čarodějnictví pokazil.

Aby čarodějnice neměly přístupu do stavení, ve St. Hamrech zdobí obrázky v jizbách lipovými ratolestmi, přinesenými ze slavnosti Božího Těla.

Na Salajce, Lomné atd. u Jablunkova — v osadách popoštěných — zdobí ráno na sv. Jana Křtitele horní podvoje dveřové i obrazy věnci, růžicemi, pentlemi papírovými.

Také v hospodářství není svátek sv. Jana bez významu. Jak na sv. Jana přší, to se ořechy urodí.

Kuká-li kukačka na sv. Jana mnohokrát za sebou, bude dobrý rok; málo-li — slabá úroda. (Malenovice.) Kam sva-tojanské mušky zapadnou, tam je štěstí. Když na sv. Jana na Lysé je mlha a jenom vrch je nepokryt, do roka naše nejvyšší hlava umře.

Na Hlučínsku (Buslavice) povídají, že sv. Jan Křtitel jest patronem krejčí a kožišníkú, neboť sám si zrobil plášť ze srsti velbloudí a kožený pás kolem beder. Též muraři (zedníci) chtějí ho mít patronem, protože jako první kameny přivedl ke stavbě cirkve své učed-níky ke Kristu Pánu.

Z procházek po zahradách slezských.

Slezsko, osídlené obyvatelstvem českým, vždy mi připadalo jako tři pěkné zahrady, jejichž jména: opavská, těšínská a pruská. Do prvních dvou každému cizinci bylo volno vejíti a je třeba pustošiti — rakouské úřady mlčely, kžežto do prajské zahrady, černobilým plotem ohrazené, sotva bylo dovoleno nahlédnouti, a když nějaký Čech z »císařské« přece odvážil se dovnitř, ihned »žandarma« neb »jegr« (pohrační strážník) stál za ním, a když usoudil, že je pruskému státu nebezpečný, bez dlouhého vyšetřování vyprovodil jej za hranice — — —

Více jak před 35 lety bylo mi dopřáno po delší čas bez překážek těmi zahrada-mi i prajskou (protože fary mne ukrývaly pod svými ochrannými perutěmi) se procházeti — (jen jednou chtěli mne z pruského Bavorova expedovati) — a já pozor-

roval lid a kraj, a co jsem zkusil, vylíčil jsem v »Našem Slezsku II.«, však přece ještě zůstaly mi v zásobě drobtý, z nichž některé tuto se předkládají.

*

L. P. 1895 navštívil jsem Velkou Polom, že jsem dobře trefil, přesvědčil mne nápis na sloupku tohoto znění:

Vejvodství Siesko
C. k. soudní okr.
Opava
C. k. hetmanství
Klímkovice
Obec Velk. Polom
Odvedeni čl. 1.

Tyto klasické nápisy slezské byly jasným zrcadlem školství slezského.

Byly žně. Slunce pražilo jak v peci pekařské, lidé spěchali na pole vázat. Doporučili mi a mému společníku-muzikantovi

nějakou selku, že dobře umí zpívat. Vešli jsme po obědě do statku, »tětku jsme právě zastihli na placu« (dvoře) a přednesli jí uctivou žádost: »Ale ludkove, cò hevajky chcetě v tak pilnu robotu, dyť su žniva«, odbývala nás. A když jsme ještě pěkněji prosili, zanotila nám jednu a pak resolutně dodala: »A včil z placu ven, muším na polo, na take hlupoty je v zimě času dost«, při tom rukou ukazovala na vrata a my opouštěli nevlidný plac — —

Toulali jsme se pak Opavskem jak bludné ovečky, neměli jsme štěstí, málo jsme co nasbírali, jenom dopalovaly nás ty různé ošklivé nápisy jako: Schule — Škola; Gasthaus zum Hirschen — Hospoda k Gelenu; Gasthaus zur Weintraube — Krčma k Hroznu atd., atd.

Jindy dorazili jsme do Raškovic pod Lyso, kde nás unavené libě dojal nápis:

»Sklad
knižecího
trunku«,

tož vešli jsme si odpočinout a žízeň uhasit. Vlídny hostinský nás uvítav, ptal se: »Panove, přeju si kajserok?«

»Co nabízí«, děl můj druh, »Kaiserock — císařský kabát!«

»Ale ní,« já na to, »je císařské pivo, kteréž též někde na Těšínsku překřtili kajserok, t. j. císařák«.

Posilnění brali jsme se dále. V zahrádce u kteréš pascky (čřevěné chalupy) zastihli jsme děvuchu zalévat květiny.

»Co pak vám všechno tady roste?« zvidali jsme od děvčete. Ta bez upejpání dala se do hovoru: »1. Toto je pargamutla, co zakvito červeno. 2. Vedle — kamelky od ženské žírky (bolesti v životě). 3. Slamňane kvífo. 4. Matično zelina, tež od žírky, je mužsko a žensko, ta prvší je bilo a ta druhu — zeleno. 5. Leluja sv. Jozefa. 6. To je jozefek na zahřati žaludku. 7. Boží dřívka na vonění. 8. Salvija od dychavice. 9. Balšam se příklodo na žaludek na zahřati. 10. Fialky su od kašle a dychavice. 11. Pelyněk čistí život. 12. Zlatohlav (lilie) je na paradu, tež tento »přístup« na besidce, je dvoji — hovadsky a člověči.«

Pocvičení byvše trochu ve slezské botanice, tihli jsme na Morávku, největší osadu Těšínska, rozkládající se na 4 hodiny šířky v Bezkydách, pak do Starých Hamer, do Dobré a četli tyto nápisy na hřbitovech:

1. Zde v panů odpočiva
BARBORA KOLEČNO

3. Zde v panů odpočiva
JAKUB URBANEK, veminčoř
z Moravky, zemřel
leta pane 1896, dne 25ho
Dábno. v starosti věku
sveho 80 let.

4. Zde odpočívá
JOHAN SVRČINA
na cestě zabity,
zemřel 12. říjno 1887 v
29 roku věku sveho
Bože, oslav duši jeho!
(St. Hamry).

5. Zde odpočívá
vaji
Josef Rudolf arcy,,
bisk. pilařský mistr i
manž, jeho Apolon
ia, Pokoj jejích
duši.
(St. Hamry).

6. Zde leží N... N...
mladenec —
Bože oslav duši
jeho,
maje věku
osmnást let.

(V Dobré).

Z r. 1899 poznamenal jsem si ze St. Hammer tuto vyhlášku.

Nařizuje se od pána lékaře Polivky že se bude odbyvati (štípení —) očkování malých dítek školákův dne 2. Července 1899 v neděli o 3rech hodinách po polední u pána Janá Dužila hostinského.

Staré = Hamry dne 24 toho Července 1899.

Ohlasene a Vyvješene přes P. Jana Mylka Radního.

Vrcholem však všech nápisů v zahradách slezských bude tento z Hlučinska, který před lety samojediný český zahlédli jsem na hřbitově buslavickém:

Zde odpočiwa w Bohu
zawrašchdena

Marie

Suchanek, 23 let stara
narozena 14 tego
Augusta w roku
1963 zawrašchdena

10. Augusta w roku 1886

Wraschedelnik Frau

Newrzelka z

Buslawitz.

„Leť písemko, jako pták . . .“

V třiadvacátém roce, kdy odstraněn (1873) český slabikář z obecných škol Moravců pruských, dostal jsem z tohoto území národní poroby švabachový list od služebné Francly z K . . . , v němž mi odpovědi dala na mé ústní dotazy u nich činěné. Ústně prý se doma nesluší před paterkem mluvití takové »frantovské« řeči, že prý to pošle v písemku.

Čekal jsem delší čas, až listonoš podal mi list z »prajské« od tetky Francly, tehdy asi padesátileté.

Písemko bylo tou měrou zajímavé, že některých částí jeho (pohádek) povšiml si i univerzitní profesori pražští (Polívka, Tille . .).

Tož podám vám též něco z něho.

Hned počátek pěkný: (Věrně dle originálu.)

Pochwalen bůd Gežys Krystus!

W K. d. 9. 8. 96.

Welebnemu Panů let písemko jako ptak,
pozdrawuji gích na sto krat.

Sedam ku svogemu stolu, pišu ku farskemu domu.

Předne ha d k y. (Hádanky.)

Sedim (sedm) masařy zabilo krawu,
a každý wzal hlavu. To gest 1 (mu) bylo
každý a ten dostal hlavu.

Paslo 1 dewče husi, gel kole m j Pan a
prawěl knj, tych husi maš kopu, ona
mu prawila, mily Pane, gdyby tich husi
bylo ras tele (jednou tolik), půl tele, 3.
2. to by gích bylo kopa, tak welé (kolik)
bylo tych husj, nech to zcytagu.

22, 11, 3, 2.

Mulař (zedník) stawil komin, komin
se obulil (zbořil) a přec zostal stat. —
To je: mullařovi bylo Přec a un ho stawil,
tuš un zostal stat.

Bajky. (Pohádky.)

Byla jedna wdowa a měla syna do ženěna, ona mu pravěla, mily syny, ja te chcy oženit, gen se nagdí taku nevěstu, co by byla robotna, genom ene aby ne-
gídala ...

Protože již jinde uveřejněna a je dlouhá, nepodáváme celé, jen ukázkou slohu, nářečí a způsobu psaní. Místo ní vyberu z písemka jiné zajímavosti.

Jak kravy idu z paše (pastvy).

Kravy idu z pola,
němajú pokoja,
slunečko se točí,
do zahrady skočí,
ze zahrady do vody,
trha pani jahody.
Jak natrha putnu,
kupi sobě sukňu.
Žeňte, děti, do dom
buděme pec jelita,
zabili náš pantaľa
červeného kralika.

Kačice.

V Koberžicích na řice
pase děvče kačice, kačice,
pase děvče kačice.
Volala jich: tas, tas, tas,
přijď, Františku, zas, zas, zas,
zas, zas, zas.
Přijď, Františku zas, zas, zas.

Veselý mládenec.

Byl jest veselý mládenec jeden,
dal sobě robít z kuděle buben,
z mrkvy paličky, z kosiska cimbal,
veselý byl dycky; sobě dímbal.
Pěti sedlakum potřiskal vrata,
dal sobě robít z toho huslata.
Bas sobě robil tři štvrtě roku,
potřeboval naň pět set odkorku,
a jak počal hrát a natahovat,
slyšel psy ščekat, komíny padat.

Píseň o selských pacholcích.

Selšči pacholci ti su zpyšnění,
První dal na sukno, druhý dal na futro,

sedm se jich oženilo v jedné kamizeli (kamizoli).
a ten třetí ten slibuje, že jí da šít jutro (ráno).
Čtvrtý dal na kněfle, pátý dal na niti,
a ten šestý, ten slibuje, že od ní zaplatí.
Sedmý k nim přiskočí. Mili kamarádi,
přesajtě (půjčte) mi kamizoli, bych mih mět
veseli.

Povzdech staré panny.

Svaty Dominiku, všech panen orodovníku,
dej mi ženicha (toho roku, choť (byť) by o
jednom oku;

by byl jaký řemeslniček,
choť by ene metlaříček.
Svaty Dominiku, dyby jaky, dyby jaky!

I a n e c.

Nedaj, Bože, dlouho sluzič,
a daj mi rozkoše uzič,
daj mi chlopka baj stareho,
co se sednu vedle něho,
choc bude męc sivu bradu,
tomu zvařim vodu na ňu,
tak se mi chlopek vyleni,
brada se mu začerveni,
kamaradko moja,

Bohatá Kača.

Ach, ja přenečasna, čeho jsem se dočkala,
Nastaly smutne časy a vydat se němohu, to
nejsu žádné špasy.

Čas po čase ide pryč, mně se nešikuje nic,
žadny se nepopta na toho šyrotka,
na Podelovu Klači.

Jesem ja děvucha z vysokeho rodu,
muj otec vyběrčim byl:
Pod plotem sedaval, z lemce vybíral
a na kameni jich bil.
Matka byla kupcova,
krajičky skupovala,
a to ja sem take po mojich rodičich všechno
herbovala.

Po panu otci mem take se pochlubim,
co jsem tež herbovala:
Galaty bez lemce, stare rukavice,
To jsem take dědila:
Stary klobuk bez střechy
a kabat same fleky,
fajka bez potylutka
a par pěkných botuv,
jen jim schazi hojenka.

Po moji matičce zustaly střevice,
jen že nartuv něměly.

Take dvoje punčochy: zelene a šedy,
ty potrhane byly.
Kožich neměl rukavy,
a dvě šaňky děravý,
polica škareda, leška (lžice) polamana,
a od hrncu dvě kravy.

O jedné selské dceře.

Byla jedna selska dcera,
devadesat sukeň měla.
Namluvil jí sobě chlapec,
něuměla chleba napec.
Ona se hned na to dala,
muky nachystat kázala.
V pondělí hned vodičku hřála,
v útery kvas udělala,
ve středu ho zamisila
a ve čtvrtek ho valala,
v patek pec vypalovala,
v sobotu až ho vsadila.
V nedělu pak s peca vyšel,
na to štěstí galan přišel.
Galan si chce chleba krati,
ona mu ho něchce dati.
Byl široky jako deska
a vysoky jako věžka.

A to byla selska dcera
jedneho milionara.

O galanoch.

Měla jsem galanuv jak na trnce trnek
a včil mam jedneho jak kvartovy hrnek.

Měla jsem galanuv jak je v moři pisku,
a včil mam jedneho bez vrchniho pysku.

Měla jsem galanuv jak na poli prosa,
a včil mam jedneho, který nemá nosa.

Skončíme nábožnou písní, jaká se zpívá
vává zvláště o karmaši v Ludgerovicích
a Křenovicích.

Píseň k sv. Mikuláši.

Svatý Mikuláši, krásu biskupů,
pros za nás u trůnu Pána zástupů!
Ochraň nás ode všeho
hrozícího zlého,
o náš patronel

Tě skrz záznaky Pán Bůh oslavil,
když jsi žil na světě, Tebe postavil

bídňým za patrona
a za pomocníka.
Ó, náš patronel

Tys pouta nevinňým, tebe prosícím,
sňal a hrozil pánům náhle soudicím,
skrz tebe puštění
na smrt odsouzení.
Ó, náš patronel

Na dalekém moři bídní tonoucí,
pod Tvou ochranu se utíkající,
byli vyslyšeni,
šťastně navráceni.
Ó, náš patronel

A když lidé v hřichu hrozně tonuli,
tys všemožně činil, by nezhyňuli:
nešanuje zlata,
zdraví i života,
Ó, náš patronel

Tys od hladu lid zázračně ochránil,
Tys Tebe prosící od zhouby bránil,
vyslyšels každého,
tebe prosícího.
Ó, náš patronel

Tys nám za patrona od Boha daný,
přimlouvej se za nás bídné občany,

vypros požehnání
a odvrát trestání.
Ó, náš patronel

Těž pro Krista Pána snášels žaláře,
vyznavači víny, církve siláče.
Upros dar milosti
a v ctnostech stálosti.
Ó, náš patronel

A v hodinu smrti oroduj za nás,
přispěj nám ku pomoci v náš poslední čas,
bychom zvítězili,
s Bohem věčně žili.
Ó, náš patronel

Starší obrázek z Hlubčicka.

Před třiceti lety (1896) chtěje upozorniti na vymírající Moravce na Hlubčicku, ve farnostech patřících arcibiskupství olomuck., napsal jsem pro brněnský »Hlas« serií článku pod záhlavím »Obrázky z Pruského Slezska«, jež budily zájem jako věc nová, téměř neznámá...

Obrázky dodány redakci v listopadu, však pro volební přípravy přišly na řadu až v lednu, dubnu a květnu 1897, právě v dobu, kdy arcibiskup olomucký Theodor Kohn po dlouhých letech konal generální visitaci na Hlubčicku v děkanství ketřském, propadajícím se germanisaci.

Arcibiskup obrázků těch si všímal a obsahu z nich používal při rozmluvách s těmi, jichž se týkaly, což jim bylo

velmi nepříjemné a mi vyneslo žalobu u arcibiskupa, že nesprávně veřejnost informuji. Pěkný to honorář pro spisovatele, který z lásky nezištně k ubohým Moravcům poněkud černě kreslil obrázky...

Loni při stěhování přišel jsem na list z té doby od tehdejšího faráře jakubovského (Jakubovice, okres Hlubčice, kraj Opolský), bývalého vojenského kuráta pruského, jež mi poslal po generální visitaci. Protože osvětluje částečně tehdejší národnostní poměry v moravském kraji na Hlubčicku, podám z něho úryvky. Předestlati však třeba, co napsal jsem tehdy v »Hlasu« o Jakubovicích a přifařeném tehdy Turčkově (nyní samostatná farnost): »...V Jakubovicích odebírá se jen jediný exemplář »Katol. Novin« a ten ještě předplácí vzdálený kněz... Ve škole a kostele počíná se modliti německy... V kostele nyní více káže se německy než česky... Hrozí nejhorší nebezpečí úplné germanisace...«

Farář jakubovský v dopise vyvracel má tvrzení takto:

V Jakubovicích, Dne 12. května 1897.

Velectěný d. pane Confrater!

Ve »Hlasu« od 1. května sepsal jste pod »Obrazy z Pruského Slezska« několik řádků o Jakubovicích. Diese Zeilen (tyto řádky) — dovoďte, bych dále po německu psal, poněvadž mi to pohodlněji připadá — ljeví se mi tendenčními, protože právě dva dny před sv. generální visitací v listu byly otisknuty a neminuly se cílem, protože 2. t. m. p. Visitator v Braníci o té věci ostře se vyjádřil. To by nebylo tak zlé, ale bohužel zmíněné řádky nejsou správnny. Důkaz:

1. Jen jediný exemplár »Katol. Novin«, a ten ještě předplácí vzdálený kněz. — To jest nepravda, abonent vyjádřil se, že sám si list předplácí.

2. »Ve škole a v kostele počína se modliti německy a tento zvyk zahrnuje se v některých domech«. — To zas neodpovídá pravdě, protože již od více desítiletí ve škole děje se tak s »musem«. — Ostatně v rodinách jest to věcí soukromnou, o níž rozhoduje

otec jako se má modliti, či chcete překonati v násilňováním Rusy proti Polákům?»

3. V kostele nyní více káže se německy než česky — opět nesprávnno, snad to bylo dříve (nevím to jistě), co já úřaduji káže se alternatim (střídavě)...

Z článku »Hlasu« vyzírá, jako bych byl bezohledným a nebezpečným germanisátorem, opak jest však pravdiv. Že mi v příčině národnostní ubližujete, můžete posouditi z poznámky, již napsal jsem jako první farář do zdejší knihy ohláškové: »Protože vlastní mateřská řeč v utrakvisticky (česky a německy) mluvící farnosti jakubovské česká jest, proto ohlášky snoubenců a pořádku služeb božích budou se díti česky.«

Po trojích ohláškách, t. j. po 4 měsících mého úřadování, nucen jsem byl na přání farníků ohlásiti: »Na přání farníků a hlavně z důvodu, že v bývalém mateřském kostele násilnském vždy se konaly ohlášky po německu, opouští se od českého ohlašování.«

Vidíte tedy, že »počíná se« jest daleko za mnou..., že nejsem nejhorším germanisátorem, zato infamie daleko jest mne vzdálena... Proto ve Vodce před p. arcibiskupem jsem se obhájil a oznámil mu můj úmínek, že redakce »Hlasu« musí přinést opravu, že verba ista continent errorem in persona, in loco et in re (že slova ona obsahují omyl v osobě, místě a věci).

Ostatně: ma ucta! Srdečný, upřímný pozdrav!

Oddaný

N. N., farář.

Opravy v »Hlasu« jsem nečetl. Arcibiskupský sekretář dr. Fr. Botek měl záležitost vyšetřit a po případě urovnat. Po čase jsme se s p. farářem jakubovským shledali — ve svornosti a lásce.

Snad jsem jemu ublížil, ale nevědomky, své informace přijal jsem od jeho farníků a některých vlasteneckých kněží pruských... Předpověď má, že »hrozí Jakubovicím a Turkovu nejhorší nebezpečí úplné germanisace«, bohužel se splnila; v Turkově, později vyfaře-

ném z Jakubovic, nyní uvádí se v »Katalogu kleru« kostelní jazyk jen německý a v Jakubovicích: německý a český. Došla mne letos zpráva, že v Jakubovicích o karmaši (posvícení) odpravuje se všechno německy, jen epištol a evangelium čtou se česky čili, že národnosti české vyzvání se tam umíráčkem... Dalo se očekávat. Škola násilně germanisovala, i v kostele při »šulmesse« (školní mši) po německu se zpívalo a učitel varhaník-organista předmodloval se v kostele s několika odrostlejšími dětmi každodenní modlitby též tím cizím jazykem; kromě učitelů povrhovalo moravštinou a společně uťočilo na kněze, kdyby jen poněkud veřejně pro Moravce pracoval. Zvláště po světové válce tyto útoky byly prudké a z některých kostelů asi vytlačily češtinu; jisté zprávy z těch krajů velmi nesnadno lze dostat, všichni se bojí divoké knuty pruské...

»Obrázky z Pruského Slezska« přece přinesly ovoce a sice takové:

»Jsme hlídání, proto pozor! Nechejme vše při starém, nepřidávejme němčiny, aby v Olomouci nezačali se dotazovat!«

Těž tento list souvisí s »Obrázky z Pruského Slezska«.

V Neplachovicích (u hranic Pruských), 12. února 1897.

Milý příteli!

Čta Tvé obrázky v »Hlasu« z pruského Slezska o škole, vzpomněl jsem si na skutečnou událost, z níž poznati možno, jakých úspěchů mnohý učitel v pruském Slezsku při vyučování řeči německou při dětech dosahuje.

V jedné takové škole prusko-slezské konána byla inspekce. Pan inspektor zkoušel dítky z různých předmětů, při čemž přišlo též na čtení. Byla čtena básnička počínající slovy: »Sei uns gegrüsst du schöner Wald.« Čtení šlo ještě jak tak; hůře bylo s porozuměním a výkladem básničky. — Když p. inspektor nemohl ničeho spravit s dítětem po německu, pravil žákovi, aby mu počátek básničky přeložil po moravsky. Žák čte a překládá: »Zajonc (zajíc) ogryž šumný les« (správně: Buď nám pozdraven, krásný lese!).

Takovým překladem sám p. inspektor byl smutně překvapen a s kyselou tváří neudělav pochvaly p. učiteli opustil školu.

Tuto smutně veselou událost vykládal mně kněz (farář jakubovský) z prus. Slezska, jenž sám není příznivcem Moravců. Než to právě svědčí o větší věrohodnosti zprávy té...

Se srdečným pozdravem

Tvůj přítel

Jos. Kotek.

„Smutný čas nynější, rozvaž,
ó člověče! Nech toho opilství
a naprav se přece!“

Jako v jiných zemích, tak i ve Slezsku několikráte s větším úsilím bojovalo se proti kořalce, zvláště bratrstvy střidmosti; nejposléze stalo se tak před třiceti lety, kdy dva kněží z Těšínska toho boje znovu se ujali. Již oba jsou na pravdě boží; jména jejich Josef Bystřičan a Jan Tagliaferro. Oba z vlastní zkušenosti seznavše zhoubu, jakou alkohol působí v uhelném revíru ostravském, počali proti němu vystupovati brožurami, přednáškami a též sliby střidmosti. Josef Bystřičan, kaplan na Slezské Ostravě, vydal r. 1894 nákladem Julia Kittla v Mor. Ostravě ve 4000 výtiscích spisek: »Kořalka a desatero«, který zakrátko roz-

prodán. Z knížky té dovidáme se od jednoho stařečka, »kdo vynalezl první kořalku. (str. 5.—6.). Byl to čert, který tu »truciznu« vymyslíl: »Byli tři sedláci a ti se hádali ráz o mezníky. Dali se do sebe. A jak se tak rvali, tu, kde se vezme, tam se vezme čert a ještě jich popichoval. Tu se nejsilnější sedlák jaksi přehmátl a místo souseda »facnul« čerta, a to tak, že z něho sršely jiskry, a že všude v okolí smrdělo, jakoby devět tchořů rozpučil. Čert nevěděl si rady a schoval se do děravého stromu v blízkém lese. A jak to sedlák pozoroval, tu rychle díru ve stromě zapal. A tak potvora čert seděl mnoho a mnoho let ve stromě a nemohl ven; za toho času nedělo se nic zlého na zemi. Každý měl od něho pokoj. Žádný se nedostal do pekla. A dušičky, které v pekle seděly, si pomyslily: Nu, co tu budeme samy dělat, tož se seberme a pojďme pryč. — A v pekle jakoby vymetl.

A tu začali po dlouhém čase ten les rubat, v kterém seděl čert zabeďněn. Již blížili se k té části, kde byl strom s čertem. Tu podřáli strom děravý, a jak se svalil, tu čert dal v nohy a sypal

domů. Obhlídá se udiven po prázdném pekle. Seděla tam jen jedna bába a ta mu poradila: »Jdi na zemi a vař kořalku!« Čert uposlechl. A od té doby jsou silnice plné vozů, které rozvázejí tento čertovský výrobek, a lidé pijí, pijí ten pekelný nápoj, ožírají se až zhloupnou, počínají si hůř než zvěř a zapisují své ubohé duše po tisících tomu čertovi... A peklo jest již zase plno, ba není tam prý ani místa, a čert nedávno kus nového přistavoval.«

Nejhorlivějším apoštolem střídmosti na Těšinsku byl farář Jan Tagiaferro (nar. 16. prosince 1867, zemřel 29. prosince 1922), který vydal šest spisů proti alkoholu, kromě mnoha článků v novinách:

1. »Zhouba lidu.« 1902. Nákladem vlastním.
2. »Vzhůru proti alkoholu!« 1907. Nákladem »Seraf. Květů«.
3. »Bratrstvo střídmosti.« 1903. Ve Vratislavi, nákl. »Katol. neděl. listu«.
4. »P. Theobald Mathew, irský apoštol střídmosti.« 1904. Nákladem Benediktinské knihtiskárny v Brně.

5. »Proč piješ?« 1904. Nákladem Družstva »Vlast« v Praze.

6. »Do které třídy patříš?« 1914. Nákladem vlastním.

Založil Bratrstvo střídmosti ve farnosti borovské a michálkovské, byl zvolen za předsedu abstinentního hnutí pro Slezsko. Slib střídmosti tohoto bratrstva zněl: Ve jménu † Otce i † Syna i † Ducha svatého. Amen. Já N. N. slibuji před Bohem, před blahoslavenou Pannou Marií, před svým andělem strážným a před Církví Boží slavně, že s pomocí Boží navždy všech pálených nápojů se zdržím a užívaje všech jiných nápojů, střídmy budu a k stejné střídmosti i bližního svého podle sil svých povzbuzovati budu. Všemohoucí, dobrotivý Bože, jenž jsi mne přivedl k tomu, abych slib tento složil, dejž mi též hojné milosti své, abych ho držel a plnil až do smrti. Amen.

Aby údové bratrstva střídmosti byli stálými v zápase s kořalkou, dodávali si odvahy písničkami, v nichž líčena hanebnost a škodlivost pití kořalky. Dostaly se mi do rukou před 33 lety dvě takové písně, jedna pochází z Bolatic na

Hlučínsku, druhá z Těšínska, jež asi před 80 lety mohly býti složený. První má název »Svodnice pekelná« a zní:

Já bojovník, bratři milí!
Slyšte, co zpívám v tu chvíli:
Velkou vojnu započneme,
kořalčisko vyženeme.

Kořalka jest rodem z pekla,
Luciferovi utekla,
k pohanům ponejprv přišla,
potom k nám též cestu našla.

Tato pekelná svodnice,
juž, juž neměla hranice,
svojím smradem naplnila
vsi i města zarazila.

U židů ráda meškala,
a tam lidí svolávala,
muže, ženy zdržovala
a co nejvíc pít kázala.

Moudrých dělala hloupými
a bohatých chudobnými,
zarobky jim vydírala,
děti hladem mřít kázala.

Hospodářstva prodávala,
role, louky zastavěla,
dluhův lidem nadělala,
dítky v bídě zanechala.

Jiných zlodějstva učila,
k šibenici zprovoďila,
okna, hrnce potřískala,
sukně, košile strhala.

Zdravých uvrhla v nemoce,
mnohým život vzala prudce,
V mrazech, v vodách potopila,
duše v peklo sprovodila.

O pekelné kořalčisko,
zlé jsi uvrhla na všecko!
My ti vojnu vypovíme,
vyhnat, vyhnat tě musíme.

My vojáci střídmostí,
společníci též mírností,
my se chceme mocně bránit,
jedu kořalčiska chránit.

Máš, kořalko, hrob svůj v hnoji,
nebude tě po tom boji
píjat žádný muž poctivý,
ani mladý, ani sivý.

Kdo ještě kořalky brání,
nechť od nás se hned odstraní,
by nás jedem nezarážel
a do pekla nesprovázel.

Nyní, bratří, nyní živo,
Bůh dal vodu, jest i pivo,
mechybí nám ani chleba,
a po smrti skok do neba.

*

Píseň o kořalce.

Smutný čas mynější,
rozvaž, ó člověče,
nech toho opilství,
a naprav se přece,
pohled na kabát, galaty,
že jich už máš samé laty,
a to skrz kořalky.

Vyjdí do komory,
ničeho tam není,
pomacej po kapsách,
ani krejcar není,
není loja, není soli,
a od hladu až břuch bolí,
třeba poslat pro ní.

Jidu a zuhlídám
hospodu při cestě,
snad tam má hospodský
patronku ve šklence,
jen tam pospěš, něstarej se,
však to jaksi budě přece,
tak mi cosi šepce.

Vejdu do hospody,
hospodský se směje,
poručím kvaretku,
a on mi něleje:
»ať mu starý dluh zaplatím,
potom ať zase poručím.«
Ó, jak mi šmakujel

Já ho jenom prosím,
ať se jen smiluje,
by malil kvaretku,
že mně v břuchu žere.
»Jestli mu zaněchám kabát,
že budě zas dávat,
ať mně přestaně žrat.«

S jakou ochotností
kabát jsem zevlíkal,
a tu kořalenu
zdaleka polykal,
tak jsem se za to navalil,

až jsem se pod lavu svalil
a hlavu rozvalil.

Hospodský mě tahně
za nohy na pole,
že jsem mu ocedil,
pod lavou kobzole.
Za hlavu mě ven vysmyčil,
paru mi tam ještě strčil,
taková čest pro mě!

A já bez kabátu,
aji bez čepice,
přismyčil se domů,
jak zmoklá slepice,
ženka mě hned přivítala,
při tom ale obdržela
několik na plece.

Od velkého strachu
vlezla do komína
a já od mé zlosti
zežnul (zbil) svého syna,
tu mě oba opustili,
a mě samého nechali
dělat komediji.

A když jsem se ráno
ze spánku probudil,

jaký tu pořádek
po domě uvidil:
všecky hrnce potřískané,
a ruce mám zkrvácené,
v gatach nabuřené!

Ještě horší žena,
která rada pije,
běda tomu muži,
koho ta dopadně,
vše do žida a do šinku
zaněse za paprykvku,
čistou špagatuvku!

Když skončena žnivečka.

Když skončena žnivečka (žně), zradují se hospodář a hospodyně, kosníci a žencule a vzácný ten okamžik oslavuje se. Děvuška od Opavy popsala mi více jak před třiceti lety tuto událost takto: »Dožínka oslaví se těž radostně. Jak je naložena poslední fura — chvala Kristu Pánu, už je dokončena naše žnivečka.

Tříkrát se zavyskne ichuchu, ichuchu, ichuchul potom se věje věnec a puketa z kvíta, klasu a zelene haluzky a daju se voničky koňam do hřív a ocasu, požehna se svatym křížem a posedaju na žebřinovy vuz.

Na voze daju na hrabě věnec a puketu na vidly a postaví doprostřed voza a jedu do dom s velkym zpěvem a vyskanim po dědině; kolem humen — ni, bo lude pravju, že kole humen se pši hoňu,

my smy přec lude, tuž mušimy jet po dědině.

Hospodáři nas už vyhlídaju s jakum slavum přijedem. Jedni vyskaju, druzi zpívaju a třeti děkujú Panu Bohu za všecko dobrodiní, že tak šťastlivě skludili.

Vrata su otevřena, vuz vjede na plac (do dvoru), všeci z něho slezu a zrovna s věncem a puketum k hospodařovi a hospodyní, aby jim zavínšovali: »Věnec smy vam uvili, že smy šťastlivě skludili, abystě všecko ve zdraví zežili a bližnim tež uščedřili, abystě na novy rok zas tak moc nakludili. Ty klasečky něurostly v trňu, ani v kopci, ani na skale, ale na pěkne rovině. To stě nam z poli něco povinni, dy smy vam tolej z nich nakludili, abystě nam tež něco naděřili, ale ni male, ale moc. Hospodařičku, hospodyňko, něhněvajtě se na nas, bo to je jenom špas.«

Hospodáři nam děkovali a věnec od nas vzali a zavěsili v šini na povale (stropu) a pozvali na večeri.

Potom nam hospodyň hodnu a dobru večeri uchystala, že smy se dluho poseděli, o žních se povědali, hospodař

nam tež dobru pijatyku přiněšli; tu
děprem jazyky se nam rozvazaly, že i
zpívat začly nabožne i frantovské (svět-
ské) pěsničky. Šumna je tato pěsnička,
i nutu ma dobru:

Aj, v onen davný čas,
Ježíš Spasitel náš
stupil na lodičku,
plavil přes vodičku.
Aj, buře veliká,
strach, hrůza veliká,
tak že vlny bílé
ločku přikrývaly.
Pán spal na podušce
v konci na lodičce.
Učenníci jeho
volali na něho:
Pane, zachovej nás,
hyneme v ten čas!
Pán Ježíš tiše vstal,
a větrům přikázal.
Ludé se divili,
kteří to viděli,
řkuc, jaký jest tento,
že větrové, moře
posluchají jeho?
Pane, zachovej nás,

když nám též zle přijde
tento poslední čas.
Po té smrtelnosti,
přived' nás do radosti.

Jak smy se napíli, nazpívali, nabaja-
li, dostali smy každý svoje žnivne, co
smy měli slubene, buď peníze lebo od
šatstva a šli smy do dom. Vězdíčky už
na nebi svičily, my na ně hleděli, kera
je ta naše? A my vzdychali: »Ene, dy-
by nam ta naše jasně vždy svičila, ta
naše Panenka Maria rozmila, koho ona
vedě, ten nikdy nezhyne, ten do nebe
ku ni se dostně! Dobru noc, naše krasna
pani, dej nam šťastné skonani. Amen!«

Ze světských písni zpívala se též tato
o selce a její dceři, jak sedláka někdy
šídí:

Páni muzikanti vemte instrumenty,
pěkný pozor na mne dejte, vy sedláci, poslou-
chejte.

Ona selka mnohá, když sedlák není doma,
ona krađe, kde co může, a peníze schová.
A když tam žid přijde, selka dojí v chlevě,

ona přijde, přivítá ho: »Žide, máš tu co nového?
Máš tu co pěkného, máš tu co vzácného?«
»Mám tu zase nové mody, takové kartony.«
Když to žid vidí, že se jí to líbí,
že se nemá s kým poradit, ani se žádným do-
mluvit,

třicet zlatých cení, třicet zlatých cení.

Dcera přijde z venku od masařa z rynku:

»Matko, matko, co dělátě, o zlatý se nehadajtě,
tačík na nás přijde a z prodeje sejdě.«

Sedlák v pátek věje, selka k němu přijde:

»Jdí se ene naobědvat s dcerou budeme vjat,
máš tam obid v trubě, dobře ti tam budě.«

A když ony vjaly, do měcha sypaly,

pacholek se dírou díval, ony, aby nepovidal,
že mu také dají, na tabák přidají.

Kdybych sedlákem byl, vím, co bych učinil,
řekl bych: do lesa jedu, vrátil bych hned domů,
na všecko bych trefil, zloděje bych chytil.

Máslo nebo vejce, a to v celém roce,
sedlák to nikdy nevidí, to sežerou všechno židí
to za samé pentle, všecko se to sejde.

Kdybych sedlákem byl, vím, co bych učinil:
Nejprv bych vzal selku a potom zas dcerku,
dobře bych jich pobírmoval, a jim údy přela-
moval,

pozad i po předku dal bych jim biřmůvku.

Když selka umírá, teprv si vzpomíná:

Co jsem smutná učinila, že jsem muže okrádala,
teď mi bude běda, hrůza na mne čeká!
Tě písničke konec dělám, všeckých mužů napo-
mínám,
by si ji kupili, a ženám zpívali.

(Z Hlučina.)

Řídká jest láska bratří.

Jen úzký pás Opavice dělil rakouské a pruské Moravce a sotva překročili černobílou hranici, ovanul tě jiný vzduch, ucítils mnohé rozdíly mezi příslušníky téhož kmene. — — —

Jiná vláda, jiná výchova lidu.

Odloučení Moravci poněnáhu přijímali některé vlastnosti uchvatitelů. Ustavičně se jim vštěpovalo, že u nich je vše lepší než v Rakousku; školy, cesty, vojsko, víra, zákony že se lépe »držu« jak na císařské... Část z toho zakládala se na pravdě. Zákony zvláště o nedělním klidu, lépe se zachovávaly jak u nás, víra — vyzkoušená kulturním bojem — horlivě pěstována, pruská lojalita buzena všemi prostředky, nejvíce školou...

Když král slavil narozeniny, hmoždiře hřměly, hudba hrála, prapory vlály, spolky vyrukovaly — a většina osad topila se v moři světla — »Katolické Noviny« 29. ledna 1898 takto popsaly oslavu narozenin císaře Viléma II.: »Náš nejjasnější císař... slavil ve čtvrtek 39. narozeniny. V celém našem moravském kraji slavil se tento radostný den. Někde byl v předvečer »Zapfenstreich«, jinde byly slavnostní hostiny a pak světské slavnosti. Všude jevila se radost a nadšení. Způsob slavnosti byl rozdílný, ale stejné city ovládaly naše srdce, totiž city lásky a náklonnosti k vznešené osobě našeho slavného panovníka a zeměpána. Necht' ho Pán Bůh silí a zachová ještě dlouhá léta ku blahu naší říši!«

Pro Moravce to bylo vyznamenáním dostati se za gardistu do královské gardy a té cti mnohým dostalo se pro pěkný vzrůst; naši Moravci projevovali i zvláštní přichylnost k vojákům. Nevíme, zdali někde u nás přihodilo by se toto o manévrech, co napsaly »Katol. Noviny«: »Z Koberic. Bylo oznámeno, že přijde do okolních dědin hroma-

da vojska, a že oficíři mají dostati »bakhündle« (pečená kuřata) a dvě jízby se zrcadly, a sprostí půl funta masa na oběd. »Poščaj (půjč) mi vidličky,« pravila jedna roba k sousedce. »Sama půjdu koupit do Kravaře v od-pust.« A šly a nakoupily vidličky a umyvadla hliněná a zrcadla za dva če-ské, doma nakoupily masa a jelit, po-zabíjely kačice a očekávaly kvartýrníků. Myslíš, že přišli? Jezdili a maširovali přes dědiny, ale bzum přišli, zůstali v lijáku a přemrzli v zimě a dešti. Ho-spodyně čekaly až do noci, a žádný jim nevzkázal, že vojáci nepříjdou..«

Pruští Moravci líšili se od našich dále šetrností a prostějšimi šaty; déle se u nich zachoval bývalý kroj. O por-ciunkuli v Opavě, na poutích na Hra-byni a ve Frýdku poznals na první pohled Prajzáky. »Roby ty chodily take rozplazene jako kačice a chlopi ve starych luntkách (šatech).«

Naši dělníci neradi viděli zahranič-ních bratří v práci na »cisarskej«, že prý jim ubírají výdělky, že prý laci-něji pracují atd., proto přicházivalo mezi nimi ke srážkám. Když svou ne-

libost nemohli jinak projevit, tož aspoň na ně pokřikovali: »Hanys, buch do vody! Huč na prajzku!«

Aneb:

»Ten prajsky kral,
co ty škvarky žral;
a ten prajsky general,
co ty hrnce dratoval.«

Prajsi se bránili:

»Cisarak, to je ptak,
dostal od nas na kabat.«
»Čisaraku, daj tabaku!«

Císařští na to:

»Prajaska pukla,
Orel zděch;
prajsak utěk,
juž je hef.«

Prajsi: »Od Kenigrecu (od Králové Hradce) čisaraci utíkali jako ševci.«

Kylešovským žabírům odpovídali:
»Kylešovči masarčici učinaju žabam

ř..., a masarky odírajú a do lahvíc strkajú.«

Po 4. únoru 1920, kdy Hlučínsko nám od Pruska vráceno, neustaly třenice mezi nyní sjednocenými bratry. Pruští Moravci za světové války neslyšeli o Češích nic dobrého. Německé noviny vyličovaly je jako nejhorší desertéry, kteří v celých plucích (na př. 28. pražský) opouštějí domácí prapory, vyličovaly je jako neznabohy a husity, kteří v kostelích na Slovensku tancovali, v Praze roztrískali Mariánský sloup... Čech, to byla hrubá nadávka... Není tedy divu, že většina Moravců hlučínských 4. února chladně přijímala Čechy. Viděla v nich nepřitele toho nejdražšího, co po rodičích zdědili, co je uchránilo od poněmčení — viděla v nich nepřitele své víry římsko-katolické... Agitátoři pruští využili této nálady lidu, ještě ji rozdmýchovali, poštivali Moravce, že čeští Husité přišli je oloupit o víru, že v jejich školách děti pozbudou víru, odnaučí se němčině, potřebné při jejich obchodování v Německu..., lid jim uvěřil a při sčítání lidu hlásil se šmahem »dajč« —

römisch-katholisch (němec, římský katolík).«

Poměry se pomalu lepší...

Jak se mají rádi Češi a domorodí Moravci na Hlučínsku, prozrazují nadávky Moravců:

1. »Za každým Němcem — anjel s věncem, za každým Čechem — čert stojí s měchem.«

2. »Čech ma na ř... plech, na něm stojí napisane, že un Kravař nédostaně.«

3. »Co je Čech?«

»Dratař, šklenař, nic něrobič.«

4. »Co je Čech?«

»Musik, Tanz, Liebe, gutes Essen und hauptsächlich Weiberverführer (muzika, tanec, láska, dobré jídlo a hlavně svůdce žen).«

5. »Co je Čech?«

»Sam něplech.«

6. »Po čem poznač Čecha?«

»Dy chvali Husa.«

7. »Každeho Čecha
strčit do měcha
a buch ním do blata.«

8. »Ene bič na buben
a vyhnač Čechy ven!«

Řídka jest láska bratří!

Soukenictví v Hlučině.

Starý písmák v »Kat. Novinách« č. 31., 1894, vzpomíná na ty časy, kdy řemeslo soukenické kvetlo v Hlučině, jež novověké továrny zahubily: »Prve, když se ještě sukno pro vojsko hotovalo (hotovalo), bylo u nás množství soukenických mistrů, kteří mívali ku své pomoci po dvou až pěti tovaryších. Když bylo dílo, dávali se do práce již po jedné, po druhé hodině s půlnoci. Práci začínali a končili nábožným zpěvem, kterýž tu vůbec po celý den v chaloupce tak říkajíc ani neustával. Vyzpívali se den jak den určitý počet písní ranních, odpoledních a večerních, jichž pořádek na každý den v týdnu ustanoven byl. Jakmile ráno povstali, zapěli všichni společně:

Ve jménu Otce i Syna
též i Ducha svatého,

všejednoho Hospodina,
grunt v schbě majícího.
My všichni v tomto domu
činme Bohu poklonu,
to vše z upřímného srdce,
modleme se k Bohu, říkáuce:
Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvětiž se jméno Tvé,
kráľujž Ty jen v našich srdcích,
buď vůle Tvá i nám zde.
Chleba, Bože, dej nám sám,
odpušť, Otče, viny nám.
Neuvoď nás v pokušení,
zbav zlého, přiveď k spasení.

Zdravas buď, Panno Maria,
milostí boží plná,
Pán jest s Tebou, požehnaná
mezi ženami všemi.
Plod Tvůj život přejasný
přines ovoce krásný:
Krista Ježíše milého —
na spasení lidu všeho.
O, předústojná Panenko,
matko Syna Božího,
oroduj za stvoření všecko,
světa hříchem jatého.
I při hodince smrti
račiž Ty s nama býti,

ať Tvůj život s pobožností
skonáme k Tvé chvále a cti.

Po té zpívali písně: »Svatá Trojice,
věčný Bože«, »Díky Bohu vzdejme, králi
nebeskému«, »Tisíckrát buď pozdravena
tvář Kristova přesvatá«, »Vstal jsem s
lože svého«, »Noc temnou přeckavše«,
»Ráno vstávající z svého ustlání«. Když
tyto písně dozpívali, pěli »andělský rů-
ženec«, a tak to šlo až do poledne.

Odpoledne zazpívali: »Vzdejme čest
Bohu svému«, pak v pondělí: k nejslad-
šímu Jménu Ježíš (různě); v úterý k sv.
Anně; ve středu k sv. Janu Nep.; ve čtvr-
tek k sv. Josefu za šťastnou hodinku
smrti; v pátek o umučení Páně; v sobotu
k Panně Marii a hodinky.

Večerní písně byly: »Kdož ochrany
Nejvyššího«, »Pod večer Tvá čeládka«,
»Andělský růženec«, »Má duše, schovej
se«.

Když skončilo dílo denní a dozpívali,
povečeřeli, pomodlili se a šli spat.

V neděli po nešpoře scházeli se na
besedu u některého mistra, kde byla
prostrannější jizba. Tu wypracovaly se
roztomilé příhody a noviny z blízka i z
daleka nebo se vykládaly pohádky, ne-

bo četl některý »písmák« z bible, na konec i zpěv zahlaholil dle doby a okolnosti buď světský nebo nábožný.

Milionáři tehdejší soukeníci se nestávali jako nynější továrníci; dle nynějších pojmů ani boháčův mezi nimi nebylo mnoho.

Do roku mistr se svými tovaryši zhotovil 75 kusů po 23 loktech a prodal kus po 18 neb 19 širokých (tolarech).

Kromě tovaryšů pomáhaly mistrům též »přelky«, jimž platily od váhy napředené vlny.

Vlny jim dováželi a hotový tovar rozváželi sedláci. Ti všichni a pak ještě valcháři a postříhači měli svůj podíl v tomto příjmu mistrů, a tím i částečnou neb celou výživu.

Naši mistři nebyli bohatí, ale spokojení... Přemnohé potřeby, bez nichž se nyní ani nejchudší dělník neobejde, byly jim neznámy.

Tovaryš byl nejen mistrovým společníkem při práci, nýbrž i pokládán od něho jako člen rodiny. Měl u mistra svého byt i stravu při jeho stole, a dle poměrů tehdejších i slušnou mzdu. — Když některý rok pobyl na vandře a

nasbíral si ku svému řemeslu potřebných vědomostí a zkušeností, stával se potom i sám pánem i mistrem samostatným.

Když někdy z příčin nepředvídaných mistři neměli odbytu tovarů, dělili se se svými tovaryši svorně o tu bidu a čekali trpělivě lepších časů, zatím ulevovali si soukenickou abecedou, na str. 78—80 již otisknutou.

Z ostrovu vymírajících.

Fr. Bartoš v »Drobných příhodách z potulek filologických« (»Lid a národ,« II., str. 321—333) vypravuje, jak jeho badání způsobem nemilým na pruské straně přerušeno bylo, když zpytoval »Různořečí severoopavské«. V Neplachovicích totiž, když doptával se několika babek, tu vzbudila pozornost jeho jedna nářečím posud jemu docela neznámým. Mluvila: vedu, veďoš, veďo, veďomy, veďoto, vedu... To byl dialekt boboluský na prajské za Krnovem. Ihned se tam pustil s P. Ondřejem Pavlíkem, kooperátorem neplachovským, »pravým to Israelitou beze lsti a falše, který však dle rozumu některých pánů tu velikou »vadu« do sebe měl, že si nedal naschvál šlapati na vlastenecké paty. »Přišli jsme do Škrochovic (ještě rakouské dědiny)... kdež něco od děve-

čky jedné polapiv, uznal jsem za věc slušnou odměniti se jí za její ochotu; dali jsme s Bohem a za několik minut byli jsme v pruských Boboluskách... Když jsem byl u koláře Losného v nejlepší práci, najednou vstoupil do dílny jakýsi pán a nic neříkaje, na špalek si sedne a se mne oči nespouští.

Uznal jsem za dobré představití se jemu a pověděti, že za účelem čistě vědeckým zkoumám zdejší zajímavé nářečí.

»To právě nesmíte!«

»A proč, prosím, vždyť to přece není nic zlého?«

»Došly nás o vás zprávy,« odpoví on na to, »že bouříte lid.«

»My že bouříme lid? Jak to?«

Ani jsem nedopověděl, dvěře se rozlítnou a do dílny jako vzteklý býk vletí mladý muž (byl to učitel Dolna ze Škrochovic) se dvěma staršími občany.

»Kdo jste a co tu chcete?« zařve na mne, až se mu od huby pění.

»Jsem ten a ten,« odpovídám klidně, »a dělám zde to a to, což přece není nic zlého?«

»Byli jste před chvílkou ve Škrochovicích?«

»Byli, nu a co z toho?«

»Co z toho?« zařve rozlícený člověk znovu jarým turem.

»Podpláceli jste tam lid a vynucovali podpisy.«

»Ale, pane, vždyť přece mějte rozum, jaké podpisy a nač?«

Byl jsem v nemalém strachu. Kapsu jsem měl vycpánu cennými zápiskami z dvouměsíční cesty. »Což kdyby těm pánům připadlo sebratí mi je a posekatí na špalku nebo vhodití do peci?« pomyslíl jsem si v duchu.

»My se tu vynasnažujeme všechno, co českého, z kořene vypleti, a tu přijde člověk, kdo ví odkud...« (wir suchen alles českische mit Gewalt auszumerzen...).

Snažím se znovu vyložití, co tu dělám... Konečně více se vyzuřiv nežli uspokojiv, odešel i se svými průvodci.

Byl to, jak jsem se později dověděl, »národní« učitel (Dolna) z rakouských Škrochovic, který slyše cosi zvonití... nechav školy školou za námi do Prus přiběhl chránit ohroženého Německa.

»Kéz máme my,« pomyslíl jsem si, »alespoň stý díl takové energie na obhajování ohrožené své národnosti, s ja-

kou zuřivostí naši odrodilci ji vyhladití usilují!«

»I tu se potvrdila stará zkušenost, že poturčenec horší Turka...«

Od této nezdařené Bartošovy vycházky za několik let, vydal jsem se z Krnova na Hlubčice na národnostní ostrůvek bavorovský, částečně obydlený Moravci. Ostrůvek tento není daleko od Bobolusk. Bylo to roku 1900. Protože se mi podobně mělo dařití jak Bartošovi (»Pod perutěmi pruského orla,« str. 68), nemohl jsem větší pozornost Bavorovu a »okolici« věnovati, za to našel jsem milého pracovníka v tamějším rodáku — v knězi J. Kozelkovi, který mi podal vzácné informace. Ačkoliv o tomto exkursu do území pruského krále psal jsem již jinde, přece se k němu vracím, nevyčerpav tehdy úplně svých zápisků.

Moravský ostrůvek bavorovský položen od Krnova na severovýchod na Hlubčicku. Se tří stran obklopen Poláky (popolštěnými Moravci) a na jihu Němci. Kromě městečka Bavorova (asi 3000 obyvatelů) čítá se k němu blízký Jaroňev a dle pruské statistiky i Dělihov, mající 174 Moravanů (34%).

Dle záznamu učitele bavorovského Antonína Tschaudra (»Kurze Geschichte der Stadt Bauerwitz,« str. 17) r. 1881 »obyvatelstvo bavorovské mluvilo moravsky a mnozí z nich naučili se též ve škole německy«. A nyní za neúplnou padesátku let sotva zaslechneš v Bavorově moravský zvuk...

V Jarohněvi žilo prý r. 1910 jen 127 Moravců (11%), kdežto P. Kozelék roku 1900 tvrdil, že tři čtvrtiny mluví moravsky.

Doletěla ku mně letos smutná zvěst, že pohřební hrany rozléhají se nad ostrůvkem bavorovským...

Aspoň něco na památku a na ukázkou z toho propadajícího se kraje...

Jména bavorovských tratí: 1. Draha. 2. Na Brně. 3. Líchaňa. Uprostřed jest »studzenka«, o níž matička Kozelkova vypravovala:

»Ludze opovřádajum, že pry v te studzence slyšeli tych zapadnutých na druhym svěče wolač, kołauče pec, hušy vřeščeč atd.

Nazvy jarohněvských tratí. (V místě říká se »Jarovňov«, v katalogu

diecesním píše se Jarohněv, Dr. Boháč píše nesprávně Jernov.) 1. Kobyle. 2. Barani dul. 3. Babin keř. 4. Velky a maly vidumec.

Dělihovské tratí: 1. Bobolusky. 2. Barburka. 3. Vygoň, bo se tah bydlo (dobytek) na pastvíska vygoňalo. 3. Kněciuvka, pole za Barborkum. 4. Gojik, lasek — lesík. 6. Kněciuvka, pole ke Keřtu. 7. Zbytky. 8. Podguře a Křiva dzura. 9. Stavka, starý přítok Pštiny.

Některá přísloví:

1. Nanaučíš ty stareho kocura na jarganach (varhanách) hrač, bo juž umí.
2. Vitum če, neznum če, dej kapsu, poznum če.
3. Jak dauš kravum mezi rohy, to či dajum mezi nohy.
4. Dej ludzium jeden pokoj, to či dajum dva.
5. Cuzich krajuv se chvaulič a svych se držeč.
6. Oběcky pod něcky, hlupemu na radosč.
7. Sluchej uchem a ne břuchem.

8. Což mu tam po koščele, gdyž zdra-
vy na zcele (těle), a na duši aže gruši.

9. Dobra slama do chomuta, netřeba
bavlny.

10. Čicha (tichá) voda negruši, ale
břehy poruši.

11. Jazyk moc muví, ale malo učini.

12. Nepotahnij psa za ohun, bo hryže.

13. Sedž v kuče, balamuče, buděš mu-
drou znejdumče.

Dětská počítadla při hrách.

1. Am bunk — tatarumk.

2. Ja a ty — mynaři,
mynauř oseľ — toš je tyl

3. Jdě pun s paňum po rynečku,
předauvau oves po zrnečku.
Pun praví: ab,
pani praví: klap.

4. (Jak se knefle abceluje — jak se
knoflíky čítají):
Sedlauk, žebrauk, pun,
ukrad babě zvun.

5. Anderla, manderla iks um ver,
der Johanes puter mel.
Igel, igel, faferštigel duks,
knut jak velky but.

6. Pinkerle, pankerle, du musst raus.

7. Anderla, manderla o tym šumnym
ptaučku.

Ptauček mi dau slamku,

slamku dum kravě,

krava mi dau mliko,

mliko dum kocuroví,

kocur mi dau myš,

myš dum kalvařovi (obchodník do-
bytkem),

kalvař mi dau penize,

penize dum sedlaukovi,

sedlauk mi dau obilí,

obilí dum mynařovi,

mynauř mi dau muku,

muku dum pekařovi,

pekař mi dau chlib,

chlib dum žebraukovi,

žebrauk mi dau almužnu,

almužnu dum Panu Bohu,

Pan Buh mi dau nebo (nebe).

Hra na fanty.

Dvě abo tři džiochy (dívký) držum
koněc fortucha, abo šnuptychle a jed-
na z nich zpívau:

Jedu, jedu na jermaček,
kupilach se vrtovlaček,
kauzali mi »puščič«,
(abo)
kauzali mi držeč.

Všichy mušum na ostatně slovo dač
dobře pozur, bo majum všicko naopak
robič, jak jim se kauže. Gdyby kterau
z nich slyšela »držeč«, a nepuščila by
zarauz (ihned) konec tej šnuptychly,
abo fortuška, mušela by dač jaky fant.

Na mžikanu.

Přede se »abcaluje«: Am bunk — ta-
tarumk atd., koho ostatně slovo trefi,
ten muši išč mřeč (mžikat). Un se obrau-
či ku ščianě, zemruži oči a te druhe
dzečí tak dluho volajum: »ješče ni« abo

»juž«, až se vsičky skryjum. Potym ich
idže hledač. Kdo jest prvši znejdzeny,
ten muši při druhe hrači išč na mžikanu.

Při otloukání piščelky.

V měsicum mauju uřinajum synci z
vrby abo topola te šviže halusky a z
tichto robium sobě piščolky. Haluska
položi se na koleno a klupe se tak dluho
nožem, až skura sleže a kolečko zstaně.
Při tym se zpívau:

Piščolečko vybij mi se,
bo jak mi se nevybiješ,
počepnu če pod plot,
zežere če jařambitý kokot.
Počepnu če do lesa,
přijedže oklesa,
počepnu če do říky,
zežerum če hruziky.
Piščolečko, vybij mi se,
atd.

Některé dětské popěvky.

Dudek šedzi na okně,
ogunek (ocásek) mu mokně,
dudek šedzi ve rži,
ogunek se drží.

Vlauz kocurek na murek (zídku),
zlumol sobě pazurek.
Netřa če tam na murku,
dobře či to kocurku.

Vandrovala blecha
spotkala ju veš.
Kajš to moja mila,
kajš to vandruješ?
Ja vandruju
»in die Schule,
rehtorovi
do košule«.

Štyre leta pauty rok,
jedě, jedě haderlok.
Byla jeho učeča:
hadre sběrač do měcha.

Jak džiocha odevzdauvau
hosodauřovi věneček po žni.

Hospodaričku kochany,
přiněslach vum tentu věneček
z tych žultych zrneček
od Kozelkovych džíveček.
Vela (kolik) tych zrnečkův,
tela tych kopečkův,
až byšče ščastlivě vymblautili,
draho předali,
a num co podarovali.

Jak vidno, nářečí toto hodně polo-
nismy zabarveno.

Nenajde se český filolog, který by
dokončil přerušenu práci Bartošovu v
tom kraji?

O B S A H :

	Str.
Několik slov úvodních	3
O povaze lidu moravského	5
Jak Hlučínští dostali šest trhů	18
Nechtěli »ajzimbánu«	21
R ů z n ě :	
Cypríána Lelka modlitba za vlast	25
Příslaví o Bohu	29
Proč přestal lopat (pít) ?	29
Viděl strašidlo	30
»Čarodějník« v Bořutině	31
»Něsmím do školy, bo mam mozgry«	32
Dopis z Darkoviček	33
Ukázka pravopisu a slohu	34
Spravedlnost jest ene v nebi	35
Kázání	36
Škola	38
Spolky	40
»Paták, česky, talarek (široký)«	40
Kroj	41

	Str.
Z lidové poesie	42
Modlitby a písně	44
Píseň hlučínská k Sedmibolestné Panně Marii	52
Píseň k Panně Marii Hrabynské	58
Píseň k Panně Marii Frýdecké	61
Dramatické nábožné písně	62
Příležitostné veršovánky:	
Báseň na oslavu posvěcení chrámu Páně v Kravařích	72
Na počest kardinála Bauera	75
Při svěcení praporu	77
Soukenická abeceda	78
Zlaté »vesele« (svatba)	80
Vzpomínka na padlého syna z Malanek u Hlučina	82
Odpust roku 1895 v Kravařích	83
Protisocialistická písnička	84
Kaféjové písničky	85
Moravci v Bottropu	93
Veršovci Šimon Peřich a Josef Ludwig	96
Oslavná báseň na Kravaře	102
Pěsnička o sedlácích Koberských	106
Uctívání sv. panny Barborky	108
Vánoční svátky v pruských Velkých Petrovicích	116

	Str.
Koledy z Hošťálkovic	121
Pašijový týden v pruských Velkých Petrovicích	126
Konec masopustu, ostatní masopust	132
Obyčeje a pověry o svátku Jana Křtitele	137
Z procházek po zahradách slezských	145
»Leť, písemko, jako ptak...«	152
Starší obrázek z Hlubčicka	162
»Smutný čas nynější, rozvaž, ó člověče! Nech toho opilství a naprav se přece!«	170
Když skončena žnivečka	180
Řídká jest láska bratří	186
Soukenictví v Hlučíně	193
Z ostrovu vymírajících	198

LIDOVA KNIHOVNA »DNE«.

Doporučujeme následující spisy:

J. Lada: **ANTIKRIST**. (Přeložil O. S. Vetti.) Stran 386, cena brož. Kč 8.—, poštou Kč 8.70.

Maria Alfonsa: **ZAPUZENA**. Str. 90, cena brož. Kč 2.—, poštou Kč 2.30.

E. Dawdet: **ODPADLÝ KNĚZ**. (Přeložil Al. Pracký.) Stran 232, cena brož. Kč 5.—, poštou Kč 5.50.

Dr. Dom. Bernský: **ROZPRAVY NÁBOŽENSKÉ**. Str. 144, cena brož. Kč 3.—, poštou Kč 3.50.

Jiří Sahula: **ČASOVÉ POLEMIKY A POZNAMKY**. Stran 62, cena brož. Kč 1.40, poštou Kč 1.80.

Karel Dostál-Lutinov: **HOVORY DNE**. I. díl. Str. 234, cena brož. Kč 5.—, poštou Kč 5.50.

Jana Vyhlídala:

POD HANACKOU OBLOHOU. I. díl. Stran 220, cena brož. Kč 5.—, poštou Kč 5.60. — II. díl. Stran 310, cena brož. Kč 7.—, poštou 7.70. — III. díl. Stran 296, cena brož. Kč 6.—, poštou 6.60.

ŠAKANDR STROUHAL NA VOJNĚ. (Vzpomínky hanáckého vojáka z roku 1852—1862.) Stran 108, cena brož. Kč 2.—, poštou Kč 2.30.

BOJ O ČESKÉ DUŠIČKY. Stran 120, cena brož. Kč 3.—, poštou 3.50.

Jos. Pavlovického:

Slepá ze Slavic. I. díl stran 284, cena brož. Kč 8.—, poštou Kč 8.70. II. díl stran 768, cena brož. Kč 8.— poštou Kč 8.70.

Z notýsku Pepička Darebného. Stran 245, cena Kč 5.—, poštou Kč 5.50.

Čepáček v Paříži. Stran 316, cena brož. Kč 7.—, poštou Kč 7.70.

U Kunických. I. díl stran 360, cena brož.
Kč 8.—, poštou Kč 8.70, II. díl stran
344, cena brož. Kč. 7.—, pošt. Kč 7.70.

Čepáček v Londýně. Stran 344, cena brož.
Kč 7.—, poštou Kč 7.70.

Otčenáš. Stran 348, cena brož. Kč 7.—,
poštou Kč 7.70, váz. Kč 13.50, poštou
Kč 14.20.

Satanáš. Stran 332, cena brož. Kč 7.—,
poštou Kč 7.70, váz. Kč 13.50, poštou
Kč 14.20.

Primabalerína. Stran 308, cena brož. Kč
7.—, poštou Kč 7.70, vázaná Kč 13.50,
poštou Kč 14.20.

Ošklivá Pepinka. Stran 88, cena brož. Kč
2.—, poštou Kč 2.30.

Objednávky vyřizuje :

ADMINISTRACE LIDOVÉ KNIHOVNY

v BRNĚ, Dominikánské nám. č. 5.

Upozornění. Při objednávce Lidové knihovny
zašlete laskavě předem poukázkou penize.
Jakmile peníze dojdou, ihned se Vám objed-
naná kniha odešle. — Dobírkou se
kniha zdraží!